

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

**INFORMAČNÍ HODNOTA A AKCEPTABILITA
PŘEDPOVĚDI POČASÍ**

Information value and acceptability in weather forecast

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D

Autorka diplomové práce:

jméno a příjmení: Kateřina Bělohlávková

bydliště: Vodárenská 2360, Kladno 2, 272 02

obor studia: český jazyk a základy společenských věd

typ studia: prezenční

Rok dokončení diplomové práce: 2012/2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů.

místo vypracování:

úplné datum:

vlastnoruční podpis:

Poděkování: Děkuji PhDr. Ladislavu Janovcovi, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce a cenné připomínky z oblasti lingvistiky a Ing. Dagmar Honsové za rady z oblasti meteorologie. Poděkování patří také mé rodině za podporu při přípravě diplomové práce.

OBSAH DIPLOMOVÉ PRÁCE

1 ÚVOD	7
2 INFORMAČNÍ HODNOTA A AKCEPTABILITA PŘEDPOVĚDI POČASÍ	9
2.1 PŘEDPOVĚĎ POČASÍ	9
2.1.1 VYMEZENÍ PŘEDPOVĚDI POČASÍ	9
2.1.2 SPECIFIKA TELEVIZNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ.....	10
2.1.3 PŘEDPOVĚĎ POČASÍ JAKO SOUČÁST MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE	11
2.1.4 PŘEDPOVĚĎ POČASÍ JAKO MEDIÁLNÍ PRODUKT	12
2.1.4.1 MEDIÁLNÍ PRODUKT	13
2.1.4.2 SPECIFIKA PŘEDPOVĚDI POČASÍ JAKO MEDIÁLNÍHO PRODUKTU....	14
2.2 INFORMAČNÍ HODNOTA PŘEDPOVĚDI POČASÍ	16
2.2.1 DEFINICE POJMU INFORMACE.....	16
2.2.2 VÝZNAM MEDIÁLNÍHO PRODUKTU PŘEDPOVĚDI POČASÍ A JEHO POCHOPENÍ	17
2.2.3 TERMÍN KÓD, ZNAK A JEJICH DEFINICE	18
2.2.3 ZAKÓDOVÁNÍ A DEKÓDOVÁNÍ.....	19
2.3 AKCEPTABILITA PŘEDPOVĚDI POČASÍ	21
2.3.1 TEXTOVÁ LINGVISTIKA	22
2.3.2 TEXTOVOST / TEXTUALITA.....	23
2.3.3 AKCEPTABILITA	25
2.3.4 TEXT, KOMUNIKÁT, PROMLUVA	28
2.4 SÉMIOTIKA A SÉMANTIKA	31
2.4.1 POROZUMĚNÍ	31

2.4.2 SÉMIOTIKA	32
2.4.2.1 ZNAK JAKO SOUČÁST ZNAKOVÉHO SYSTÉMU	33
2.4.2.2 SÉMIOTICKÉ METODY	34
2.4.2.3 STRUKTURA JAZYKOVÉHO ZNAKU	35
2.4.2.3.1 FERDINAND DE SAUSSURE.....	35
2.4.2.3.2 CHARLES SANDERS PEIRCE	36
2.4.2.3.3 CHARLES MORRIS	37
3 VÝZKUMNÁ ČÁST	39
3.1 MOTIVACE VÝZKUMU	39
3.2 HYPOTÉZA A CÍLE VÝZKUMU	40
3.3 VOLBA VÝZKUMNÉ METODY	41
3.4 POPIS VÝZKUMNÉHO NÁSTROJE, VÝBĚR A FORMULACE OTÁZEK.....	42
3.5 VÝBĚR VZORKU RESPONDENTŮ	46
3.6 PŘEDVÝZKUM.....	46
4 SÉMIOTICKÁ ANALÝZA DOTAZNÍKŮ	48
4.1 ZVUKOVÝ DOTAZNÍK.....	48
4.1.1 PRVNÍ ČÁST ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU	48
4.1.2 DRUHÁ ČÁST ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU.....	49
4.1.3 TŘETÍ ČÁST ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU.....	52
4.2 OBRAZOVÝ DOTAZNÍK.....	71
4.2.1 PRVNÍ ČÁST OBRAZOVÉHO DOTAZNÍKU.....	71
4.2.2 DRUHÁ ČÁST OBRAZOVÉHO DOTAZNÍKU	72
4.2.3 TŘETÍ ČÁST OBRAZOVÉHO DOTAZNÍKU	75

4.3 OBRAZOVĚ-ZVUKOVÝ DOTAZNÍK.....	88
4.3.1 PRVNÍ ČÁST OBRAZOVĚ-ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU.....	88
4.3.1 DRUHÁ ČÁST OBRAZOVĚ-ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU.....	90
4.3.3 TŘETÍ ČÁST OBRAZOVĚ-ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU – SHRnutí.....	133
5 ZÁVĚR.....	143
6 POUŽITÁ LITERATURA.....	146
6.1 MONOGRAFIE.....	146
6.2 ČLÁNKY.....	148
6.3 ZDROJE.....	148
7 RESUMÉ.....	149
SUMMARY.....	149
8 KLÍČOVÁ SLOVA.....	151
KEY WORDS.....	151

1 ÚVOD

Předpověď počasí je mediální produkt, se kterým se pravidelně setkáváme v televizním zpravodajství. Přináší nám informace o počasí v nadcházejících dnech, ale i v dlouhodobém horizontu. Většinu diváků ovlivňuje při plánování aktivit na nadcházející dny, výběru oblečení, ale slouží také jako upozornění na nebezpečné meteorologické jevy, kterým bychom se měli přizpůsobit.

Pokud chceme získat relevantní a odpovídající informace o stavu počasí, musíme se naučit údaje, které nám předpověď přináší, správně zpracovat, dekodovat. S tím souvisí problematika akceptability a porozumění předpovědi počasí.

V bakalářské práci jsem se zabývala percepcí informační hodnoty předpovědi počasí a prostřednictvím kvantitativního výzkumu jsem zjistila, že více než 70 % příjemců údajům, které předpověď obsahuje, nerozumí. Na tento výzkum jsem se rozhodla navázat v diplomové práci s názvem *Informační hodnota a akceptabilita předpovědi počasí*. Cílem práce je zachytit a popsat, která ze složek předpovědi počasí (obrazová, zvuková, kombinace obou složek) přináší nejvyšší informační hodnotu a proč tomu tak je. Také se snažím zjistit, která ze složek je pro adresáty nejvíce matoucí a informace o počasí zkresluje.

V teoretické části diplomové práce charakterizují předpověď počasí, její zařazení do skupiny televizního zpravodajství. Nahlížím na předpověď jako na mediální produkt, který je součástí mediální komunikace. Zabývám se informační hodnotou, jež předpověď počasí přináší, a představuji cestu, kterou prochází informace od podavatele k příjemci, s tím souvisí také proces zakódování a dekodování.

Popisují akceptabilitu předpovědi počasí a její složky, které s porozuměním úzce souvisejí a ovlivňují je. S akceptabilitou je spojena také textová lingvistika, již jsem v diplomové práci vyčlenila samostatnou podkapitolu.

Poslední teoretická pasáž je věnována sémiotice a sémantice. Tyto disciplíny se zabývají zejména významy a znaky, proto jsou důležité nejen v teoretické, ale zejména ve výzkumné části práce.

Druhou částí práce je výzkum, ve kterém se zabývám problematikou přijetí a porozumění jednotlivým složkám předpovědi počasí. Součástí výzkumu je dotazníkové šetření, které probíhalo od listopadu do prosince 2012. Pro potřeby dotazníků jsem využívala předpověď počasí televize NOVA, kterou připravuje společnost Meteopress. Distribuovala jsem tři typy dotazníků, jež jsou zaměřené na jednotlivé složky předpovědi

počasí. Vyhodnocené údaje dotazníků zpracovávám metodou sémiotické analýzy, snažím se potvrdit nebo vyvrátit očekávání a dílčí cíle, které jsem si stanovila na začátku výzkumu.

Závěrem práce představuji výsledky výzkumu, které upozorňují na složku předpovědi počasí s nejvyšší informační hodnotou a zároveň na složku předpovědi, která porozumění předpovědi nejvíce brání. V závěru práce se zamýšlím nad tím, proč se informační hodnota jednotlivých složek liší a jaké výhody a nevýhody z toho pro příjemce plynou.

2 INFORMAČNÍ HODNOTA A AKCEPTABILITA PŘEDPOVĚDI POČASÍ

2.1 PŘEDPOVĚĎ POČASÍ

V teoretické části diplomové práce vycházím mimo použitou literaturu také z bakalářské práce, ve které jsem se zabývala informační hodnotou předpovědi počasí, kapitoly 2.1 a 2.2 jsou kompletně nebo s jistými úpravami převzaty z bakalářské práce (Bělohávková, 2010). Pasáže z ní čerpám, protože tato práce s mojí bakalářskou prací tematicky úzce souvisí.

2.1.1 VYMEZENÍ PŘEDPOVĚDI POČASÍ

Než přistoupím k samotnému vymezení definice předpovědi počasí, musím se zmínit o nedostačujícím pokrytí tohoto tématu v odborné lingvistické a mediální literatuře. Jedním z mála autorů, kteří se o předpovědi počasí zmiňují, je Barbora Osvaldová. „*Meteorologické zpravodajství je vyčleněno vně hlavních zpravodajských relací na všech stanicích.*“ (B. Osvaldová et kol., 2005, str. 80). Přestože předpověď počasí je považovaná za zpravodajskou relaci, většinou je v literatuře, která se zpravodajstvím zabývá, opomíjena. Podstatnou část informací o zpravodajství zaujímá hlavní zpravodajská relace, na kterou navazuje sportovní zpravodajský blok. Jen v krátkosti zde zmiňuji rysy zpravodajství, podle kterých jsem do této oblasti zasadila i předpověď počasí. B. Osvaldová zpravodajství charakterizuje několika rysy (tamtéž, str. 21), podle ní to jsou „*přesnost, vyváženost, nepředpojatost, ověření přinejmenším ze dvou zdrojů, aktuálnost, včasnost, jasnost a srozumitelnost*“.

Samotnou definici předpovědi počasí jsem sestavila na základě různých definic zpravodajství a použila z nich to, co lze přímo aplikovat na předpověď počasí a vymezit tím její podstatnou funkci. Protože má práce je zaměřená na televizní předpověď počasí, je i definice upravená tak, aby odpovídala televiznímu zpravodajství.

Předpověď počasí je typ audiovizuální tvorby zpravodajství, zajišťující informační servis. Její hlavní funkcí je zachytit, popsat, definovat a předat aktuální meteorologické

informace. Pravidelně se opakuje ve vysílacím schématu a pevně stanoveném čase. Řadí se mezi krátké zpravodajské relace.

2.1.2 SPECIFIKA TELEVIZNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ

Ve výzkumné části jsem se zaměřila na předpověď počasí v televizním zpravodajství. Proto, že nejkompaktnější a využívá obrazovou i zvukovou složku, je jeho informační hodnota vyšší než u ostatních typů zpravodajství. Již podle zpracování je zřejmé, že se od sebe druhy předpovědi počasí v různých médiích liší. Každé médium užívá jiný typ vyjadřování, výrazové a vyjadřovací prostředky a také složky předpovědi počasí. Od toho se odvíjí výsledná podoba předpovědi jako mediálního produktu.

Zde bych chtěla v krátkosti zmínit specifika televizního zpravodajství, které má odlišné prvky a výrazové prostředky oproti jiným typům zpravodajství, např. rozhlasovému, novinovému či internetovému.

„Televizní zpravodajství je prostředek masové komunikace, resp. mediální komunikace, tedy projev společenské instituce. Bývá mu připisována schopnost amplifikovat hodnoty hlavního proudu ve společnosti (mainstreamu) a společnost kolem těchto hodnot integrovat.“ (I. Reifová et kol., 2004, str. 260). Poněkud odlišná, přesto stejně výstižná je definice Barbory Osvaldové, která říká, že *„televizní zpravodajství promlouvá k divákovi prostřednictvím kombinace pohyblivých obrazů, zvuků a mluveného slova, která je zatím nejpřirozenějším a nejkompaktnějším smyslovým zprostředkováním informací o okolním světě.“* (2005, str. 73). Televizní zpravodajství užívá typický způsob vyjadřování, tím je audiovizuální kód. Výrazové a vyjadřovací prostředky, které jsou v televizním zpravodajství obsaženy, lze rozdělit do dvou částí (složka obrazová, složka zvuková). Složku obrazovou tvoří statické a kinetické vizuální prvky, nosiče obrazového záznamu, počítačová grafika a psaný text. Zvuková složka je zastoupena z velké části mluveným slovem, méně reálnými zvuky a ruchy prostředí a téměř výjimečně hudbou nebo tichem. Nelze opomenout velmi významný výrazový prostředek, a tím jsou *„nonverbální prvky, které se spolu s řečí uplatňují zejména při interpretaci televizního zpravodajského sdělení. Patří k nim dikce a tón mluvy, mimika a výrazy obličeje, gesta, pohledy očí, držení a pohyby těla, a také např. zvolené oblečení.“* (B. Osvaldová et kol., 2005, str. 74).

2.1.3 PŘEDPOVĚĎ POČASÍ JAKO SOUČÁST MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE

Předpověď počasí je mediální produkt, který vstupuje do mediální komunikace. Tento proces začíná, když „*je sdělení koncipováno komunikátorem, poté je zakódováno, resp. přeloženo do signálu nebo sekvence signálů a přeneseno prostřednictvím média nebo komunikačního kanálu příjemci, který sdělení dekoduje, interpretuje ho a nějakým způsobem vrací signál (informaci), že sdělení bylo, nebo nebylo porozuměno.*“ (I. Reifová et kol., 2004, str. 99). V mediální komunikaci se uplatňuje pět základních prvků, které ji definují a určují. Jsou jimi: „*komunikátor, adresát, komunikační kanál (nosič, médium), mediované sdělení (text), účinek (efekt).*“ (J. Korda, 2005, str. 8.).

Mediální komunikaci se ve svých publikacích věnuje několik autorů, kteří ji popisují, proto jsem se rozhodla přiblížit ji z různých úhlů pohledu.

Jan Jiráček a Barbara Köpplová ji popisují stručně, jako „*komunikační proces, jenž je potenciálně dostupný všem příslušníkům určité společnosti*“. (2003, str. 16). Za „*společenskou komunikaci udržovanou tiskem, rozhlasem, ale především televizí*“ ji považuje Petr Žantovský v knize Manipulace v médiích. (2008, str. 11). S dalším způsobem výkladu mediální komunikace se můžeme setkat ve Slovníku mediální komunikace, který používá termín komunikace masová a vysvětluje ji jako „*jednu z rovin sociální komunikace, vyznačující se tím, že se veškeré komunikační aktivity (produkce a šíření veřejně dostupných sdělení) dějí v institucionalizované podobě, tedy pomocí a prostřednictvím masových médií. Je definována jako proces přenosu sdělení od komunikátora k adresátovi.*“ (2004, str. 100). Podobně strukturovanou definici můžeme nalézt v Úvodu do studia televize, kde se setkáváme s tímto vymezením: „*Masová komunikace je jednou z rovin komunikace. Za její komunikátory jsou zpravidla považovány komplexní organizace využívající profesionální komunikátory a vyspělé technologie. Komunikovaná sdělení jsou určena rozsáhlému a nesourodému publiku, u něž se nepředpokládají výrazné vzájemné vazby.*“ (J. Korda, 2005, str. 9). Denis McQuail považuje masovou komunikaci za „*proces, v němž specializované instituce (mediální organizace) produkují a přenášejí sdělení rozsáhlým skupinám příjemců (publiku), které s nimi nejrůznějším způsobem nakládají a s vědomím jejich existence nejrůznějším způsobem jednají*“. (2007, str. 15). Nejen ve výše zmíněných definicích je slovo „komunikace“ použito ve významu „přenos“, a to pouze z pohledu podavatele daného

sdělení. Velmi výstižně tento jev vystihuje dvojice autorů publikace Média a společnost. „*Podstatným rysem masové komunikace je skutečnost, že nepodporuje vysílání a přijímání sdělení na obou stranách, nýbrž svou podstatou staví jednoho účastníka do role vysílatele (podavatele) a druhého do role příjemce. A právě předpokládaná povaha příjemce – tj. početné skupiny lidí, kteří mají navzájem slabé nebo žádné sociální vazby (i když od života jiných lidí nejsou nikterak odděleni), většinou se neznají, tvoří tedy ‚masu‘.*“ (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 21).

V některých definicích jsme se mohli setkat s označením mediální komunikace jako procesu. V rámci tohoto procesu rozpoznáváme:

1) nabízení obsahů určených ke krátkodobému užití (např. zpravodajství, předpověď počasí),

2) formálními organizacemi, které mají svou vnitřní strukturu a pravomoci, užívají vyspělé technologie a slouží k distribuci vyrobených sdělení pomocí zprostředkujících technik,

3) masovým a anonymním publikem, a to vše se děje jednosměrně (bez možnosti výměny role vysílatele a příjemce), nepřímo (s odloženou zpětnou vazbou), s určitou periodicitou, která je příjemci nabízena průběžně, tzn. podle významové struktury sdělení.

Protože jsem zde popisovala mediální komunikaci, musím se v krátkosti zmínit i o výsledku komunikace, a tím je komunikát. Encyklopedický slovník češtiny jej popisuje jako „*výsledek komunikace, který se realizuje nejen prostředky přirozeného jazyka, ale vedle prostředků verbálních zahrnuje i prostředky nonverbální.*“ (J. Bachmannová, 2002, str. 220). Podrobnější definici nabízí Slovník mediální komunikace, který komunikát vnímá „*jakožto výsledek komunikační události. Na výstavbě komunikátu se podílí sémiotický kód, do něhož komunikátor zakóduje obsahy vědomí, aby je mohl přenést k adresátovi, a ten pak se znalostí kódu komunikát interpretuje, aby se dostal ke sdělovaným obsahům vědomí.*“ (2004, str. 104).

2.1.4 PŘEDPOVĚĎ POČASÍ JAKO MEDIÁLNÍ PRODUKT

V této podkapitole představuji předpověď počasí jako mediální produkt. Nejprve vysvětluji obecnou definici mediálního produktu a charakterizuji jej prostřednictvím tří složek, ze kterých se skládá. Následně uvádím specifika a charakteristické rysy mediálního produktu pomocí definic autorů, kteří se jím zabývají. Přibližuji zde pouze ty rysy, které

přímo souvisí s předpovědí počasí, dají se na ni aplikovat, a proto je můžeme při popisu předpovědi jako mediálního produktu využít.

2.1.4.1 MEDIÁLNÍ PRODUKT

„Nejnápadnějším, nejviditelnějším a nejdostupnějším projevem mediální komunikace je různorodý a pestrý soubor ‚výrobků‘, které média nabízejí publiku a které publikum vyhledává či přijímá a užívá.“ (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 117). Hovoříme zde o mediálním produktu, který někdy zaměňujeme za výraz mediální sdělení. Mediální produkt tvoří základní pojem, jenž vystihuje a charakterizuje předpověď počasí.

Je možné jej charakterizovat prostřednictvím tří složek, ze kterých se skládá. Těmi jsou obsah, význam a interpretace. *„Mediální produkt je tedy vnitřně uspořádaný a hierarchizovaný celek tvořený v několika vzájemně provázaných rovinách.“* (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 119).

První z jeho podstatných rysů je mediální obsah. Ten je tvořen prvky (informace, postavy, témata), způsobem jejich výběru a uspořádáním. Obsahem proto rozumíme *„úplný kvantitativní a kvalitativní rejstřík verbálních i vizuálních informací distribuovaných masovými médii“*. (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 120). Skládá se z výše uvedených prvků, pravidelností, kterou jsou tyto prvky uspořádány, a vlivů, které vytváří jeho výchozí podobu.

V souvislosti s mediálním produktem vstupuje do popředí také otázka jeho významu. S touto problematikou souvisí představa výrobce o tom, za jakých okolností a jakým způsobem má být jeho produkt nejen využíván, ale hlavně chápán. Může ale dojít k situaci, že recipient pochopí význam jiným způsobem. Proto je důležité, aby *„autor i uživatel sdíleli nějaké společné soudy a představy o kulturním a sociálním prostředí, v němž se pohybují, musí mít představu o tom, co je v dané společnosti přijatelné, popř. závazné.“* (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 132–133). Aby se předcházelo situaci, kdy uživatel pochopí význam nesprávně, *„výrobci produktů je skládají tak, aby možnost daného smyslu podpořili. Aby něco takového bylo možné, měli by mít tvůrci i uživatelé mediálních produktů shodnou představu o tom, co si lze při použití daných slov, obrazů či zvuků zpravidla představit – s jakým významem je možné si je spojit.“* (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 133). S tím úzce souvisí sémiotika, která se zabývá studiem společenské produkce významů, které vychází ze znakových systémů, a způsobem jejich užití v komunikaci.

Poslední částí, ze které se mediální produkt skládá, je interpretace. V knize *Člověk a společnost* uvádí autoři, že „*interpretace mediálních produktů je proces konkretizace potenciálních významů, jež jsou v produktu přítomny. Součástí potencionálního významu je i náznak, jak by měla vypadat žádoucí interpretace.*“ (2003, str. 149). Interpretací vlastně rekonstruujeme autorův záměr, který do produktu vložil. Záměr neboli intenci autora můžeme pozorovat prostřednictvím analýzy textu. Vždy se musíme držet skutečnosti, že v produktu není zakotven pouze jeden možný záměr a produkt může být mnohoznačný.

2.1.4.2 SPECIFIKA PŘEDPOVĚDI POČASÍ JAKO MEDIÁLNÍHO PRODUKTU

Mediální produkt předpovědi počasí nese specifické rysy, díky kterým jej můžeme identifikovat. Tyto rysy vykazuje každá předpověď počasí, která je součástí televizního zpravodajství.

„*Každý mediální produkt má poznatelný a popsateľný obsah a přisuzuje se mu nějaký význam. Téma mediálního produktu a prvky, z nichž je složen, představují jeho obsah.*“ (Jiráček, Köpplová, 2003, str. 118). Protože jsem použila definici, ve které se vyskytuje termín mediální obsah, tento termín níže vysvětlím. Mediální obsah nemůžeme opomenout, protože skrze něj lépe pochopíme rysy, které mediální produkt charakterizují. Jiráček a Köpplová se domnívají, že: „*každý mediální produkt se skládá z prvků, které jsou určitým způsobem vybrány a uspořádány a tvoří celek. Prvky, jež tvoří každý mediální produkt (informace, vystupující osoby, témata), způsoby jejich výběru a uspořádání a pravidla pro vytvoření celku, představují obsah mediálního sdělení.*“ (2003, str. 119). Mediální obsahy se v mediální komunikaci v nejrůznějších typech a podobách neustále opakují. Opakování se týká nejen výběru zpracování témat, ale také způsobu jejich vypracování a předávání. Dostáváme se k hlavnímu rysu mediálních produktů, a tím je opakování. Charakteristické rysy mediálních produktů mohou mít významnou funkci a velkou měrou se podílejí na formování jejich sdělení. Mediální sdělení vykazují velmi viditelný a nápadný sklon ke stereotypizaci, tedy opakování celé řady prvků. Ne všechny prvky však můžeme najít v předpovědi počasí, takže zde zmiňuji jen ty, které jsou pro předpověď počasí jako mediální produkt typické, a vždy krátkým příkladem poukazují na prvek, kterého je nutné si všimnout, pokud se bavíme o stereotypizaci prvků v předpovědi počasí. Při popisu jednotlivých prvků odkazuji nejčastěji na knihu *Úvod do studia médií*, podle jejíž osnovy jsem se řídila při výběru prvků. Prvním a dle mého názoru

nejvýraznějším prvkem je opakování. V jeho projevech se můžeme zpravidla setkat alespoň s jedním z uvedených prvků.

1) Kategorie mediálního produktu - u předpovědi počasí se stále opakuje typ pořadu a tím je zpravodajství. Důležitý je zde nejen typ, ale i zařazení předpovědi počasí ihned za hlavní zpravodajskou relaci.

2) Obsahové rysy produktu - zde se opakování týká hlavně tematického prvku, tzn., že se stále opakuje meteorologické zpravodajství, které je sdělováno příjemci ve stále stejném sledu. Dále sem můžeme zařadit moderátory, kteří předpovědi počasí provází a jsou stále se opakující složkou produktu.

3) Způsob zpracování obsahu - zde je důležité zmínit především stále se opakující grafické ztvárnění předpovědi počasí a formu jeho zpracování.

Díky těmto projevům se opakující prvky stávají pro příjemce automatizovanými, nemají pro ně žádný příznak, v dané komunikační situaci je považujeme za samozřejmé. Opakováním se tedy z daného jevu stává norma, která se postupně zažívá tak, že ji příjemce přestává vnímat. Pozornost příjemce přitahuje spíše porušení normy. Takové porušení normy nazýváme aktualizací, tzn., že zažitý, automatizovaný, způsob zpracování se částečně naruší, a tím znovu upoutá příjemcovu pozornost. U předpovědi počasí se narušení normy může projevit např. změnou grafického zpracování, odlišným záběrem statické kamery nebo výměnou moderátora. Dalším, neméně podstatným prvkem je zařazení do žánru. „*Žánr odkazuje k ustálenému, opakujícímu se typu či kategorii mediálních produktů vyznačujících se společnými rysy (tematickými, kompozičními či formálními).*“ (G. Burton – J. Jiráček, 2001, str. 160). Žánr je tedy stabilizovaný textový vzorec s očekávaným uspořádáním, o jehož podobě mají představu výrobci i publikum. Textový vzorec tvoří několik klíčových prvků, jimiž jsou postavy, v našem případě moderátoři, ikonografie žánru, prostředí a zpracování, téma. Poslední stereotypizovaný prvek je styčný prvek mezi mediovaným sdělením a publikem, a tím je u předpovědi počasí moderátor. Podle G. Burtona a J. Jiráčka se moderátor stává „*vypravěčem hlavní dějové linie, která se před diváky v průběhu pořadu odvíjí. Moderátor často řadu věcí řeší, vysvětluje a představuje divákům.*“ (2001, str. 203). Moderátor většinou mluví do kamery, navazuje tedy oční kontakt s příjemci, prostřednictvím kamery je oslovuje. Divák je osloven i pohledem, což je velmi důležitá složka v přijetí mediálního produktu. „*Moderátor má zajišťovat hladký průběh věcí a snažit se, aby si diváci příliš neuvědomovali technologii, která existenci pořadu umožňuje.*“ (G. Burton – J. Jiráček, 2001, str. 204).

2.2 INFORMAČNÍ HODNOTA PŘEDPOVĚDI POČASÍ

V této kapitole se zabývám informační hodnotou předpovědi počasí. Přibližuji, co to je informace a jak na ni nahlíží autoři mediálních publikací. Také se zabývám procesem, kterým musí informace projít, než se dostane od podavatele k příjemci. S tím souvisí také informační hodnota, kterou příjemci předpověď počasí přináší. Každá informace je prostřednictvím mediálního kanálu přenášena znakem / kódem. Tyto termíny vysvětluji v následující podkapitole. Podavatel musí informaci zakódovat, protože každé sdělení, které mediální produkt přináší, musí být ve sdělitelném tvaru. Na příjemce jsou kladeny nároky, aby informaci dekodoval a uchopil její význam. Tento proces se uskuteční v případě, že podavatel i příjemce sdílí společné soudy a představy o společenských hodnotách, o prostředí, v němž se pohybují, musí se shodovat jejich pohled na to, co je v dané společnosti přijatelné nebo závazné a co je naopak nepřijatelné, nebo dokonce tabuizované. K tomu, aby se o těchto soudech a hodnotách mohli podavatel a příjemce domlouvat, potřebují nástroj. Tím je komunikační prostředek, kód. Pokud se zaměříme na předpověď počasí, je komunikačním prostředkem mateřský jazyk, který je pro adresáty srozumitelný a přirozený. Nebude-li v procesu použit srozumitelný kód, může dojít ke snížení informační hodnoty a k nepochopení předávané informace.

2.2.1 DEFINICE POJMU INFORMACE

Tento pojem je představován autory mediálních publikací rozdílně. Autoři se shodují v názoru, že informace je pojem těžko uchopitelný, a proto je možné na něj nazírat z několika úhlů.

Denis McQuail ve své knize píše, že: „*Pojem informace se ukázal jako obtížně souborně definovatelný, protože na něj lze pohlížet různě, ale ústředním prvkem je zřejmě schopnost ‚omezit neurčitost‘. Informace je tudíž definována svým protikladem.*“ (2007, str. 280). Poněkud srozumitelnější definic nabízí Irena Reifová ve Slovníku mediální komunikace, kde informaci definuje jako: „*údaj, sdělení, zprávu, v užším pojetí vlastní obsah (poučení ze) sdělení či zprávy.*“ (2004, str. 87). Také se pokouší vysvětlit roli informace v procesu mediální komunikace: „*takové sdělení, kterému předchází nejistota (otevřenost, možnost volby několika řešení, nepředvídatelnost), jež informace redukuje. Sdělení, které přináší zprávu zcela předvídatelnou, tj. vstupuje do systému, v němž je nulová nejistota, není informace.*“ (2004, str. 87). Další výklad termínu informace nám

nabízí Encyklopedie praktické žurnalistiky, která vysvětluje tento termín jako: „*představu, výklad, poučení, resp. uvádět v tvar nebo podobu, formovat, tvořit, ale také zobrazovat, představovat, vytvářet představu nebo pojem.*“ (B. Osvaldová, J. Halada et kol., str. 80).

2.2.2 VÝZNAM MEDIÁLNÍHO PRODUKTU PŘEDPOVĚDI POČASÍ A JEHO POCHOPENÍ

Informace, která je předávána komunikačním kanálem prostřednictvím komunikačního kódu nese význam. Mediální produkt je nositelem významu, který předává od podavatele k příjemci. Abychom mohli s významem pracovat, měli bychom vědět, kdo mediálnímu produktu význam přisuzuje, kým je následně význam uchopován, ale i to, co to vlastně význam je a jak jej můžeme přijmout.

Každý mediální produkt nese významy, které jsou do něj pomocí znaků zakódovány. Tyto významy může příjemce dekodovat, jsou pro něj sdělením. Každé sdělení, které je v produktu obsaženo, může příjemce směřit za význam, za nějakou společensky platnou hodnotu. Každé sdělení tedy můžeme považovat za sociálně a kulturně podmíněné. V knize Úvod do studia médií autoři vysvětlují, že: „*Významy a sdělení, ať už kódovaná podavatelem, nebo dekodovaná příjemcem, představují kulturně podmíněné a zakotvené systémy. Významy přítomné v textu představují hierarchickou strukturu, kterou je možné analyzovat a interpretovat. Proto je v mediálních studiích třeba hledat metody, jak se dostat za zjevnou („prvoplánovou“) informaci, přestat ji chápat jako hlavní sdělení a dobrat se poznání, že v každém mediovaném sdělení jsou nevyřčené představy a hodnoty, které jsou také jeho součástí.*“ (G. Burton – J. Jiráček, 2001, str. 279).

Nyní přistupme k otázce uchopení významu. To je velmi složité, protože jak říkají Jiráček a Köpplová: „*Mediální produkt je součástí toho, kdo ho vyprodukoval, i toho, kdo ho přijímá a nakládá s ním.*“ (2003, str. 132). Stejný názor vyslovuje i Windhal a Signitzer: „*Jakkoliv existuje samostatně, může být majetkem podavatele i příjemce.*“ (1992, str. 133). Výrobce mediálního produktu může mít zcela jasnou představu o tom, jak má být jeho produkt užíván, chápán a jak má být použit (mluvíme zde o předpokládaném významu), ale uživatel může produkt využívat za jiných okolností, jiným způsobem, než výrobce zamýšlel, a dokonce ho může pochopit zcela odlišným způsobem, najít v něm jiný význam, než který byl do něj vložen výrobcem. „*Záměr (intence), s nímž byl produkt sestavován a nabízen, se může podstatně lišit od toho, jak byl při konkrétním užití pochopen (interpretován).*“ (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 132). Na této myšlence rozdílného

vnímání významu se shodují i další autoři. G. Burton – J. Jiráček předpokládají, že: „*sdělení má nějaké potenciální významy a že některé z těchto významů vložil podavatel do sdělení jako součást komunikačního záměru – jako poslání textu. Příjemce přistupuje k nabídnutému sdělení jako k textu, tj. snaží se je ‚číst‘. Výsledkem je to, že dává textu smysl, který se ani zdaleka nemusí rovnat poslání, jež do textu vložil podavatel.*“ (2001, str. 55). V mediální komunikaci je situace navíc ztížená tím, že není možné autora požádat o jeho interpretaci mediálního sdělení.

Další autor, který se zabývá významem, je Petr Kořátko. Ve své knize se zabývá otázkou posloupnosti významu promluvy, významem věty a slova. Uvádí, že „*Význam je schopnost sloužit jako nástroj k vykonávání smysluplných promluv a význam slova spočívá ve způsobu, jakým slovo přispívá do významu vět, v nichž se vyskytuje.*“ (1998, str. 13). Dále autor uvádí, že „*rozumět větě neznámá nic jiného, než být připraven interpretovat promluvy, v nichž je užitá, jinými slovy ovládat obecný princip, jak určovat význam promluv vykonaných jejím užitím v konkrétních kontextech. A interpretovat promluvu na základě znalosti významu věty a kontextu znamená jen uplatnit tento princip v konkrétním případě.*“ (tamtéž, str. 13).

Klíčovými pojmy konstituování významu tedy jsou znak a kód, které považujeme za ustálené, společensky platné a sdílené nástroje komunikace.

2.2.3 TERMÍN KÓD, ZNAK A JEJICH DEFINICE

V předchozí kapitole jsme si představili pojem informace. Zjistili jsme, že informace mají význam, který směřuje od podavatele k adresátovi. Aby mohl být význam zakódován do informace (sdělení), musí k tomu komunikátor použít určitý kód.

Co je to kód, jak jej používáme při tvorbě a přenosu sdělení a jak s ním pracujeme v mediální komunikaci, přiblížíme níže. Dalším termínem je znak, který je také základním nositelem významu.

Termíny kód a znak jsou velmi důležité, pokud se chceme zabývat významem mediálního produktu. Chtěla bych zde ukázat, jak je definují různí autoři, abychom lépe pochopili jejich důležitou a nezastupitelnou roli v tomto procesu. Nejprve přistupme k definici kódu. Podle slovníku mediální komunikace je to: „*systematická organizace znaků, jejich významů a vztahů mezi nimi sloužící k přenosu sdělení mezi komunikátorem a adresátem. Pomocí kódu jsou komunikátorem zakódovány do sdělení významy a jeho prostřednictvím si adresát ze sdělení (své) významy dekóduje. Mezi nejkomplexnější kód*

patří přirozený jazyk. Kódy jsou nositeli významu, jsou závislé na dohodě mezi jejich uživateli a sdíleném kulturním pozadí, jsou přenosné patřičným médiem nebo komunikačním kanálem.“ (I. Reifová et kol. 2004, str. 96). Dále Reifová vysvětluje, jak lze s kódy pracovat: „Schopnost pracovat s určitými kódy se vztahuje k sociální pozici jednotlivce z hlediska národnosti, vzdělání, povolání, věku a rodu.“ (2004, str. 97). Zde se ještě zmiňuje o tom, že pokud se rozšířené kódy naučíme již v raném věku, můžeme je vnímat jako přirozené, nikoli konstruované. U mediovaných sdělení může často docházet k situaci, kterou Umberto Eco nazývá aberační, neboli odchylné dekódování, znamená to, že sdělení je zakódované podle jiného kódu, než podle jakého je příjemcem dekódováno. Definici kódu používá ve své knize Úvod do teorie masové komunikace i Denis McQuail, který ho považuje za: „systém významů, jejichž pravidla a konvence sdílejí členové příslušné kultury nebo toho, co lze nazvat ‚interpretativní komunitou‘. Kódy poskytují základ pro interpretaci, a pomáhají tím zajišťovat spojení mezi mediálními tvůrci a mediálním publikem.“ (2007, str. 271). Za podstatný rys kódu považují J. Jiráček a B. Köpplová to, že: „znaky, které ho utvářejí, jsou uspořádány do skupin, znaky z různých skupin je možné uspořádat do sdělení, znaky nesou význam, na němž se jeho uživatelé shodnou.“ (2003, str. 136). Nyní se přesuneme k významu druhého termínu a tím je znak. Slovník mediální komunikace definuje znak jako: „fenomén, který v komunikační události zastupuje jiný fenomén a umožňuje tak transcendenci významu. Znak a způsoby jejich organizace do kódů jsou základem studia jakékoli komunikace (komunikace mediální).“ (I. Reifová et kol., 2004, str. 320). Denis McQuail říká, že znak je: „základní fyzický nositel významu v jazyce, obvykle odkazuje k nějakému předmětu nebo aspektu reality, o němž si přejeme komunikovat. V komunikaci používáme znaky ke sdělování významů o předmětech ze světa zkušenosti ostatním. Ti interpretují znaky na základě sdílení stejného jazyka nebo na základě znalosti námi použitého znakového systému.“ (2007, str. 277). Poslední definice je z knihy Média a společnost, kde můžeme najít tuto definici: „Znakem se rozumí vše, co může v mezilidské komunikaci odkazovat k něčemu jinému. Každý znak musí být tedy smyslově vnímatelný, odkazovat k nějaké skutečnosti a současně k nějaké představě. Tyto představy spolu lidé komunikující v daném kulturním prostředí sdílejí díky tomu, že mezi objektem, významem a označujícím existuje nějaká podobnost, nebo proto, že se uživatelé daného znaku na jeho významu shodli.“ (J. Jiráček – B. Köpplová, 2003, str. 134).

2.2.3 ZAKÓDOVÁNÍ A DEKÓDOVÁNÍ

S informací a jejím významem, který je pomocí znaků zakódován, úzce souvisí problematika kódování. S tím souvisí nejen zakódování významu podavatelem, ale také druhá strana procesu, kterou je dekodování informace a pochopení významu adresátem. Pro adresáta může být leckdy problematické nalézt význam, který je do sdělení vložen podavatelem. Proto je potřeba, aby příjemce v mediálním produktu hledal přítomnost autora, jenž do sdělení vkládá určité prvky, které můžeme nazvat tzv. orientátory. Ovlivňuje tím interpretační činnost příjemce. Teorie dekodování je vysvětlena ve Slovníku mediální komunikace: *„Teorie zakódování a dekodování je proměna významu textu při jeho předávání od komunikátora k recipientovi, které se objevují v souvislosti s rozdílnou kulturní a sociální situovaností odesílatele a recipienta. Význam, který do textu na jedné straně autor vloží, se podle teorie zakódování a dekodování nemusí shodovat s významem, který na druhé straně příjemce z textu vyjme, neboť odesílatel a adresát spolu nemusí sdílet tentýž interpretační rámec. Způsoby, jimiž autor posiluje pravděpodobnost, že příjemce akceptuje význam, byly popsány jako různé formy uzavírání textu, např. preferované čtení. Příjemce má však možnost význam, který prosazuje autor, ignorovat a dekodovat text podle jiného kódu, než podle jakého byl zakódován.“* (I. Reifová et kol., 2003, str. 282).

Podle Umberta Eca jsou nám mediálními produkty nabízeny dva typy textů. Mezi ně můžeme zařadit texty uzavřené a texty otevřené. V uzavřených textech nabídka jedné interpretace výrazně převyšuje nad ostatními. Oproti tomu v textech otevřených získáváme nabídku více možných interpretací. Takový text se nesnaží přinutit čtenáře k tomu, aby přijal pouze jeden určitý význam a interpretoval sdělení pouze jedním způsobem. Předpověď počasí jako mediální produkt by měla využívat texty uzavřené, které by měly obsahovat pouze jednu možnost interpretace. Tím by se značně podpořila srozumitelnost, jasnost, přesnost a vysoká informační hodnota předpovědi počasí.

2.3 AKCEPTABILITA PŘEDPOVĚDI POČASÍ

V předchozích kapitolách jsme objasnili, co je to předpověď počasí jako mediální produkt, jakou má informační hodnotu a jakým způsobem přináší příjemci význam. Nyní se zaměřím na to, jakým způsobem je předpověď počasí přijatelná pro adresáta.

Je důležité zde uvést, že předpověď počasí, jež je zprostředkována televizním zpravodajstvím je složena ze dvou složek, které nám přinášejí informaci. Ze složky obrazové a zvukové. Každá ze složek přináší jinou informační hodnotu a vzájemně se tyto složky doplňují, aby informace, která je v předpovědi obsažena, byla pro příjemce tzv. přijatelná.

Obrazová složka nese význam prostřednictvím obrazu a symbolů, které představují meteorologické termíny. Grafické ztvárnění a symboly se v předpovědi počasí střídají pomocí jednotlivých obrazů. Každý obraz přináší jinou tematickou informaci. Aby byla obrazová složka pro adresáta přijatelná, je třeba, aby adresáti porozuměli jednotlivým symbolům, dokázali je správně dekodovat a přiřadili informacím správný význam. Touto problematikou se zabývá sémantika a sémiotika, vědní disciplíny, které vymezím a představím v nadcházející kapitole.

Zvuková složka nese význam prostřednictvím sdělení, které adresátům zprostředkovává moderátor předpovědi počasí. Zvuková složka je, stejně jako složka obrazová, rozdělena na tematické části, z nichž každá přináší jinak zaměřenou informaci. Součástí zvukové složky jsou meteorologické termíny, které moderátor příjemci představuje a předává. Přijatelnost zvukové složky závisí zejména na tom, zda je příjemce znají, umí je správně dekodovat a následně interpretovat tak, aby získali správnou informaci, kterou podavatel do mediálního produktu vložil. Stejně důležitou roli hraje ve zvukové složce předpovědi počasí také textová lingvistika, prostřednictvím které můžeme na předpověď počasí nazírat jako na jazykový projev (text), který je nositelem informace. Problematiku textové lingvistiky, textovosti / textuality a pojmu text, komunikát a promluva vysvětluji níže.

Aby nesla předpověď počasí informační hodnotu a byla přijatelná pro adresáta, je žádoucí, aby se obě dvě složky, obrazová i zvuková, doplňovaly. Díky tomuto propojení je možné předat příjemci co nejvyšší informační hodnotu a zakódovat význam takovým způsobem, aby jej příjemce dokázal interpretovat. Jakým způsobem předpověď počasí využívá jednotlivé složky a jak dochází k jejich vzájemnému doplnění, se budu zabývat

v praktické části diplomové práce, kde se na problematiku akceptability a informační hodnoty zaměřuji prostřednictvím sémantické analýzy.

2.3.1 TEXTOVÁ LINGVISTIKA

Pojetí textové lingvistiky můžeme rozdělit na textově-gramatické a komunikačně-pragmatické. Textově-gramatické pojetí postupuje od nejnižších jednotek. Popisuje pravidla spojování vět a postupně se rozšířilo na strukturu textu jako celku. Chápe větu jako základní stavební jednotku textu. Proto se o tomto přístupu hovoří také jako o textové syntaxi nebo textové gramatice.

Pojetí komunikačně-pragmatické postupuje opačným směrem, od textu jako celku k jednotlivým výpovědím. Pozornost se obrací k textu jako nástroji jednání aktivních účastníků komunikace, kteří jsou úzce spjati s komunikační situací. Při analýze textů se proto vychází z dominantní funkce textu a jeho obsahu. Od toho se pak odvozuje i volba a druh textu. (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, str. 251-252).

Textová lingvistika studuje *užívání jazyka, utváření a fungování textů (jazykových projevů) v různých situacích a komunikačních kontextech. Zabývá se tím, co je text, jak ho definovat, jaká kritéria ‚textovosti‘ stanovit. Většinou se soustřeďuje na projevy verbální, její nejvlastnější doménou jsou texty psané, ale během doby se zřejmě prosazují spíše přístupy, které nehodlají od sebe ostře oddělovat projevy psané a mluvené.*“ (J. Hoffmannová, 1997, str. 154). Prostřednictvím mluvených projevů proniká do textové lingvistiky také zájem o neverbální prostředky, jako je intonace, pauza, atd., ale jinak do popředí zájmu nevystupují mimojazykové znakové systémy. Textová lingvistika se může zčásti krýt s teorií verbální komunikace a pragmatické lingvistiky, ale hlavní zájem je kladen na text. Přestože komunikační a pragmatické aspekty nelze od textu zcela oddělit, měla by na ně textová lingvistika vždy nahlížet prostřednictvím textu.

Předmětem zkoumání textové lingvistiky je popsat obecné zákonitosti textu, dále pak pravidla a mechanismy jeho výstavby. Mezi hlavní témata patří členění textu a typologie textu.

Jana Hoffmannová ve své knize Stylistika a... uvádí úzkou spojitost textové lingvistiky a stylistiky. Představuje tři základní body, ve kterých se textová lingvistika a stylistika k sobě přibližují. Jsou jimi pragmatické faktory, které „*zdůrazňují aktivní úlohu textu v komunikaci (text jako jednání), jeho těsné sepětí se situací a kontextem, se subjekty účastníků komunikace, s jejich záměry, s procesy produkce a recepcí.*“ (1997, str. 155.).

Dalším pojítkem obou disciplín je zkoumání pravidel a mechanismů výstavby textu, které se konstituují v procesech produkce a recepce. „*Stylistika stejně jako textová lingvistika vychází z konkrétních textových analýz. Zabývá se tím, zda autorský výběr vyvolá odpovídající účinek u příjemce; popisuje komplexní styly. Předmět stylistiky je tedy užší, týká se pouze jednoho aspektu výstavby textu. Styl je jednou z důležitých kategorií výstavby textu a stylistika by měla svými poznatky poskytovat textové lingvistice látku k dalšímu zobecňování.*“ (1997, str. 156).

V dalším bodě se zaměřujeme na to, jaké náměty poskytla textová lingvistika stylistice. „*Podnítila rozšíření záběru stylistik o řadu strukturních prvků z nadvětné oblasti; o různé typy konektorů a textových orientátorů, o konkrétní realizace tematických posloupností.*“ (1997, str. 156).

2.3.2 TEXTOVOST / TEXTUALITA

Termínem textualita pojmenováváme vlastnosti, které jsou pro text typické. Podle Encyklopedického slovníku je jí označováno „*nadání jazykového útvaru být textem*“. (2002, str. 490). Jana Hoffmannová ve své knize *Stylistika a ...* představuje sedm kritérií textovosti, vypracovanou R. de Beaugrandem a W. Dresslerem. Patří mezi ně *situovanost, intertextovost, intencionálnost, informativnost, koherence a koheze a akceptabilita*. (1997, str. 158).

Situovaností rozumíme vázanost textu na konkrétní komunikační situaci. „*Situace a vázanost textu jsou významnými faktory konstituování textu, ať jde o obsah, funkci či soudržnost*. (Příruční mluvnice češtiny, 1995, str. 652). Jeden text může mít v různých situacích jiný smysl, někdy nabývá konkrétního smyslu až v určitém kontextu. Podle Encyklopedického slovníku češtiny je to „*soubor okolností, za nichž se odehrává řečová činnost, a které tuto činnost spoluutvářejí a ovlivňují. Při konstruování se bere v potaz prostředí, v němž ke komunikaci dochází, prostorové okolnosti komunikace, přítomnost pouze adresáta, přítomnost adresáta a dalších posluchačů a rovněž okolnosti časové.*“ (1997, str. 390). Situace komunikační je podle Encyklopedického slovníku charakterizována také „*osobami komunikantů, jejich rolemi a vzájemnými vztahy v dané komunikační události, např. jejich věkem, vzděláním, pohlavím, sociálním postavením, atd.*“ (1997, str. 390).

Intertextovost znamená, že texty nejsou vázány pouze na situaci, ale také na jiné texty, na všeobecné znalosti a hodnoty, které jsou sdílené jistým jazykovým společenstvím.

„Některé texty dokonce vznikají jako reakce na jiný text, odpověď na dopis, recenze, kritika apod. Intertextové relace a odkazy text doplňují nejen po stránce obsahové, ale i nezřídka usnadňují postžení jeho funkce. (2002, str. 657). Text nemusí odkazovat pouze na existující texty, pomocí výrazových prostředků může odkazovat také na texty fiktivní nebo se odvolávat na vymyšlené autory. „Mohou však odkazovat také k textům zatím nerealizovaným: žádoucím, možným, alternativním.“ (2002, str. 657).

Podle Encyklopedického slovníku je intertextovost „původně literárněvědný termín pro označení vztahu mezi dvěma a více texty. V lingvistickém kontextu je jeden z konstitutivních rysů textuality. Vztahy mezi texty jsou různého druhu: implicitní nebo explicitní, což jsou odkazy k textu jako druhu, resp. k obecným pravidlům jeho tvoření, dále odkaz k textu samému, komentáře k obsahu nebo formě textu, odkaz k jinému textu, přičemž může jít o konkrétní text, stejně jako o předpokládaný nebo jen žádoucí, ale dosud nerealizovaný text.“ (1997, str. 184).

Intencionálnost neboli realizace cíle autora, jeho záměru či účelu. Považuje se za „jeden z konstitutivních rysů textu. (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, str. 182). Souvisí s komunikačními funkcemi, autor textu si zvolí cíl, kterého chce dosáhnout prostřednictvím textu a používá k tomu určité jazykové prostředky. „Jistou funkci je mluvčí s ohledem na kontext či obsah výpovědi schopen naznačit užitím vhodných výrazových prostředků; mluvčí tedy ve výpovědi vyjadřuje jistý typ svého vnitřního (intencionálního) zaměření k nějakému obsahu (např. své přesvědčení, přání, prosbu). (Příruční mluvnice češtiny, 2002, str. 670).

Dalším kritériem textovosti je informativnost textu. Text zde neplní pouze funkci, ale zároveň prostřednictvím obsahu přináší nějakou informaci. Autor prostřednictvím textu příjemcům něco sděluje. Podle Příruční mluvnice češtiny popisuje, že u tohoto typu textu můžeme očekávat „jistou kompaktní – třebaže často velmi obsáhlou a složitě strukturovanou – informaci. Texty tohoto typu nezřídka vyznačuje jisté hlavní téma.“ (2002, str. 680).

Informativnost se podle Encyklopedického slovníku češtiny vyjadřuje „sdělností textu, resp. mírou očekávanosti obsahu textu. Očekávanost informace závisí na typu textu, situaci vztahu mluvčích apod., text nicméně jistou informaci nese vždy. Rozpoznání kompaktní informace usnadňuje horizontální členění textu na odstavce, tematické posloupnosti.“ (1997, str. 181).

Koherenci textu se rozumí „soudržnost dvou či více elementárních textových jednotek čili výpovědí nebo jejich částí, které společně tvoří text. Koherence znamená obsahovou

souvislost mezi dvěma a více výpověďmi, kterou do nich mluvčí vkládá, resp. kterou je adresát schopen rozpoznat.“ (Příruční mluvnice češtiny, 2002, str. 681). Obsahová souvislost, která se v textu vyskytuje, nemusí být zvýrazněna lexikálními nebo formálními prostředky. Proto ji můžeme chápat jako jistý „*mechanismus, s nímž mluvčí a adresát při vytváření textů a jejich porozumění pracují a který se v určitých případech projeví i ,na povrchu‘ výrazovými prostředky, které formálně text podporují.*“ (tamtéž, str. 682).

V souvislosti s koherencí se hovoří také o kohezi. Tou se rozumí „*viditelné propojení textových jednotek shodou osoby, rodu a čísla, lexikálními prostředky, zvl. spojkami apod.*“ (Příruční mluvnice češtiny, 2002, str. 682).

Koherence je také jedním z konstitutivních rysů textovosti. Můžeme ji vysvětlit pomocí Encyklopedického slovníku češtiny jako „*realizaci spojitosti segmentů textu v jeho povrchové struktuře užitím gramatických a logicko-sémantických, popř. zvukových a pravopisných prostředků, které jsou recipientovi bezprostředně přístupné, tj. prostředky kohezními.*“ (1997, str. 217).

Posledním kritériem textovosti je akceptabilita, neboli přijatelnost textu pro adresáta. Autor se snaží dojít ke komunikačnímu souladu s adresátem pomocí použití jazykových prostředků. Akceptabilita ovlivňuje výslednou podobu textu.

Příruční mluvnice češtiny uvádí, že „*autor nebo mluvčí při tvorbě textu počítá s konkrétním adresátem; vztahem adresáta k sobě, jeho očekáváním, pokud jde o informativnost, funkci nebo formu textu, což se projevuje i v gramatické a sémantické akceptabilitě textu.*“ (2002, str. 677).

2.3.3 AKCEPTABILITA

Termín akceptabilita pochází ze slova akceptovat – přijímat, souhlasit. (Lotko, 1999).

Akceptabilitou, neboli přijatelností textu se autor snaží dojít ke komunikačnímu souladu s adresátem, využívá k tomu vybrané jazykové prostředky. Autor se snaží pomocí jazykových prostředků, aby byl text pro příjemce přijatelný, aby mu porozuměl. Jazykové prostředky vkládá autor do textu už při jeho vzniku. Děje se tak proto, že autor již při tvorbě textu zná své publikum, očekává určitou cílovou skupinu a snaží se vystavit text takovým způsobem, aby mu cílová skupina porozuměla. Akceptabilita proto ovlivňuje výslednou podobu textu.

Podle Encyklopedického slovníku češtiny je akceptabilita „*přijatelnost výrazů a struktur přirozeného jazyka v procesu komunikace v závislosti na komunikační situaci, v níž jsou užity. Přijatelnost textu mohou ovlivnit výrazy, nepřijatelné z pamětních, stylistických či věcných důvodů (příliš komplikovaná souvětí, špatná volba kódu, protimluvy, apod.). Akceptabilita textu pro adresáta ovlivňuje i jeho produkci mluvčím, pečlivá výslovnost, adekvátní volba útvaru národního jazyka, zřetelná a diferencovaná strukturace textu, jednoznačnost referenčních a koreferenčních vztahů, potlačení protimluv, výklad neznámé skutečnosti odkazem, přirovnání ke skutečnosti analogické a adresátovi již známé.*“ (1997, str. 29). Encyklopedický slovník dále uvádí, že akceptabilitu mohou ovlivnit lexikální a gramatické jazykové prostředky, které se k ní vztahují.

V příruční mluvnici autoři upozorňují, že akceptabilita ovlivňuje nejen příjemce textu, ale také autora. Autor totiž při tvorbě textu s konkrétním adresátem počítá a snaží se vytvořit text, kterému porozumí. Ohled mluvčího na adresáta se uplatňuje v textech na různých úrovních za využití vybraných prostředků. (2002, str. 677).

Příruční mluvnice zmiňuje tzv. prostředky komunikačního souladu. Mluvčí se při komunikaci snaží dospět ke komunikačnímu souladu, jde mu o získání adresáta. Dovolává se jeho souhlasu, podpory, podporuje adresátovy hodnoty, opírá se o jeho vědomosti, zkušenosti atd. Tato snaha je patrná zejména v dialogu mezi komunikačními partnery. Mezi tyto prostředky můžeme zařadit obraty typu *jak všichni víme, jak se říká*. Řadíme sem také ověřovací otázky, prostřednictvím kterých ověřujeme, zda mluvčí s námi souhlasí, vnímá, co říkáme, a rozumí tomu. *Víš, že, žejo, vid', apod.*

O tom, zda bude text pro adresáta přijatelný, rozhoduje také řada dalších okolností. Důležitou roli hraje vztah mluvčího a adresáta, který se projevuje ve volbě oslovení a pozdravů, určuje, zda budeme druhé osobě tykat či vykat. V mluveném jazyce se vyskytuje řada výrazových prostředků a jejich kombinací, které úroveň vztahů odrážejí, je to například přechod z vykání na tykání apod. (Příruční mluvnice češtiny, 2002).

Příruční mluvnice češtiny popisuje, že akceptabilitu textu ovlivňují také prostředky kontaktní. Musíme se proto zaměřit na vztah mluvčích a okolnosti, které je při komunikaci ovlivňují. Mezi kontaktní prostředky můžeme zařadit pozdravy: *ahoj, důvěrné čau, zdravím (tě/vás), dobrý den, nashledanou* apod. Tyto prostředky nám určují, jak blízký je vztah mezi adresáty. Z komunikace můžeme poznat, zda jde o vztah formální nebo neformální, spojený s tykáním nebo vykáním. Proto i tykání a vykání řadí PMČ mezi kontaktní prostředky. Důležité a určující je také oslovení známé nebo neznámé osoby.

Můžeme je pozorovat nejen na počátku, ale také v průběhu celého textu. Způsob, jakým volíme vhodné prostředky, signalizuje důvěrnost, formálnost a neformálnost, zdvořilost, sympatie a nesympatie, nebo také nadřazenost, odstup, pohrdání. Akceptabilitu můžeme nalézt u oslovení osoby známé, ale také neznámé. Tedy u textu, který je určen osobě, se kterou nás pojí vztahy formální, ale i neformální. U známé osoby můžeme volit tykání: *Pavličku, klučino, zlatíčko* apod. Ale také důvěrné vykání: *Janičko, máte tady to kafičko, Pavle, mohl byste napsat tu zprávu* apod.

V komunikaci se můžeme setkat také s deminutivy neboli zdobnělinami. Tyto prostředky se používají zejména v otázkách, nabídkách či výzvách. *Tady máte to pivečko; Podej mi, prosím, tu skleničku; Počkej na mě hodinku* apod. Akceptabilitu textu ovlivňuje také vid. Dokonavý vid bývá ve výzvě vztažen na jedinečnou, neopakující se událost neutrální, je zdvořilý. Oproti tomu vid nedokonavý může být ve stejném kontextu více důvěrný, nezdvořilý nebo naléhavý. *Posaď se, sedni si (dokonavý) X sedej (nedokonavý); nasedni (dokonavý) X nasedej (nedokonavý)*. Mezi kontaktní prostředky, které ovlivňují akceptabilitu, můžeme zařadit také etické dativy: *To ti bylo něco; najednou se vám na mě vyřítla horda lidí a všichni křičeli, že chtějí vyzkoušet* apod. Kontaktní výrazy také určují přijatelnost textu pro adresáta. Řadíme mezi ně například: *poslyš, člověče, panečku, prosím tě* apod. Poslední prostředky, které do této skupiny řadíme, jsou enklitické partikule, které se objevují na začátku dialogu nebo nového tématu: *Copak se ti stalo?* (vyjadřujeme účast, přátelskost) X *Co že se ti stalo?* (vyjadřujeme překvapení, netrpělivost či nepochopení).

Přijatelnost textu mohou významně ovlivňovat také další faktory, jako je například volba tématu, prostřednictvím kterého může autor naznačovat svůj komunikační záměr a možnosti jeho realizace. Téma volí autoři takovým způsobem, aby zaujalo adresáta, upravují je podle znalosti cílové skupiny.

Důležitá je také délka a strukturace textu. Zde je patrný zejména vliv stylistiky. Zaměřujeme se proto na vertikální a horizontální členění textu, které zpřehledňuje text a usnadňuje adresátovi jeho přijímání.

Dalším důležitým faktorem je volba útvaru národního jazyka, zejména slovní zásoba. Zabýváme se tím, jakou slovní zásobu autor používá, zda do textu zasazuje cizí slova, odborné výrazy atd. To má také vliv na adresátovo porozumění textu.

V neposlední řadě je důležité se zaměřit také na stylistické prostředky, které velkou měrou určují srozumitelnost textu, jedná se zejména o délku vět a souvětí.

2.3.4 TEXT, KOMUNIKÁT, PROMLUVA

„Pojem text pochází z latinského texere = tkát (tedy asi spojovat věty či výpovědi). Původně se používal pouze pro označení písemného verbálního výtvoru; většina lidí si asi pod textem představuje výsledek řečové aktivity realizovaný verbálně, fixovaný písmem, monologický, obsahující více než jednu výpověď. Postupně se však tento termín začal objevovat v souvislosti s komunikačními produkty mluvenými, realizovanými zvukově; a dokonce i jako označení útvarů realizovaných v jiných znakových systémech.“ (Hoffmannová, 1997, str. 158 - 159). Autorka ve své knize Stylistika a ... dále uvádí podobnost pojmu text s pojmem diskurz. Vysvětluje, že pojem diskurz se více používá v zahraničí a můžeme jej považovat za nadřazený pojem, kterým se označuje celá komunikační událost, která kromě účastníků v sobě zahrnuje také situační kontext.

Pojmem text se zabývá i Příruční mluvnice češtiny, která jej charakterizuje jako *„celistvý (komplexní) a zpravidla též soudržný (koherentní) jazykový útvar, jehož prostřednictvím mluvčí realizuje různé komunikační cíle. Vyznačují se také obsahem a vždy jistou funkcí.“* (1995, str. 653). Publikace uvádí, že můžeme charakterizovat různé rysy textu na základě dvou přístupů, propozičního a komunikačního. U propozičního přístupu je text chápán jako spojení dvou a více jednotek, které se realizují lexikálními a gramatickými prostředky. Textovost je zde dána spojitostí textu. Text se definuje jako útvar, který je tvořen minimálně dvěma textovými jednotkami neboli textémy. Oproti tomu přístup komunikační vychází od textu jako celku. Zaměřuje se na situaci komunikační promluvy, na skutečnost, že prostřednictvím textu realizuje mluvčí určité komunikační cíle. Proto se do popředí dostává vázanost textu na určitou komunikační situaci, mluvčího, který text produkuje, a účel, záměr, který je do textu vložen. (1995, str. 653).

Další publikace, která popisuje pojem text a jako synonymum k němu uvádí pojem promluva či diskurz, je Encyklopedický slovník češtiny. Autoři slovníku popisují text jako *„jazykový projev komplexní, uspořádanou promluvu, psanou i mluvenou. Vedle komplexnosti, vnitřní uspořádanosti a organizovanosti se jako význačné rysy uvádějí koherence, tematická a funkční jednota, relativní uzavřenost, ohraničenost apod.“* (2002, str. 489).

Problematikou textu se z jiného pohledu zabýval také Josef Hrbáček v knize Nárys textové syntaxe spisovné češtiny. Otázce textu je zde věnovaná kapitola, která se zabývá nejen textem, ale i jeho pojetím. Hrbáček popisuje text jako *„jazykovou strukturu komunikátu (omezuje ji na strukturu verbálního komunikátu); Text není komunikační*

jednotka, nýbrž struktura komunikačních jednotek (struktura promluvy). “ Za komunikační jednotku považuje útvar, který je „*obsahově celistvý, uzavřený a ohraničený.*“ Hrbáček ve své knize uvádí rozdíl mezi textem a promluvou. Vysvětluje, že se tyto dva pojmy mohou vzájemně překrývat. Text podle něj začíná tam, kde se spojují alespoň dvě výpovědi. „*Text je koherentní sled výpovědí vytvářející smysluplnou souvislost.*“ (1994, str. 9). Aby byl text smysluplný, musí splňovat určité podmínky, které Hrbáček uvádí.

1. „*Text je sled výpovědí, tedy lineární útvar verbálních znaků, realizující se v prostoru (u písemných) nebo v čase (u mluvených) textů.*“

2. „*Podmínkou textovosti je soudržnost textu, spojitost jeho komponentů, aby lineárně řazené výpovědi byly na sebe navazovány, aby byly spojeny vzájemnými vztahy. Tato vlastnost textu se nazývá koherence nebo koheze.*“

3. „*Podmínkou textu, který je přijímán jako normální struktura promluvy, je smysluplnost textu.*“

Hrbáček u textu klade důraz zejména na její významotvornou složku. Ta je dána obsahovou a funkční jednotou textu. Proto dále uvádí, že smysluplnost je dána zejména obsahovou kontinuitou. Také popisuje, že smysluplnost textu závisí na její tematické jednotě – smysl se podílí na vyjádření tematiky textu. Nesmíme opomenout ani presupozice textu, které jej také ovlivňují. Je to souhrn okolností, které činí výpověď smysluplnou, dávají jí smysl.

Druhý, funkční pohled na text závisí na sledu výpovědí, které plní určité komunikační funkce. Vychází z předpokladu, že každá výpověď má svou komunikační funkci, díky které dochází k akceptabilitě textu. Je potřeba, aby mezi výpověďmi byly určité vztahy, ty vytvářejí funkční strukturu textu. „*Text promluvy je strukturován vztahem výpovědí, které ho tvoří; v textu promluvového komplexu se na tuto strukturaci vrství struktury další, které jsou dané mezipromluvoými vztahy.*“ (1994, str. 9-11).

Další pojem, jenž souvisí s textovou lingvistikou, je komunikát. Je to základní jednotka sdělování. Podle Hoffmannové komunikát „*rovněž umožňuje pokrýt útvary písemné i mluvené a akcentuje jejich komunikační zapojení.*“ (1997, str. 159). Podle Encyklopedického slovníku češtiny je komunikát „*výsledek komunikace, někdy je charakterizován jako jazykový projev a v tomto smyslu synonymně užíván k pojmu text s důrazem na jeho roli v komunikaci; v teorii komunikace je od textu odlišován jako pojem komplexnější. Realizuje se nejen prostředky přirozeného jazyka, resp. vedle prostředků verbálních zahrnuje i prostředky nonverbální.*“ (2002, str. 220). Stejným způsobem na komunikát nazírá Hrbáček, vnímá jej také jako výsledek komunikace z hlediska funkce

textu. Proto se ve své knize v souvislosti s komunikátem zabývá komunikačními funkcemi výpovědi. *„Komunikační funkce promluvy je jazykově manifestovaná intence produktora orientovaná na příjemce; komunikační funkcí promluvy tedy rozumíme cíl, pro který byla promluva mluvčím vzhledem k adresátovi realizována (vyslovena nebo napsána).“* (Hrbáček, 1994, str. 40).

2.4 SÉMIOTIKA A SÉMANTIKA

V diplomové práci se zabývám zejména přijatelností předpovědi počasí pro recipienty a tím, jak divák rozumí televizní předpovědi počasí. Složka porozumění je proto v práci podstatná. Než přistoupím k hlavní tematické části kapitoly, chtěla bych vysvětlit, co to porozumění je a jakým způsobem na něj nahlíží odborné publikace.

2.4.1 POROZUMĚNÍ

Encyklopedický slovník češtiny popisuje porozumění jako „*psychický proces směřující od sluchového vjemu vyslovené výpovědi (nebo zkratkového vjemu napsané výpovědi, čtení) k pochopení jejího významu, a dále k pochopení komunikačního záměru mluvčího. Je to komplexní proces, na němž se podílí řada procesů dílčích. Jeho základem je porovnání vstupního signálu (sluchového nebo zrakového vjemu) s informacemi uloženými v mysli recipienta. Badatelé se shodují v tom, že porozumění je proces aktivní, kreativní, nikoli pouhý příjem a dekodování řečového signálu (modelové řečové komunikace).*“ (2002, str. 321). Autoři slovníku dále uvádějí, že recipient má o řeči zpravidla nějakou představu, kterou si vytvořil na základě svých komunikačních zkušeností. Vytváří si tak předběžné očekávání. Někdy jsou tyto expektace více konkrétní, recipient si tak dopředu vytváří představu o obsahu vnímaného textu, někdy i o jeho jazykových prostředcích. Pokud je jeho očekávání správné, dochází k tzv. předjímání (anticipaci) o čem bude mluvčí hovořit. Tím také aktivuje své kognitivní báze. „*Porozumění doslovnému významu výpovědi je výsledkem určitých procesů. Recipient zpravidla neposlouchá jednotlivé výpovědi, ale souvislý mluvený text v kontextu, a teprve na základě porozumění souvislému textu chápe komunikační záměr mluvčího. Další dílčí procesy se podílí na tom, aby recipient správně identifikoval prostředky navazování vět a vnímal text jako koherentní. Respondent vnímá text jako koherentní tehdy, když dochází k přesahům mezi propozicemi, tj. jestliže dvě sousední propozice sdílejí společný argument.*“ (tamtéž, str. 321-322). Recipient text neporovnává jen s informacemi, které má uložené v mysli, ale také se znalostmi a soudy o světě, které si vytváří na základě zkušenosti. Tyto informace spolu propojuje. Součástí propojování informací jsou také inference neboli mentální procesy usuzování, kdy jedinec vyvozuje nová fakta z faktů již známých. Právě tyto procesy umožňují recipientovi porozumět i implicitním vyjádřením

nebo výpovědím s nejednoznačným významem. Umožňují tak recipientovi správnou interpretaci textu. Pokud jsou ale inference nesprávné, může dojít k neporozumění či nesprávné interpretaci textu.

Porozumění předpovědi počasí závisí také na znacích, které se v předpovědi vyskytují, a na jejich významech. Podle toho, jaký význam znakům respondenti přisuzují, získávají také určitou informační hodnotu. Záleží na tom, zda recipienti přisuzují znakům blízké významy jako produktor. To závisí na tom, zda produktor a recipient sdílejí společné soudy o světě, obecně platných normách, rozlišují témata tabuizovaná, přístupná apod.

V předpovědi počasí se vyskytuje velké množství znaků, které musí recipient na základě svých znalostí adekvátně interpretovat, pokud chce recipient získat informační hodnotu a informace, které do mediálního produktu vložil produktor. To závisí na recipientových znalostech v oblasti meteorologie. Přestože produktor některé znaky vysvětluje, jiné recipientovi pouze představuje prostřednictvím obrazové nebo zvukové složky, aniž by je vysvětlil. Pokud tedy respondent nezná meteorologický význam znaku a přiřadí k němu význam jiný, odlišný, nemůže dojít ke komunikační shodě a respondent z předpovědi získá nesprávné informace. V práci proto uplatňuji sémiotický pohled.

2.4.2 SÉMIOTIKA

Sémiotika, označovaná také jako sémiologie nebo sémasiologie je podle Encyklopedického slovníku češtiny „*obecná teorie znaků, jejichž prostřednictvím se realizuje semióza, v užším smyslu komunikace.*“ (2002, str. 386). Termín sémiotika v souvislosti s médií zmiňují také Jan Jiráček a Barbora Köpplová. Ve své knize Média a společnost uvádí, že „*komunikujeme pomocí znaků, které mají významy, jež se liší podle kontextu a jež odkazují nejen ke světu kolem nás a představám v našich hlavách, ale také asociují zkušenost, postoje a pocity, a to nejen individuální, leč i sdílené, je pro studium mediální komunikace důležité proto, že zdůrazňuje skutečnost, že významy slov, zvuků a obrazů, které se v médiích používají, jsou společensky a kulturně podmíněné konstrukce.*“ (2007, str. 136). Autoři se v knize zabývají popisem sémiotiky z hlediska mediálního a uvádějí, že „*sémiotika se věnuje studiu procesů společenské produkce významů ze znakových systémů (kódů) a jejich užití v komunikační praxi.*“ (2007, str. 137). Média tedy nabízejí obsahy, jež jsou složené z prvků, které v celku mají určitý významový potenciál.

Potenciál se projeví až v konkrétním mediálním produktu, v našem případě v předpovědi počasí, jakmile se jej zmocní recipient.

Další autoři, kteří se sémiotikou zabývají, jsou Jiří Černý a Jan Holeš v knize, která nese název samotné disciplíny, sémiotika.

Podle struktury této knihy zde uvedu, co je to znak, strukturu jazykového znaku, motivovanost jazykového znaku, změnu významu znaku v krátkosti se zmíním o strukturální sémantice.

2.4.2.1 ZNAK JAKO SOUČÁST ZNAKOVÉHO SYSTÉMU

Autoři knihy *Sémiotika* uvádějí, že je velmi obtížné definovat jednoznačně, co je to znak. Znesnadňuje to i velké množství a různorodost znakových systémů. Zatím nepřijatelnější definice má podstatné dvě části a zní: „1. Znak (*signum*) je něco, za čím se skrývá něco jiného (*signatum*, *referent*) a 2. Existuje někdo, kdo si takový vztah uvědomuje.“ (Černý, Holeš, 2004, str. 16). Jirák a Köpplová použili definici znaku podstatně jednodušší. Uvádí, že „znakem se rozumí vše, co může v mezilidské komunikaci odkazovat k něčemu jinému. Každý znak musí něco označovat, tedy musí být smyslově vnímatelný, odkazovat k nějaké skutečnosti a současně k nějaké představě. Tyto představy ‚významy‘ znaků spolu lidé komunikující v daném kulturním prostředí sdílejí díky tomu, že mezi objektem, významem a označujícím existuje nějaká podobnost, nebo že se uživatelé daného znaku na jeho významu shodli, že si jejich užití mnohokrát ověřili v praxi.“ (Jirák, Köpplová, 2007, str. 133-134).

Se znakem úzce souvisí pojem semióza, proces, při kterém něco funguje jako znak. (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, str. 386). Autoři Holeš a Černý používají stejné označení a popisují semiózu jako proces, při němž „přiřazujeme k některému pojmu, předmětu, jevu, události nebo osobě příslušný znak. Může se jednat o pojmenování nebo označování.“ (2004, str. 16). Problematikou toho, jak znaky nabývají (nebo ztrácejí) svůj význam, se zabývá Jarmila Doubravová v knize *Sémiotika v teorii a praxi*. Přiřazování významu má různé podoby a pravidla. Znak podle ní může získat nebo ztratit význam prostřednictvím pojmenování, označování, ukazování, zastupování a reprezentování.

Pojmenováním vyzdvihujeme jedinečnost a zdůrazňujeme ji. Oproti tomu označování zařazujeme nositele do určitého druhu. Pokud se chceme pomocí pojmenování neboli používání jmen nebo označování domluvit, předpokládáme, že uživatel, se kterým komunikujeme, používá stejný znakový systém jako my.

Prostřednictvím tohoto porozumění můžeme také ostentativně ukazovat. Dále můžeme použít zastupování jako určitý druh zaměnitelnosti. V posledním případě používáme také reprezentování, tento způsob přiřazování významu reprezentuje koncepce, jejichž je součástí. (Doubravová, 2002, str. 15-16).

Nyní se vrátím k semióze, o které jsem se zmiňovala výše. Můžeme o ní mluvit jednak jako o procesu, v němž se „*určitý znak poprvé vytváří, jednak jako o procesu, při němž už používáme hotový systém znaků, tj. vybíráme z něho znak nebo postupně znaky, které vyhovují naší potřebě v dané chvíli něco označit.*“ (Holeš, Černý, 2004, str. 16). Tuto definici můžeme vztáhnout k předpovědi počasí. Ukazuje totiž, jakým způsobem může produktor vybírat cíleně znaky, které se následně v předpovědi vyskytují. Produktu vybírá takové znaky, které nesou meteorologickou informaci, a zároveň takové znaky, o nichž se domnívá, že jim cílová skupina respondentů porozumí. To souvisí s akceptabilitou textu.

Znaky, které popisují, mohou být buď motivované, nebo konvenční. To vychází z předpokladu, že mezi znakem a tím, co je označováno, můžeme nalézt různé vztahy. Pokud mezi nimi nalezneme vztah podobnosti nebo logické souvislosti, hovoříme o motivovaném znaku. U čistě nahodilých vztahů, které nevychází z podobnosti, používáme termín konvenční nebo arbitrární znak. Konvenční charakter má většina jazykových znaků, protože mezi oběma jeho složkami (označující a označované, forma a obsah) neexistují žádné logické, nebo dokonce přirozené vztahy. Výjimku představují onomatopoická slova, u nichž určitá logická souvislost mezi formou a obsahem existuje.

U jazykových znaků můžeme použít termín relativní motivovanosti, který se také často používá. Tato motivovanost nepopisuje vztah mezi formou a obsahem, ale mezi jednotlivými znaky navzájem. Neязыkové znaky jsou ve vztahu motivovaném i konvenčním. „*V praxi se nejčastěji setkáváme s takovými značkami, u nichž nejde o čistou motivovanost nebo konvenčnost, ale spíše o určitý poměr obou základních vlastností.*“ (tamtéž, str. 18). Můžeme to demonstrovat na příkladě symbolů v předpovědi počasí, které představují oblačnost. Oblačnost je schematicky naznačena, ale její přesná podoba (znázornění přeháněk nebo oblačnosti) je dána konvencí, přesnými pravidly.

2.4.2.2 SÉMIOLOGICKÉ METODY

Pokud se v této kapitole zabývám sémiotikou, je třeba zmínit i metody, které používá. Patří mezi ně interpretace, formalizace a jazykový rozbor. Je třeba si uvědomit,

že pokud s nějakým předmětem, osobou, událostí nebo jevem, který není znakem, zacházíme tak, jako by znakem byl, znamená to, že ho interpretujeme a tím z něj činíme znak.

Interpretace je „*procedura, která jednotlivým větám přirozeného jazyka, resp. jejich významových zápisům přiřazuje jejich hodnoty, a to na základě specifikace reference, přenesených významů i vyvozování důsledků z informací daných kontextem, komunikační situací a dalšími znalostmi*“. (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, str. 184). Interpretace je metoda, kterou využíváme u předpovědi počasí. Můžeme interpretovat celou předpověď počasí, nebo pouze některé její složky, či dokonce jen samotné symboly. Interpretace předpovědi počasí je složitá proto, že obsahuje velké množství znaků, které jsou víceznačné a odborně podložené.

Formalizace je další sémiotická metoda, která spočívá v tom, že „*nahrazujeme znaky přirozeného jazyka jinými znaky, tj. symboly, které nám umožňují ponechat stranou sémantickou interpretaci i pragmatickou stránku jednotlivých znaků a soustředit se na jejich strukturu*.“ (Černý, Holeš, 2004, str. 35).

Poslední metodou je jazyková analýza, která se používá především u přirozených jazyků. Tato metoda je velmi rozšířená a má dlouhou tradici.

2.4.2.3 STRUKTURA JAZYKOVÉHO ZNAKU

„*Znaky mohou mít podobu obrazů, zvuků, pachů atd., ale nejvýznamnější ze všech jsou pro člověka slova. V jazykovědě bylo vytvořeno několik modelů znaků*.“ (Černý, Holeš, 2004, str. 39).

Nejdůležitější modely struktury jazykového znaku představili Ferdinand de Saussure a Charles Sanders Peirce.

2.4.2.3.1 FERDINAND DE SAUSSURE

Rozvedl myšlenku teorie jazykového znaku ve své první části Kurzu obecné lingvistiky. Popisuje, že jsou důležité tři základní faktory. První složkou je signifiant, česky jej můžeme nazvat označující. „*Nejde nutně o materiální zvuk ale o psychický otisk tohoto zvuku v naší mysli. Důkazem psychické povahy je fakt, že si můžeme povídat sami se sebou nebo si v duchu přeříkávat verše bez pohybu rtů či jazyka*.“ (Černý, Holeš, 2004, str. 40). Druhou složkou je nějaký schematický obraz nebo představa, kterou forma vyvolá

v naší mysli. Saussure tuto složku označil jako signifié neboli označované. Třetí je mimojazykový předmět, kterému označované odpovídá. V tomto případě je to nějaká skutečná věc, předmět, který nazýváme označovanou věcí nebo referentem. Tato část ale není součástí jazykového znaku. (tamtéž, 2004, str. 40). U Saussura nesmíme opomenout hodnotu jazykového znaku, který představuje v jeho výkladu podstatnou složku. Hodnota pro něj neznámá to samé co význam. Význam představuje označované, což je protipól označujícího. „*Jazyk je ale systém znaků a jejich hodnoty vyplývají až z jejich vzájemných vztahů. Hodnota jazykového znaku není předem dána a není absolutní.*“ (tamtéž, str. 41).

Saussure stanovil dva základní principy jazykového znaku, jsou jimi princip arbitrárnosti znaku a lineární povaha jazykového znaku. Oba tyto principy si nyní představíme.

Princip arbitrárnosti znaku zdůrazňuje, že „*mezi označujícím a označovaným není žádný vnitřní či přímý vztah. Svazek sjednocující označující a označované je arbitrární čili libovolný. Protože tyto dvě složky tvoří znak, můžeme říci, že jazykový znak je arbitrární. Libovolný neznámá, že je na svobodné vůli mluvčího, jaké označující zvolí. Jednotlivec má naopak minimální šanci toto označující měnit, jakmile začne být pro určité označované užíváno. Primárně však může být vzata libovolná forma.*“ (tamtéž, 2004, str. 42-43).

Druhým principem je lineární povaha označujícího. „*Označující probíhá v čase a čas je měřitelný v jediné dimenzi. Pronesené označující může probíhat pouze v časové linii, jeho prvky se řadí jeden po druhém, tvoří řetězec.*“ (tamtéž, 2004, str. 43). Podobným způsobem je lineární i písmo. Časovou linii v tomto případě nahrazuje linie prostorová. Jazyk nemůže hromadit několik označujících za sebou, v tom spočívá jeho mechanismus.

2.4.2.3.2 CHARLES SANDERS PEIRCE

Peirce vyděluje tři základní typy znaků, které nazývá sinsigns, legisigns, qualisigns. Trojčlenný je i jeho model znaku. „*Vztahy mezi třemi složkami znaku a jeho referentem názorně ukazuje tzv. sémiotický trojúhelník, do jehož vrcholů doplňovali autoři různé výrazy. Známou verzí je tzv. trojúhelník Ogdenův-Richardsův.*“ (Černý, Holeš, 2004, str. 45). Trojúhelník, představující znak, se skládá ze tří částí, řadíme mezi ně reference, symbol a referenta.

Peirce pro vrchol, který se nazývá symbol, používá označení representant, je to forma znaku, např. vyslovené nebo psané slovo. Symbol odpovídá Saussurovu označujícímu. Reference je další vrchol trojúhelníku, který Peirce nazývá interpretantem,

představuje význam znaku. Saussurovo pojmenování je označované. Poslední vrchol znaku se nazývá referent a Peirce jej přejmenoval na termín objekt, je mimojazyková skutečnost. „Mezi třemi termíny stojícími ve vrcholech trojúhelníku jsou vztahy různé povahy. Mezi referencí a referentem je přímý vztah. Význam, tj. reference, odkazuje k referentu. Je to její odraz v naší paměti. Mezi symbolem a referentem nemusí být žádný přímý vztah. Symbol evokuje nikoli věc samu, nýbrž její představu, tedy význam. Ten je napůl cesty mezi jazykem a mimojazykovou skutečností a funguje mezi nimi jako spojka.“ (tamtéž, 2004, str. 46).

Peirce podal nejobsáhlejší koncepci jazykových znaků. Vyděluje tzv. triádu, trojici znaků – ikóny, indexy, symboly. Toto dělení znaků je založeno na míře nahodilosti vztahu označujícího a označovaného, respektive na míře jejich podobnosti a přímé souvislosti.

Ikóny jsou „znaky, u kterých je míra podobnosti označovaného a označujícího nejvyšší. Jejich vztah je založen na tom, že označované zobrazuje, napodobuje, přímo reflektuje označující.“ (Janovec, 2005, str. 85). Do této skupiny můžeme zařadit takové znaky, které předmět zobrazují nebo připomínají. „Z jazykových znaků jednoduchých se k ikonům tradičně přiřazují slova onomatopoická, která se snaží napodobovat přirozené zvuky, především citoslovce, např. kykyryký, mňau, haf“ (tamtéž, str. 87).

Druhou skupinou jsou indexy. Ch. S. Peirce definuje index jako „znak vztahující se k objektu, který denotuje tak, že je tímto objektem opravdu ovlivněn (Peirce, 1997, s. 44). Aby byl znak indexem, musí podle Peirce mít nějakou kvalitu společnou s objektem a musí v sobě tudíž zahrnovat i určitý typ ikónu, jeho reprezentativní charakter spočívá v tom, že je individuálním druhým“ (Peirce, 1997, s. 61). Přímá souvislost znaku a označovaného předmětu se realizuje zejména deiktickými referenčními prostředky. „Při definování indexů se často uplatňují formulace ukazování nebo odkazování vehikula k objektu, což je interpretováno jako základní vlastnost a charakteristika indexů“ (Janovec, 2005, str. 94).

Symbol je „abstraktní znak uložený v mysli produktora i adresáta, v něm je zakotven vztah označujícího s jakýmkoliv označovaným, které mu na základě již vybudované konvence vyhovuje“ (Janovec, 2005, str. 117).

2.4.2.3.3 CHARLES MORRIS

Je autorem čtyřsložkové teorie jazykového znaku.

„Morris používá termín semióza pro označení procesu, jímž se něco stává znakem, začíná fungovat jako znak. Tento proces klasicky zahrnuje tři faktory, složky: tu, která se

chová jako znak (vehikulum), tu, ke které znak odkazuje, referuje (designát), a efekt, který znak dělá na nějakého adresáta, resp. pomocí čeho se daný znak stává pro adresáta znakem (interpretant). Jako čtvrtou složku lze zařadit samotného adresáta. Znak je tím pádem podmíněn znakovým chováním produktora, ale závisí i na tom, že takové chování bude jako znakové interpretováno příjemcem (interpretem).” (L. Janovec, 2005, str. 61-62).

Morris v souvislosti s vysvětlením jazykového znaku uvádí jeho souvislost se semiózou. „*Semioza je tradičně považována za proces, při kterém se něco bere v úvahu zprostředkovaně. Zprostředkovatel je vehikulum, to brané v úvahu interpretant, interpret je vykonavatel děje, realizátor procesu, to, z čeho je pro interpretant čerpáno (to z čeho se něco bere v úvahu), se nazývá designát.*

Designát je tedy typ objektu, ke kterému se znak obrací, není to věc jako jednotlivina, ale typ objektu nebo třída objektů. Každý znak musí mít svůj designát, který nemusí být reálně existující (vodník, ježibaba, sedmimílové boty ap.), nemá tedy denotát (kterým je pouze reálně existující objekt). Soubor všech denotátů, které odpovídají podmínkám určitého znaku, se nazývá signifikát, tedy jakési obecnější chápání designátu (ve smyslu slovníkové definice).“ (tamtéž, 2005, str. 62)

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

3.1 MOTIVACE VÝZKUMU

Ve výzkumné části diplomové práce vycházím z výsledků výzkumu bakalářské práce s názvem Předpověď počasí jako komunikát. Informační hodnota a manipulativní strategie. V roce 2010 jsem prováděla výzkum, který byl zaměřen na vysokoškolské studenty Pedagogické fakulty. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda příjemci mediálního produktu předpovědi počasí jsou schopni správně dekodovat informace, které jsou jim skrze předpověď nabízeny. Dále jsem zjišťovala, zda adresáti, kteří předpověď počasí dekodují nesprávně, jsou si tohoto problému vědomi, zda se jedná o dekodování vědomě chybné, či nevědomé, vyplývající z neznalosti meteorologické terminologie. Z výsledků výzkumu vyplývá, že 76 % respondentů se domnívá, že předpovědi počasí rozumí a dokáží ji správně dekodovat. Z těchto 76 % ale 71 % respondentů nedokázalo interpretovat předpověď počasí tak, aby se shodovala s informací, kterou do ní vložil podavatel. A v průměru 75 % respondentů mělo problém s určením meteorologických termínů.

Na základě výzkumu a hodnot, které mi vyšly, jsem se rozhodla v diplomové práci zaměřit na to, proč dochází k tomu, že respondenti neznají meteorologické termíny a nedokáží správně předpověď počasí dekodovat. Snažila jsem se nalézt příčinu neporozumění mediálnímu produktu předpovědi počasí příjemci. Mým záměrem bylo zaměřit se na každou složku předpovědi počasí zvlášť. Rozdělila jsem proto předpověď na tři složky, obrazovou, zvukovou a obrazově-zvukovou a každou z nich jsem zkoumala prostřednictvím sémiotické analýzy. Touto metodou jsem se snažila zjistit, která ze složek je pro příjemce při dekodování informací nejpřijatelnější, a která naopak jejich porozumění nejvíce brání a proč.

3. 2 HYPOTÉZA A CÍLE VÝZKUMU

Na základě údajů výzkumu v bakalářské práci a prvotních údajů výzkumu v diplomové práci, jsem si stanovila hypotézu, která přihlíží k nepřesnostem, jež se mohou v průběhu analýzy vyskytnout.

- 1) Studenti VŠ Pedagogické fakulty nedokáží správně dekodovat informace o počasí, protože nerozumí meteorologickým termínům ani symbolům, které je v obrazové složce zastupují.
- 2) Studenti VŠ Pedagogické fakulty lépe dekodují informace získané z oddělených složek předpovědi počasí (obrazové a zvukové složky) než z jejich spojení (obrazově-zvukové složky). Dochází k tomu proto, že v obrazově-zvukové složce je velké množství informací, které jsou v některých případech protichůdné, proto dochází k jejich neporozumění.
- 3) Studenti si bez upozornění neuvědomují, že přijímají rozdílné informace, které jim přináší obrazová a zvuková složka předpovědi počasí.
- 4) Studenti VŠ Pedagogické fakulty získají nejvyšší informační hodnotu z obrazové složky předpovědi počasí, protože grafické zpracování a ztvárnění meteorologických symbolů je pro ně nejpříjemnějším zpracováním informace o počasí.

Hypotézy jsou ověřovány dílčími cíli, které uvedu v této podkapitole.

Cílem výzkumu je zachytit a popsat, jaká ze složek předpovědi počasí přináší respondentům nejvyšší informační hodnotu a proč tomu tak je. Prostřednictvím sémiotické analýzy se snažím zjistit, jak jednotlivé složky ovlivňují přijetí informační hodnoty a jakým způsobem, tuto informaci respondentům předávají. Důležité je také zachytit, zda vůbec a jak respondenti vnímají různost jednotlivých složek předpovědi počasí.

Jako dílčí cíle jsem si stanovila:

- 1) Ověřit, která složka předpovědi počasí respondentům nejlépe vysvětluje meteorologické termíny.
- 2) Zjistit, která ze složek je svým zpracováním pro respondenty nejpříjemnější z hlediska přijetí informační hodnoty.
- 3) Zjistit, zda kombinace obou složek představuje pro respondenty získání vyšší informační hodnoty o předpovědi počasí, nebo je naopak matoucí.
- 4) Zaměřit se na to, proč se studenti domnívají, že předpovědi počasí rozumí, přesto, že tomu tak není.
- 5) Zjistit, jakou složku respondenti upřednostňují a jakým způsobem jim pomáhá při interpretaci předpovědi počasí.

Na základě ověření dílčích cílů se pokusím dojít ke stanovenému cíli diplomové práce a prostřednictvím toho potvrdit, nebo vyvrátit hypotézy, které jsem pro výzkumnou část navrhla.

3. 3 VOLBA VÝZKUMNÉ METODY

Volba výzkumné metody vyplývá ze známé formule Harolda Lasswella, který popisuje, že pokud chceme poznat mediální komunikaci, musíme si umět odpovědět na základní otázky *kdo, co říká, jakým kanálem, komu a s jakým účinkem*. (Lasswell, 1948). Z toho jasně vyplývají tři základní oblasti, které ovlivňují výzkum a podobu výzkumné metody. První oblast představuje podatel, v souvislosti s ním se budu zabývat informací, kterou do předpovědi počasí vložil. Další oblastí je mediální sdělení, které do mediálního produktu zakódoval. Poslední oblastí je příjemce, který informaci dekóduje.

Abych mohla tyto oblasti zkoumat, musím zvolit metody poznání, prostřednictvím kterých získám informace. Výzkum probíhá kombinací metody poznání kvantitativní i kvalitativní, kdy každá z metod se zaměřuje na jiné možnosti poznání dané skutečnosti.

Při sběru dat jsem použila metodu kvantitativní, dotazníkovou metodu. Rozhodla jsem se pro tuto metodu z důvodu vysoké míry standardizace. Dotazník zajišťuje anonymitu pro respondenty, proto očekávám, že budou odpovídat bez obavy, že uvedou nesprávnou odpověď nebo se zesměšní. Tuto metodu jsem zvolila také proto, že umožňuje získat poměrně velké množství informací během relativně krátké doby. Je dobře zpracovatelná a umožňuje získat data pro statistické zpracování.

Pro analýzu dat jsem se rozhodla zvolit metodu kvalitativní. Výhodou metody je její flexibilita a větší otevřenost vůči novým podnětům, a také její schopnost zpracovávat menší vzorek a menší počet případů, které jsem při sběru dat získala. Metoda vychází z představy, že „*poznání se děje na základě interpretace a vždy je subjektivní povahy*.“ (Trampota, 2010, str. 19). Ve výzkumu jsem se rozhodla pro kombinaci obou metod neboli triangulaci. V rámci sekvenční triangulace používám obě metody návazným způsobem. Kvantitativní metodu používám při sběru dat pro zjištění, jak respondenti znají terminologii předpovědi počasí. Následně používám metodu kvalitativní, díky které určují, zda dochází k porozumění těmto termínům a předpovědi počasí.

Analyzovat data jsem se rozhodla prostřednictvím kvalitativní metody, sémiotické analýzy. Prostřednictvím sémiotické analýzy se snažím zejména rozkrývat významy, které přináší předpověď počasí adresátům. Analyzuji prvky, ze kterých je mediální sdělení

složeno (obraz, zvuk, kombinace obou složek) a snažím se odpovědět na otázku, jaký význam pro respondenty tyto prvky mají, a to nejen na explicitní úrovni, ale také v rovině skryté, symbolické. Sémiotická analýza totiž vychází z přesvědčení, že veškerá mediální komunikace je založena na výměně znaků mezi podavatelem a příjemcem mediálního sdělení. Tyto znaky se vyskytují nejen v rovině verbální, ale také symbolické, proto jsem se v analýze zaměřila na každou složku zvlášť a snažím se ji interpretovat podle odpovědí respondentů. Mediální sdělení je složeno z označujících (použité termíny, jejich symbolické provedení, grafické ztvárnění) a z označovaných. Označující není vždy spojeno jen s jedním označovaným, proto vzniká v mediální komunikaci prostor pro podavatele, aby do sdělení zakódovali více významů. Stejnou možnost má i příjemce, ze sdělení může získat více významů. Z toho důvodu používám metodu sémiotické analýzy, abych zjistila, do jaké míry jsou meteorologické termíny, které jsou základním prvkem předpovědi počasí, a měly by být jednoznačné, ovlivněny příjemcem a podavatelem. S analýzou pracuji zejména na bázi konotativní, která je ovlivněna různými významy a kulturními a společenskými hodnotami.

Při aplikaci výzkumné metody jsem nejprve zvolila definici použitých meteorologických termínů, následně jsem rozdělila odpovědi respondentů do určitých skupin podle významů. Na základě toho jsem se snažila interpretovat, co vedlo respondenty k přiřazení zvoleného významu k termínu.

Sémiotickou analýzu rozboru mediálního sdělení jsem použila ve třech rovinách, kvůli přehlednosti a lepší interpretaci výsledků. V rovině obrazové, ve které jsem se zaměřila na grafické ztvárnění a jednotlivé symboly předpovědi počasí. V rovině zvukové, kde jsem analyzovala zvukové prostředky předpovědi a jednotlivé meteorologické termíny, které jsou prostřednictvím moderátora přenášeny k příjemci. Poslední rovinou je kombinace obou složek, ve které jsem analyzovala způsob jejich propojení a možnost porozumění oběma rovinám najednou.

3.4 POPIS VÝZKUMNÉHO NÁSTROJE, VÝBĚR A FORMULACE

OTÁZEK

Distribuované dotazníky byly anonymní, respondenti u nich uváděli pouze značku, podle které jsem poznala, které dotazníky vyplňoval jeden respondent.

Respondenti vyplňovali tři typy dotazníků, obrazový, zvukový a obrazově-zvukový. Mezi vyplněním jednotlivých dotazníků měli respondenti tři týdny rozestup z toho důvodu, že se

dotazníky týkaly jedné předpovědi počasí. Domnívám se, že tři týdny byly vhodná doba k tomu, aby si respondenti nepamatovali obsah předpovědi.

První dotazník, který respondenti vyplňovali, byl zvukový. Dotazník se skládá ze tří částí a celkem 10 otázek. Součástí dotazníku je zvukový záznam, ze kterého studenti při vyplňování vycházeli. První část dotazníku vyplňovali respondenti před spuštěním zvukového záznamu předpovědi počasí. První dvě otázky jsou tzv. kontaktní, jsou záměrně snadné, aby získaly důvěru respondenta. Tyto otázky jsou uzavřené, navazují kontakt s respondentem a umožňují mu vstoupit do problematiky, kterou se dotazník zabývá. Na vyhodnocování dalších otázek nemá příliš vliv. Třetí otázka je také uzavřená, zjišťovací. Tato otázka je pro výsledky výzkumu velmi důležitá. Podle odpovědí respondentů získáme informaci o tom, zda se respondenti domnívají, že rozumí předpovědi počasí. To, zda své porozumění odhadli správně nebo nikoliv, můžeme pozorovat v dalších částech dotazníku. Tato otázka mi umožňuje se dozvědět, jak přijetí informační hodnoty předpovědi počasí vnímají sami adresáti.

Druhou část dotazníku zodpovídají respondenti v průběhu spuštění zvukového záznamu předpovědi počasí. Tato část obsahuje pouze jednu, otevřenou otázku. Respondenti mají v průběhu poslechu zvukového záznamu vypsát všechny meteorologické termíny, které jsou v předpovědi počasí využity. Prostřednictvím této otázky zjišťuji, která slova považují respondenti za meteorologické termíny.

Třetí část zvukového dotazníku vyplňovali respondenti po skončení zvukového záznamu. Součástí jsou tři otevřené otázky, ve kterých respondenti vysvětlují rozdíl mezi významem uvedených meteorologických termínů. Následující otázka je přiřazovací. Respondenti v ní přiřazují k plošné specifikaci meteorologických jevů procentuální vyjádření. Předposlední otázka je otevřená, respondenti zde vysvětlují meteorologické termíny, které se vyskytly v předpovědi počasí. Poslední otázka je nejsložitější, vložila jsem ji záměrně na konec dotazníku, aby respondenty neodradila ve vyplňování. Otázka je otevřená, interpretační. Tazatel zde má možnost pojmout odpověď zcela své interpretace významů v předpovědi počasí.

Druhý typ dotazníku, který studenti vyplňovali, je dotazník obrazový. Skládá se, stejně jako zvukový, ze tří částí, celkově obsahuje devět otázek. Dotazník se vztahoval k obrazovému záznamu předpovědi počasí, ze kterého studenti při vyplňování dotazníku vycházeli. První část vyplňovali respondenti před spuštěním obrazového záznamu předpovědi počasí. První dvě otázky jsou uzavřené, zjišťovací. Respondenti odpovídají, zda rozumí všem symbolům, které se v předpovědi počasí vyskytují a zda jim tyto symboly

pomáhají při interpretaci. Další části dotazníku mohou potvrdit nebo vyvrátit tyto odpovědi respondentů. Druhou část dotazníku respondenti zodpovídali v průběhu spuštění obrazového záznamu předpovědi počasí. Úkolem pro respondenty bylo, aby vypsali všechny meteorologické termíny, které jsou v předpovědi počasí zastoupeny symbolem nebo ztvárněny graficky. Cílem této otázky bylo zjistit, jaké symboly považují respondenti za meteorologické termíny. Závěrečnou, třetí část dotazníku respondenti vyplňovali také v průběhu spuštění obrazového záznamu. Protože u této části se každá otázka vztahovala k jednotlivým obrazům, které se v předpovědi vyskytují, obrazový záznam jsem jim zastavovala na jednotlivých obrazech.

Otázky čtyři a pět jsou interpretační, otevřené. Respondenti prostřednictvím záznamu měli uvést, jaké informace o počasí získají díky symbolům a grafickému ztvárnění, které je na mapě Evropy a na mapě střední Evropy, uvedeno.

U následujících otázek s číslem šest a sedm získali respondenti k dispozici obrázky, na kterých byla ztvárněna mapa České republiky s předpovědí počasí na noc a nadcházející den. U každé otázky byla uvedena zeměpisná místa, ke kterým měli respondenti podle symbolů uvést stav počasí. Osmá otázka, otevřená, interpretační se zaměřovala na obraz s dlouhodobou předpovědí počasí. U této otázky měli respondenti uvedeny dny v týdnu, u kterých měli podle obrazového záznamu předpovědi uvést, jaké bude v těchto dnech počasí.

Poslední otázka obsahovala 5 symbolů, které představují meteorologické termíny. Respondenti měli určit, o jaký meteorologický termín se jedná a vysvětlit jeho význam.

Třetí obrazově-zvukový dotazník vyplňovali respondenti jako poslední. Rozhodla jsem se tak proto, že se v něm spojují předchozí dvě složky, a také z toho důvodu, že součástí dotazníku je i shrnutí celé problematiky porozumění mediálnímu produktu předpovědi počasí.

Obrazově-zvukový dotazník vyplňovali studenti při spuštění zvukově-obrazového záznamu předpovědi počasí. Dotazník obsahuje dvě dotazníkové části a shrnutí dotazníku.

První část vyplňovali studenti před spuštěním záznamu předpovědi počasí. Skládá se ze tří otázek, které jsou uzavřené, ale s možností odůvodnění odpovědi. Otázky můžeme nazvat motivační, protože respondenty vtahují do dotazníkové problematiky, ale také se zaměřují na porozumění výzkumné problematiky. První část a shrnutí spolu úzce souvisí. Otázky se zaměřovaly na to, zda respondenti při interpretaci předpovědi využívají obou složek, které nesou informační hodnotu. Jestli jsou obě tyto složky v souladu a vzájemně se

doplňují. Na závěr byla respondentům položena otázka, zda rozumí všem termínům a symbolům, které jsou v předpovědi počasí uvedeny.

Druhou část dotazníku zodpovídali respondenti při spuštění záznamu předpovědi počasí. Ke každé z osmi otázek, které byly otevřené a interpretační, se vztahovala část předpovědi počasí (nazvala jsem ji obraz) a tuto část jsem respondentům pustila. Respondenti měli u obrazu mapy Evropy, mapy střední Evropy, mapy České republiky – noc, mapy České republiky – den, uvést jaké informace získali z obrazové a zvukové složky a následně měli tyto informace, které z předpovědi získali, porovnat. Cílem této otázky bylo, aby si respondenti uvědomili, že v některých obrazech přináší každá složka předpovědi jinou, někdy dokonce protichůdnou informaci. Osmou a zároveň poslední otázkou druhé části byla otázka, u které měli respondenti interpretovat podle obrazové a zvukové složky předpověď počasí u jednotlivých dní dlouhodobé předpovědi počasí.

Závěr dotazníku obsahuje Shrnutí dotazníku, které se zabývá porozuměním předpovědi počasí zejména jednotlivým složkám.

Shrnutí obsahuje 5 otázek. První otázka je uzavřená, respondent do dotazníku uvádí odůvodnění své odpovědi. Otázka se zaměřuje na to, zda se respondenti domnívají, že obrazová i zvuková složka předávají stejnou informační hodnotu. Cílem otázky je zjistit, zda si respondenti uvědomují odlišnost informací jednotlivých složek předpovědi. Druhá otázka shrnutí je uzavřená s možností uvést důvod. Zde respondenti uvádí, zda upřednostňují některou ze složek při interpretaci předpovědi. Snažím se tak zjistit, kterou složku respondenti preferují a proč. Třetí otázka je otevřená. Respondenti v ní formulují, která ze složek je více dominantní a proč. Čtvrtá otázka je také otevřená a zjišťuje, která ze složek je pro respondenty více srozumitelná a proč.

Poslední, v pořadí pátá otázka shrnutí je otevřená a zaměřuje se na všechny dotazníky, které respondenti vyplňovali. V odpovědi respondenti uvádí, které z forem předpovědi počasí nejlépe porozuměli a která jim přinesla nejvyšší informační hodnotu.

Shrnutí dotazníku přináší zpětnou vazbu a také pohled respondentů na jednotlivé složky předpovědi počasí.

3.5 VÝBĚR VZORKU RESPONDENTŮ

Cílovou skupinou respondentů jsou studenti vysoké školy Univerzity Karlovy, Pedagogické fakulty. Rozhodla jsem se pro tuto skupinu respondentů z toho důvodu, že rozšiřuji téma bakalářské práce, ve které probíhal výzkum také na vysokoškolských studentech Pedagogické fakulty. Chtěla jsem proto pokračovat výzkumem stejného vzorku skupiny, aby na sebe zjištěná data navazovala.

Pro tuto cílovou skupinu jsem se rozhodla z několika důvodů. Studenti Pedagogické fakulty se jako budoucí učitelé dostanou do kontaktu s žáky základních a středních škol. Při vyučování jim budou předávat informace, které se týkají vyučovaného předmětu, ale budou jim také rozšiřovat všeobecné vzdělání, do něž můžeme zařadit rozvoj mediální gramotnosti, kam problematika porozumění mediálnímu produktu bezesporu patří. Pokud chceme, aby si žáci základních a středních škol osvojili schopnosti a dovednosti porozumění mediálním produktům, je nutné, aby je k tomu učitelé vedli a pomáhali jim tyto dovednosti rozvíjet. Proto je důležité, aby se studenti Pedagogické fakulty, kteří tvoří výzkumný vzorek, dokázali orientovat v mediální problematice, v přiřazování významů, v meteorologických termínech a symbolech a tyto dovednosti následně vysvětlili a předali svým žákům.

Dotazník je anonymní, respondenti uvádějí pouze značku, která označuje jimi vyplněné dotazníky.

3.6 PŘEDVÝZKUM

Jako předvýzkum k této práci jsem využila dotazníkové šetření a interpretaci dotazníků, které jsem rozpracovala v diplomové práci. Předvýzkum probíhal v roce 2010 a cílem bylo zjistit, zda příjemci mediálního produktu předpovědi počasí jsou schopni správně dekodovat informace, které jsou jim skrze předpověď počasí podávány. Také jsem zjišťovala, zda adresáti, kteří předpověď počasí dekodují nesprávně, jsou si této interpretační chyby vědomi, nebo zda se jedná o neznalost meteorologických termínů a adresáti si chybnou interpretaci neuvědomují. Podle výsledků jsem zjistila, že 76 % respondentů se domnívá, že předpovědi počasí rozumí. Z dalších výsledků dotazníku vyšlo, že 71 % z nich dekoduje předpověď nesprávně. Z toho vyplývá, že většina respondentů si svou interpretační chybu neuvědomuje.

Tuto informaci považují jako stěžejní pro svůj současný výzkum. Vycházím z předpokladu, že respondenti se domnívají, že rozumí předpovědi počasí, přestože předvýzkum ukázal, že to tak není. Proto se v současném výzkumu zabývám problematikou toho, co snižuje schopnost respondentů správně předpověď počasí interpretovat.

4 SÉMIOLOGICKÁ ANALÝZA DOTAZNÍKŮ

4.1 ZVUKOVÝ DOTAZNÍK

4.1.1 PRVNÍ ČÁST ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část zodpovídali respondenti před spuštěním zvukového dotazníku.

1) Jak často sledujete předpověď počasí na televizi NOVA?

Tabulka č. 1: Vyjádření počtu odpovědí respondentů

Odpověď:	každý den	minimálně jednou týdně	minimálně jednou měsíčně	méně než jednou měsíčně	Vůbec
Počet odpovědí:	0	1	4	8	3

V první otázce zjišťuji, jak často respondenti sledují předpověď počasí na televizi NOVA. Tuto otázku jsem kladla proto, abych zjistila, kolik respondentů se pravidelně setkává s předpovědí počasí, jež je součástí dotazníků.

Z odpovědí jsem zjistila, že žádný z respondentů nesleduje předpověď pravidelně každý den. Pouze jeden z respondentů se na předpověď počasí dívá minimálně jednou týdně. Minimálně jednou měsíčně si pustí předpověď počasí čtyři respondenti.

Největší počet odpovídajících respondentů, tedy osm, se dívá na předpověď méně než jednou měsíčně. Poslední 3 respondenti se nedívají vůbec.

2) Ovlivní vás předpověď počasí? (Při volbě plánů na nadcházející dny, výběru oblečení, volbě aktivit atd.).

Tabulka č. 2: Vyjádření počtu odpovědí respondentů

Odpověď:	ano	spíše ano	Ne	spíše ne
Počet odpovědí:	0	8	2	6

Prostřednictvím druhé otázky se snažím zjistit, zda se respondenti nechají předpovědí počasí ovlivnit. Zajímalo mě, zda se řídí předpovědí počasí při plánování svých aktivit nebo při výběru oblečení.

Přesně polovina respondentů, tedy osm z nich, se předpovědi počasí spíše řídí, to znamená, že přizpůsobují své plány a aktivity nadcházejícímu počasí. Druhá polovina respondentů uvedla, že se předpovědi nenechá ovlivnit nebo se přiklání k variantě spíše ne.

Z těchto odpovědí tedy vyplývá, že přesně polovina respondentů se předpovědi ovlivnit nechá a druhá polovina respondentů se předpovědi neřídí.

3) Rozumíte všem termínům, které jsou uvedeny v předpovědi počasí?

Tabulka č. 3: Vyjádření počtu odpovědí respondentů

Odpověď:	ano	spíše ano	Ne	spíše ne
Počet odpovědí:	2	10	0	4

V této otázce jsem zjišťovala, zda se respondenti domnívají, že rozumí termínům, které jsou v předpovědi počasí uvedeny.

Tuto otázku jsem záměrně uvedla na začátek dotazníku. Respondenti odpovídali ještě před tím, než si poslechli zvukový záznam a odpovídali na otázky k němu položené. Na tuto otázku odpověděli dva respondenti, že rozumí všem uvedeným termínům. Deset respondentů odpovědělo, že termínům spíše rozumí. Čtyři respondenti uvedli, že termínům spíše nerozumí. Nikdo z respondentů neuvedl, že by termínům nerozuměl.

Z těchto odpovědí můžeme pozorovat, že 12 respondentů se přiklonilo ke kladným variantám odpovědi a domnívají se tedy, že všem termínům, které jsou v předpovědi počasí uvedené, rozumí.

4.1.2 DRUHÁ ČÁST ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část dotazníku zodpovídali respondenti v průběhu poslechu zvukového záznamu předpovědi počasí.

4) Vypište všechny meteorologické termíny, které jsou v předpovědi počasí využity.

Předpověď počasí, kterou respondenti poslouchali prostřednictvím zvukového záznamu, obsahuje 26 meteorologických termínů. Pro lepší přehlednost jsem termíny rozdělila do kategorií podle toho, jak často je respondenti poznali a uvedli jako meteorologický termín.

1. kategorie obsahuje meteorologické termíny, které ve své odpovědi neuvedl žádný z respondentů.

Do kategorie patří termíny *výstraha, zvětšená oblačnost, ojediněle, místy*.

Výše uvedené respondenti nepovažují za termíny. Patří sem termíny, které se často nepoužívají v předpovědi počasí (*výstraha, zvětšená oblačnost*) a meteorologické termíny, které představují plošnou četnost, což je procentuální výskyt území, na kterém se daný jev očekává (*ojediněle, místy*).

Tabulka č. 4: Vyjádření počtu meteorologických termínů

Meteorologické termíny:	Výstraha	zvětšená oblačnost	ojediněle	Místy
Počet odpovědí:	0	0	0	0

2. kategorie obsahuje termíny, které uvedlo 1-5 respondentů.

Patří sem termíny: *teploty noční, teploty ranní, dešťové srážky, vyjasnění, nejvyšší teploty (maxima)*.

U těchto termínů můžeme vidět, že je do své odpovědi uvedl jen malý počet respondentů.

Znamená to, že většina respondentů je za meteorologické termíny nepovažuje.

Zajímavé je, že respondenti do této kategorie svými odpověďmi zařadili termíny, jež popisují teplotní situaci (*teploty noční, teploty ranní, nejvyšší teploty*). Dále sem zařadili *vyjasnění* a také *dešťové srážky*, což je soustava vodních částic vzniklých kondenzací vodní páry v ovzduší ve stavu kapalném.

Tabulka č. 5: Vyjádření počtu meteorologických termínů

Meteorologické termíny:	teploty noční	teploty ranní	dešťové srážky	vyjasnění	nejvyšší teploty (maxima)
Počet odpovědí:	4	2	5	5	2

3. kategorie obsahuje meteorologické termíny, které ve svých odpovědích uvedlo 6-9 respondentů.

Jde o termíny *smíšené srážky, přeháňky, mlhy, nízká oblačnost, déšť, oblačno*.

Do kategorie spadají termíny, které můžeme souhrnně označit jako doprovodné meteorologické jevy, určují aktuální stav počasí (*smíšené srážky, přeháňky, mlhy, déšť*). Dále respondenti označili termín *oblačno*, který je jediným zástupcem stupně oblačnosti v této kategorii. Ostatní termíny, které patří pod stupně oblačnosti, poznali téměř všichni respondenti, proto patří do kategorie 4.

Je zajímavé, že do této kategorie spadá také termín *nízká oblačnost*. Respondenti tento termín řadí mezi meteorologické termíny, ale podobný termín *zvětšená oblačnost*, do své odpovědi neuvedl nikdo z nich.

Tabulka č. 6: Vyjádření počtu meteorologických termínů

Meteorologické termíny:	smíšené srážky	Přeháňky	mlhy	nízká oblačnost	déšť	Oblačno
Počet odpovědí:	7	6	9	6	6	8

4. kategorie představuje meteorologické termíny, které do své odpovědi zařadilo 10-16 respondentů.

Do této kategorie patří: *náledí, ledovka, frontální systém, oblačnost, sněžení, polojasno, srážky, zataženo*.

V kategorii můžeme najít *oblačnost*, což je termín, který se vyjadřuje stupněm pokrytí oblohy oblačností. Respondenti sem zařadili i jeho stupně (*polojasno, zataženo*).

Další podobné termíny jsou *náledí* a *ledovka*, které představují ledovou vrstvu nebo usazeninu pokrývající zemi. Termín, který ve své odpovědi uvedli všichni respondenti, je *frontální systém*. Domnívám se, že je to termín, který respondenti tak dobře neznají a považují jej za odborný, proto ho zařadili mezi meteorologické termíny. Poslední termíny, které uvedlo velké množství respondentů, byly *srážky* a *sněžení*.

Tabulka č. 7: Vyjádření počtu meteorologických termínů

Meteorologické termíny:	náledí	ledovka	frontální systém	oblačnost	sněžení	polojasno	srážky	zataženo
Počet odpovědí:	11	11	16	14	11	13	11	10

5. kategorie neobsahuje termíny, které se vyskytují v předpovědi počasí, ale pojmy, které uvedli respondenti ve svých odpovědích. Tyto pojmy nejsou meteorologickým termínem nebo se v předpovědi nevyskytují.

Jsou to tyto pojmy *slunečno*, *teplota denní*.

Pojem *slunečno* uváděli respondenti v 6 případech jako meteorologický termín. Je to ale pouze obecné označení pro oblohu, která není pokryta oblačností.

Teplota denní je sice meteorologický termín, ale nebyla obsažena ve zvukové předpovědi počasí.

Podle výsledků odpovědí můžeme vidět, že ne všechny termíny, které se v předpovědi počasí vyskytují, považují respondenti za meteorologické termíny. Patrné to je zejména u termínů, které vyjadřují plošnou četnost a také u termínů popisujících teplotní situaci. Opačná situace nastala u termínů vyjadřujících stupně oblačnosti. Tyto termíny rozpoznali skoro všichni respondenti.

Tato otázka ukazuje, že se v předpovědi počasí vyskytuje velké množství meteorologických termínů. Některé z nich, jak jsem uvedla výše, respondenti neznají, nepovažují je za meteorologický termín. Pokud nastane tato situace, respondenti s termínem nepracují. Neznalost termínů jim brání ve správné interpretaci předpovědi počasí, protože nepracují se všemi informacemi, které předpověď přináší.

4.1.3 TŘETÍ ČÁST ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část dotazníku vyplňovali respondenti až po skončení poslechu zvukového záznamu.

5) Vysvětlete rozdíl mezi náledím a ledovkou.

U této otázky jsem zjišťovala, zda respondenti rozumí uvedeným termínům a jestli dokáží vysvětlit rozdíl mezi nimi.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Za správnou odpověď jsem považovala takovou odpověď, ve které respondent dostatečně vysvětlil oba dva termíny a uvedl rozdíl mezi nimi.

Do kategorie nesprávná odpověď jsem zařadila takové odpovědi, které chybně vysvětlovaly meteorologické termíny a rozdíly mezi nimi. Také jsem do této kategorie zařadila odpovědi, ve kterých respondenti uváděli, že termíny neznají, neumí je vysvětlit nebo mezi nimi nespátřují rozdíl.

Do třetí kategorie jsem zařadila nepřesné odpovědi. Tak označuji odpovědi, ve kterých je pouze část odpovědi správná. Také do této kategorie řadím odpovědi, které vysvětlují termíny neodborným způsobem.

Než uvedu správnost odpovědí, vysvětluji jednotlivé meteorologické termíny, které se v otázce vyskytují.

Ledovka je, podle Meteorologického slovníku „*souvislá, zpravidla homogenní, průhledná ledová usazenina s hladkým povrchem, která se tvoří zmrznutím přechlazených kapiček mrholení nebo kapek deště na předmětech, jejichž teplota je pod 0 stupňů C.*

Náledí je „*ledová vrstva pokrývající zemi, která vzniká, jestliže nepřechlazené dešťové kapky nebo kapky mrholení zmrznou na zemi, nebo jestli voda z roztátého sněhu znovu zmrzne.*

Zásadní rozdíl mezi těmito dvěma termíny spočívá v tom, zda mrznou kapky, které jsou přechlazené či nikoliv. Pokud na povrchu či předmětech mrznou přechlazené kapky, vzniká ledovka, která je z předmětu zpravidla neodstranitelná, dokud neroztaje. V případě, že na zemi mrznou kapičky nepřechlazené, jedná se o náledí.

I z toho důvodu se náledí vyskytuje zejména na zemi, protože na ní dopadají nepřechlazené kapky, které potom tvoří ledovou vrstvu. Ledovka se může vyskytovat i na různých předmětech, protože se tvoří již s dopadem přechlazených kapek mrholení nebo deště.

Nyní se zaměřím na zhodnocení odpovědí.

Správně meteorologické termíny a rozdíl mezi nimi neurčil ani jeden z respondentů. Žádný z nich ve své odpovědi neuvedl rozdíl, který spočívá v rozdílu mezi přechlazenými a nepřechlazenými kapkami deště nebo mrholení.

Do kategorie nepřesných odpovědí můžeme řadit tyto: „*ledovka je souvislá vrstva ledu na větším území, náledí se tvoří kdekoliv, může být na malém místě, obvykle se tvoří v noci, přes den taje*“. U této odpovědi je správná pouze její první část, která popisuje, že ledovka je souvislá vrstva ledu. Zbytek odpovědi je špatně, protože respondent popisuje rozdíl v tom, že každý z jevů se tvoří na jinak velkém území. Proto z odpovědi můžeme vyhodnotit, že respondent nedokáže určit rozdíl mezi náledím a ledovkou a ani tyto jevy neumí správně definovat.

Další nepřesná odpověď je „*náledí – vzniká při mrznutí, ledovka – když prší a zároveň to zamrzá*“. U této odpovědi respondent správně vytušil podstatu jevů, nicméně ji správně nepopsal. Náledí opravdu vzniká mrznutím, ale zásadní zde je, že k tomu dochází u předchlazených kapek deště na předmět, který má teplotu pod bodem mrazu. U ledovky vystihl podstatu vzniku jevu. A to, že může vzniknout tím, že kapky zmrznou na zemi nebo zmrznutím roztátého sněhu. Ale neuvedl zde, že se jedná o nepřechlazené kapky, které zamrznání a vznik náledí ovlivňují.

Respondent u této odpovědi správně odhaduje podstatu rozdílu, ale jeho popis je obecný a neodborný.

„*Ledovka – naprší -) zmrzne, náledí – vzniká při mrznutí*“. Tato odpověď je stejná jako předchozí. Respondent správně odhadl podstatu vzniku meteorologických termínů, ale nedokázal jí správně interpretovat a popsat rozdíl mezi nimi, který závisí na typu kapek, zda jsou přechlazené či nikoliv.

U další odpovědi „*náledí – led na silnici, ledovka – i na jiných površích*“ se respondent řídil zejména místem, kde dané jevy vznikají. Oba dva jevy se mohou tvořit i na jiných místech, než respondent do své odpovědi uvedl. Proto pokud by se řídil pouze touto informací, může termíny interpretovat nepřesně.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*náledí je tenká mrznoucí vrstva na vozovce, ledovka je souvislá vrstva ledu vznikající při dešti, který padá na podchlazenou zem*“. U popisu náledí respondent správně určil, že se jedná o tenkou mrznoucí vrstvu, nicméně tato vrstva se může vyskytovat i na jiných površích, ne pouze na vozovce, například na chodnicích, silnicích, cestách atd. Stejnou chybu respondent uvedl i u druhého termínu, ledovky. Ta může vznikat při dešti, protože kapky zamrzají na různých předmětech, ale nejedná se

pouze o podchlazenou zem. Může se vyskytnout také na větvích stromů, kamenech, vodičích, chodnicích, atd.

Do poslední kategorie spadají odpovědi nesprávné.

Mezi tyto odpovědi patří: „*náledí bude spíše občasné, ledovka bude zřejmě větší zamrzlá plocha, nebezpečnější než náledí (pro chůzi, jízdu autem)*“. Respondent u této odpovědi vnímá náledí pouze jako občasné, což je nesprávná interpretace. Náledí je časově shodné s ledovkou, ale každý z jevů vzniká jiným způsobem. Stejně tak je u jevů nesprávně určená plošnost jejich výskytu. Ledovka není větší zamrzlá plocha než náledí. Naopak, ledovku můžeme pozorovat i na předmětech, ale náledí se tvoří spíše na zemi jako ledová vrstva, která ji pokrývá.

U této odpovědi respondent určil nesprávně nejen termíny, ale i rozdíl mezi nimi. Proto jeho interpretace termínů je nesprávná a díky tomu může dojít ke zkreslení předpovědi počasí.

Další nesprávnou odpovědí je „*náledí -) pouze povrchové, ledovka -) i pod povrchem*“. U této odpovědi se respondent zabýval prostředím, ve kterém se meteorologické jevy vyskytují. Toto určení místa je popsáno nesprávně, oba dva jevy se totiž vyskytují na povrchu. U této odpovědi dochází k nesprávné interpretaci, respondent očekává popisované jevy na jiných místech, než je pro ně typické.

Další odpověď, kterou respondent uvedl, je „*ledovka je hovorový termín, rozdíl ve významu nevidím*“. Respondent se zabýval pouze označením daných jevů. Jeho označení je nesprávné, protože oba názvy, ledovka i náledí jsou odborné meteorologické termíny. Pokud by tyto termíny interpretoval, mohlo by dojít k jejich záměně, což by vedlo k nesprávné interpretaci předpovědi počasí a jevů, které se v ní vyskytují.

„*Náledí by mohlo mít větší plochu*“. U této odpovědi se opět respondent zaměřuje pouze na výskyt daných jevů. Popisuje, že náledí pokrývá větší plochu, ale neuvádí čeho, nejspíše území. To je nesprávná úvaha, protože náledí i ledovka mohou pokrývat stejně velkou plochu. Rozdíl spočívá zejména ve způsobu tvorby těchto jevů, který je odlišný.

Do kategorie nesprávných odpovědí můžeme zařadit „*nevím, zdá se mi to stejné*“. Respondent považuje, podle své odpovědi, oba termíny za stejné, neboli shodné. Dochází tak k nesprávné interpretaci, protože význam a způsob tvorby jevů se liší. Pokud by respondent vycházel z této odpovědi, může dojít k situaci, kdy bude očekávat náledí a ledovku jako shodný jev, přestože se tyto jevy ve svých projevech liší. Odlišnost můžeme pozorovat zejména ve způsobu tvorby. Liší se typ kapek, které na povrchu zamrzají. Stejně

tak se odlišuje místo výskytu. U ledovky se častěji setkáváme s různými typy ploch nebo předmětů, oproti tomu náledí se nejčastěji vyskytuje jako ledová vrstva na zemi.

I v další odpovědi klade respondent důraz zejména na výskyt jevů na určitých místech území. „*Zřejmě se používá u různých míst, např. chodník X silnice, ale jinak je rozdíl zanedbatelný*“. V odpovědi vidíme, že respondent vychází z toho, že každý z jevů se vyskytuje na jiných místech, což není správná interpretace. Oba tyto jevy se mohou vyskytnout jak na chodnících, tak na silnicích.

Z toho vychází i další odpověď „*ledovka je souvislejší než náledí*“. U této odpovědi se respondent nesprávně domnívá, že ledovka pokrývá větší plochu území než náledí. Tato úvaha není podložena správnými informacemi o meteorologických jevech. Naopak náledí může pokrývat souvislejší a větší plochu než náledí, protože se vyskytuje zejména na povrchu země, oproti tomu náledí můžeme nalézt i na různých předmětech, na které dopadnou přechlazené kapky nebo mrholení.

Další odpověď je „*náledí – zmrzne déšť na zemi, vliv srážek, ledovka – mokrá silnice (výpar) umrzne. Dochází zde ke srážení vzduchu a ten pak umrzne*“. Respondent v této odpovědi popsal zcela nesprávný způsob tvoření obou jevů. Jeho popis vychází ze srážení vzduchu, jež umrzne, což je nesprávná informace. U této interpretace by mohlo dojít k nesprávnému odhadu daného jevu například na vozovce a tím i k neodhadnutí daného povrchu.

Odpověď „*náledí – na menším úseku jen ojediněle, ledovka – na větším úseku, cesta je pokryta ledovkou*“ ukazuje, že respondent se zaměřuje pouze na plošný výskyt daného jevu. Jeho odhad je ale nesprávný, protože náledí častěji pokrývá celé území, proti tomu ledovka se může vyskytnout pouze na předmětech, na které dopadnou přechlazené kapky, a tím dojde k jejímu vzniku. Dochází zde tak nesprávnému popisu jevů. Také může dojít k tomu, že respondent může očekávat meteorologické jevy na jiných místech, než se obvykle vyskytují. Stejně jako v předchozí odpovědi tak může dojít k neočekávanému výskytu jevu na místech, kde respondent ledovku ani náledí, podle své odpovědi, neodhadne.

„*Náledí se na silnici vyskytuje místy a ve slabé vrstvě, ledovka je souvislý pás zmrzlé vody na silnici*“. Tato odpověď nám ukazuje, že respondent správně neodhadl výskyt jevů. Očekává, že náledí se, oproti ledovce, vyskytuje jen místy. Tato interpretace je nesprávná a očekávání respondenta proto nemusí odpovídat. S náledím se můžeme setkat nejen místy a ve slabé vrstvě, ale také v souvislé vrstvě na povrchu země. Na rozdíl od ledovky, která

se může vyskytovat jako souvislá průhledná ledová vrstva, ale také jako vrstva ledu pouze na určitých předmětech.

Poslední nesprávnou odpovědí je „*ledovka je vyšší stupeň náledí (už je to přímo vrstva ledu na chodníku, vozovce, náledí je ‚jen‘ namrzlý povrch*““. U této odpovědi respondent nesprávně staví ledovku nad náledí. Tato interpretace je nesprávná, protože oba dva termíny představují meteorologické jevy, které se projevují souvislou ledovou vrstvou. Rozdíl je v tvorbě jevů a v jejich výskytu. Náledí je tedy vrstva ledu, která pokrývá zemi, stejně jako ledovka. Proto označení, že ledovka je pouze namrzlý povrch je zavádějící a neodpovídá výskytu popisovaného jevu. Stejně tak tvrzení, že ledovka se vyskytuje na chodníku a vozovce a náledí ne, je nesprávné. Oba dva jevy se na této ploše mohou vyskytovat, i když náledí mnohem častěji. Ledovka může pokrývat i jednotlivé předměty, na které dopadnou přechlazené kapky deště nebo mrholení.

Z výše uvedených odpovědí vyplývá, že respondenti neznají rozdíl mezi náledím a ledovkou a jednotlivé termíny neumí odborně vysvětlit. To potvrzuje i fakt, že nikdo z respondentů otázku nezodpověděl správně. U otázky respondenti odpovídali pouze nepřesně (5 odpovědí), častěji nesprávně (11 odpovědí).

Hlavní problém, který jsem u této otázky vypožorovala, je ten, že respondenti termín náledí a ledovka spojují s plošným výskytem, který je zavádějící. Velmi často proto určovali, že náledí se vyskytuje pouze na menších částech území, na rozdíl od ledovky, která se vyskytuje v souvislé vrstvě a pokrývá větší plochu území. Tento popis jevů je nesprávný. Oba dva jevy se mohou vyskytovat na stejné ploše území. Náledí se dokonce může vyskytovat v souvislé vrstvě na větší ploše území než ledovka, která může pokrývat pouze předměty.

Velmi často respondenti chybně spojovali meteorologické jevy se specifickými místy, např. náledí s povrchem země, silnicí, vozovkou, atd. Oproti tomu ledovku spojovali s chodníky, cestami atd.

Zásadní chybu zde spatřuji také v tom, že respondenti neznají rozdíl mezi náledím a ledovkou. Jejich popis rozdílu vycházel z toho, že neznají samotné meteorologické termíny, proto nemohou určit ani jejich rozdílnost, která je patrná.

Tento problém, který se opírá o neznalost termínů, spatřuji jako zásadní, a to zejména proto, že se v předpovědi počasí pojí s výstrahou, tedy s druhým stupněm varovného signálu, který varuje před výskytem nebezpečných povětrnostních jevů. Pokud respondenti tyto termíny neznají, nemohou varování předcházet. Také může dojít

k nesprávné interpretaci, kdy si respondenti jevy špatně vysvětlí a pak je očekávají na jiném území nebo v jiné situaci, což může vést k neočekávanému setkání s daným jevem, na který nebudou připraveni, přestože v předpovědi před ním byli varováni.

6) Vysvětlete rozdíl mezi oblačností, nízkou oblačností a vysokou oblačností.

Termíny, které jsou v otázce uvedeny, se vyskytují v předpovědi počasí prostřednictvím zvukového kódu. Proto mě zajímalo, jak respondenti jednotlivým termínům rozumí a zda se orientují v rozdílech, které je odlišují. Všechny uvedené jevy představují určitý druh oblačnosti, nicméně každý ovlivňuje počasí jiným způsobem a jinak se projevuje, proto je potřeba si jejich různost uvědomovat. Při interpretaci předpovědi je proto nezbytné tyto termíny znát a orientovat se v jejich významech.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Než přistoupím k rozdělení odpovědí do kategorií podle jejich správnosti, chtěla bych zde uvést definici jednotlivých termínů podle Meteorologického slovníku. (Bednář, 1993)

Oblačnost je „*stupeň pokrytí oblohy oblaky. Je důležitým meteorologickým prvkem, který udává trvání slunečního svitu. Vyjadřuje stupeň pokrytí oblohy oblačností v osminách. V meteorologii se používají tato slovní označení pro jednotlivé stupně pokrytí oblohy: jasno, skoro jasno, polojasno, oblačno, skoro zataženo, zataženo.*“

Nízká oblačnost jsou „*oblaky vyskytující se převážně ve výškách od povrchu země do 2 km.*“

Vysoká oblačnost jsou „*oblaky vyskytující se v polárních oblastech přibližně v nadmořských výškách 3 až 8 km, ve středních zeměpisných šířkách až ve 13 km, v tropických oblastech až do 18 km.*“

Rozdíl mezi jednotlivými termíny je patrný. Oblačnost vyjadřuje obecně stupeň pokrytí oblohy, oproti tomu nízká a vysoká oblačnost popisují výšku, ve které se oblaka, která oblohu pokrývají, vyskytují.

První kategorie obsahuje správné odpovědi. Můžeme sem zařadit: „*oblačnost – celkový výskyt oblak na obloze, nízká oblačnost – oblaka nízkého pásma, vysoká oblačnost*

– *oblaka vysokého pásma*“. Z odpovědi je patrné, že respondent rozumí meteorologickým termínům, umí je správně interpretovat a chápe rozdíl mezi nimi.

V tomto případě by jeho interpretace počasí byla správná, protože s termíny umí pracovat, použít je a zná jejich informační hodnotu.

Další správnou odpovědí je „*oblačnost je obecně výskyt mraků, nízká a vysoká oblačnost specifikuje výšku, ve které se mraky nacházejí (je rozdíl i v typu oblaků)*“. U této odpovědi respondent správně vysvětlil jednotlivé termíny i rozdíl mezi nimi. Uvedl rozdíl mezi vysokou a nízkou oblačností a také pochopil, že tento rozdíl ovlivňuje i typ mraků. Respondentova interpretace předpovědi počasí, která by vycházela ze znalosti těchto termínů, by byla správná.

Do další kategorie patří odpovědi nepřesné. „*Oblačnost – na obloze jsou oblaka, nízká oblačnost – oblaka jsou nízko (vyskytují se srážky), vysoká oblačnost – oblaka jsou vysoko (nevyskytují se srážky)*“. U této odpovědi respondent vysvětlil termíny a zároveň uvedl i terminologický rozdíl mezi nimi. Termíny ale vysvětlil velmi obecně, nepřesně a neodborně. Např. u prvního termínu, oblačnosti, je respondentův popis nepřesný. Do své odpovědi uvedl, že oblačnost znamená, že na obloze jsou oblaka. Ve většině případů stupňů oblačnosti to tak je, ale pokud je slunečno, mluvíme stále o stupni oblačnosti a na obloze oblaka nejsou. Podobně nepřesná je i druhá část odpovědi, v níž respondent uvádí, že při nízké oblačnosti se vyskytují srážky. To není pravda vždy, protože záleží na typu oblak, které nízkou oblačnost tvoří, nicméně je pravda, že zvyšuje možnost výskytu srážek.

V odpovědi můžeme nalézt několik informací, kvůli kterým může dojít ke zkreslení informace o počasí.

Další odpovědí je „*oblačnost – existence masivu mraků, se dle polohy/výšky nějak chová, oblačnost je v podstatě zataženo, z nízké oblačnosti prší, vysoká oblačnost nemá na počasí jako takové vliv*“. U této odpovědi se můžeme domnívat, že si respondent spletl meteorologické termíny. Oblačnost, podle mého názoru, zaměnil za oblačno, což je jeden ze stupňů oblačnosti, který uvádí, do jaké míry bude obloha pokryta oblaky. Nicméně odpověď upřesnil informací, že bude zataženo, čímž použil další termín, který opět představuje pouze jeden ze stupňů oblačnosti. Můžeme zde mluvit o termínové nekonzistentnosti. Respondent v jedné odpovědi používá více termínů, které svým významem zaměňuje, což značí, že se v nich neorientuje a nezná je. V další části odpovědi popisuje nízkou oblačnost. Uvádí, že z nízké oblačnosti prší, což není zcela přesné, závisí vždy na typu oblak, ze kterých je tato oblačnost tvořena. V závěru odpovědi uvádí, že

vysoká oblačnost nemá na počasí vliv, což je také nepřesná informace. Vysoká oblačnost sice nepřináší srážky, nicméně můžeme díky ní pozorovat příchod fronty.

I tato odpověď přináší zkreslené informace. Respondent propojuje informace správné s nepřesnými, a proto předpověď počasí nemůže vhodně interpretovat.

Odpověď „*podle toho, jak je oblačnost vysoko (tzn. mraky)*“ je velmi stručná a obecná. Respondent zde nevysvětlil termíny ani neuvedl rozdíl mezi nimi. Můžeme se domnívat, že ve své odpovědi popisuje nízkou a vysokou oblačnost, ale tuto informaci neuvedl.

Další odpovědí je „*oblačnost – na nebi jsou mraky, nízká oblačnost – mraky jsou nízko, vysoká oblačnost – mraky jsou vysoko*“. Tato odpověď je neodborná a velmi obecná, nicméně informace, které obsahuje, jsou správné, i když velmi nekonkrétní. Nepřesnost se vyskytuje u popisu oblačnosti, kde respondent uvedl, že na nebi jsou mraky. Popis nízké a vysoké oblačnosti, který vychází z výšky oblak, je správný.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*oblačnost – obecný termín, nízká a vysoká oblačnost – podle toho, jak je oblačnost vysoko*“. U popisu oblačnosti respondent uvedl, že se jedná o obecný termín, to není zcela pravdivé, protože se jedná o odborný meteorologický termín. Respondent zde neuvedl, co termín znamená. U popisu nízké a vysoké oblačnosti pouze uvedl, že je rozdělujeme podle toho, jak je oblačnost vysoko, ale nebyl konkrétní u jednotlivých typů, proto zde mluvíme o nepřesné odpovědi.

Poslední kategorií jsou odpovědi nesprávné. Tato skupina odpovědí je zastoupena nejpočetněji.

Patří sem: „*přítomnost oblaků a jejich kvantita*“. Tato odpověď je nesprávná, protože zde respondent neuvedl význam jednotlivých termínů ani jejich rozdílnost. Jeho odpověď je velmi obecná a zřejmě popisuje oblačnost, protože ta vysvětluje výskyt mraků, což respondent uvedl.

Z této odpovědi je patrné, že respondent nezná správný význam jednotlivých termínů a nedokáže je interpretovat. Proto pokud se termíny vyskytnou v předpovědi, může dojít k tomu, že respondent s nimi nebude umět pracovat, nebude je umět správně interpretovat a to ovlivní výsledek celé interpretace předpovědi počasí.

Další odpovědí je „*oblačnost – hodně mraků na obloze, vysoká oblačnost – není vidět sluníčko, nízká oblačnost, trochu je vidět sluníčko*“. Tato odpověď je nekonkrétní, obecná a ještě nesprávná. U popisu oblačnosti respondent nejspíše zaměnil termín oblačnost a oblačno, protože popisuje, že se na obloze vyskytuje hodně mraků. Oblačnost ale zahrnuje různé stupně pokrytí oblohy oblačnostmi, i ty, kdy je obloha bez oblačnosti. Také nesprávně popsal oba dva typy oblačnosti. U vysoké oblačnosti uvedl, že není vidět

sluníčko, což není správná informace. Vysokou oblačností prostupuje sluneční svit, a proto Slunce vidět můžeme. Oproti tomu nízká oblačnost je složena z mraků, které často pokryjí celou oblohu oblačností.

V odpovědi respondent zaměnil termíny i informace vztahující se k vysoké a nízké oblačnosti. Proto pokud by na základě těchto údajů interpretoval předpověď počasí, došlo by ke zkreslení nebo k nesprávné interpretaci.

„Oblačnost – mraky, ale méně, než když je úplně zataženo, nízká oblačnost – ‚beránci‘, vysoká oblačnost – skoro zataženo“. U této odpovědi respondent zaměnil termín oblačnost za oblačno. Nesprávně se domnívá, že oblačnost představuje nižší stupeň pokrytí oblohy oblačností než zataženo. Oblačnost ale zahrnuje oba tyto stupně oblačnosti. U termínu nízké oblačnosti uvedl pojem ‚beránci‘. Tento pojem představuje drobná oblaka na obloze, ve kterých mohou lidé vidět různé obrazy a symboly. To ale není správné určení, protože u nízké oblačnosti se velmi často vyskytuje typ oblak, který pokryje celou oblohu oblačností. Oproti tomu u vysoké oblačnosti respondent uvedl, že bude skoro zataženo. To také není správně, protože oblaky, které tvoří vysokou oblačnost, většinou prostupuje sluneční svit a není skoro zataženo.

Z této odpovědi proto nemůžeme správně interpretovat předpověď termínů, protože zde dochází k záměně termínů a respondent jim přiřazuje nesprávné významy.

Další nesprávná odpověď je *„jak silná bude oblačnost, nízká oblačnost – mírný výskyt mraků, vysoká oblačnost – zatažená obloha, oblačnost asi něco mezi“.* Respondent vysvětluje termín nízké a vysoké oblačnosti opačně. U nízké oblačnosti je obloha zcela pokryta mraky, na rozdíl od vysoké oblačnosti. Při popisu oblačnosti respondent uvádí, že to bude asi něco mezi. Nicméně neuvedl, co tímto vysvětlením myslí. Z interpretace a vysvětlení termínů je patrné, že respondent se v meteorologické terminologii neorientuje, nezná její význam a neumí s termíny pracovat.

„Oblačnost= výskyt mraků (nespecifikované množství, průměrné). Nízká oblačnost – málo mraků, svítí Slunce (alespoň trochu). Vysoká oblačnost – hodně mraků, je víceméně zataženo, můžeme očekávat déšť.“ Respondent, stejně jako v předchozím případě, nerozumí termínům, nezná jejich význam a neumí s nimi pracovat. Zaměňuje popis nízké oblačnosti za vysokou a naopak. Termín oblačnost zřejmě zaměnil s termínem oblačno, kdy je na obloze výskyt mraků. Oblačnost popisuje stupeň pokrytí oblohy oblačností.

Další nesprávnou odpovědí je *„oblačnost – výskyt mraků, nízká oblačnost – málo mraků (místy může prosvítat slunce), vysoká oblačnost – hodně mraků.“* V této odpovědi respondent zaměnil vysvětlení termínu vysoké a nízké oblačnosti. Také vysvětlení

oblačnosti je nesprávné, protože u některého z typu oblačnosti není výskyt mraků zásadní, např. jasno, skoro jasno. Respondent odpovědi prokázal, že termínům nerozumí, a proto je vysvětluje nesprávně. Díky tomu se domnívám, že jeho interpretace počasí by vedla k nepřesným údajům.

Mezi nesprávné odpovědi můžeme zařadit i vysvětlení, že „záleží na mm srážek (jaká je pravděpodobnost srážek -) déšť“. Tato odpověď vůbec nezahrnuje termíny, které jsou v otázce uvedeny. Respondent termíny nevysvětlil ani neuvedl rozdíl mezi nimi, proto tuto odpověď považuji za nesprávnou.

„Nízká oblačnost – mlha na ulicích, vysoká oblačnost – zataženo kdesi nahoře“. Respondent vysvětlil význam termínů neodborným způsobem, bez použití základních meteorologických pojmů. Popis, jaký k termínům uvedl, neodpovídá významům, které mají. Také neuvedl vysvětlení pro termín oblačnost.

Poslední nesprávnou odpovědí je „oblačnost – zataženo (poměrně stálé), nízká oblačnost – polojasno, proměnlivá, vysoká oblačnost – velmi zataženo, hrozí přeháňky.“ I v poslední odpovědi zaměnil respondent pojem oblačnost za oblačno. A stejně jako u předchozích odpovědí, i zde došlo k záměně významu nízké a vysoké oblačnosti.

Hlavní problém vidím v tom, že respondenti se v meteorologických termínech, které mají v odpovědi vysvětlit, neorientují. Neuvědomují si rozdíl mezi termínem oblačno a oblačnost a zaměňují význam nízké a vysoké oblačnosti. Každý z těchto termínů ale nese jiný význam, proto při jejich záměně může dojít k nesprávné interpretaci, která vede ke špatnému pochopení předpovědi počasí.

7) Vysvětlete rozdíl mezi srážkami, přeháňkami a deštěm.

Termíny, které jsou v otázce uvedeny, se vyskytují v předpovědi počasí relativně často a nejsou moderátorkou vysvětlovány. Moderátorka s nimi pracuje jako s všeobecně známými termíny a očekává od adresátů, že jejich význam budou znát. Všechny termíny se svým významem vztahují k atmosférickým srážkám a každý z termínů tento jev nějak specifikuje.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Než přistoupím k analýze otázek, uvádím jejich význam podle příručky Meteorologické terminologie využívané v předpovědi počasí vytvořené v Meteopressu. (Meteorologická terminologie využívaná v předpovědi počasí, Meteopress)

Srážky jsou „*soustava vodních částic vzniklých kondenzací vodní páry v ovzduší ve stavu kapalném (déšť, mrholení) nebo tuhém (sníh, sněhové krupky, zmrzlý déšť, kroupy) padající nebo vznášející se v atmosféře nebo zdvižená větrem z povrchu země nebo usazená na předmětech na zemi či ve volné atmosféře (rosa, námraza, ledovka).*“

Přeháňky jsou „*typ srážek, období vypadávání srážek je poměrně krátké (řádově minuty). Intenzita srážek a množství oblačnosti poměrně rychle kolísá a mezi jednotlivými přeháňkami dochází nezřídka i k vyjasnění.*“

Déšť je „*typ srážek ve stavu kapalném.*“

Rozdíl mezi jednotlivými termíny je zejména v tom, že srážky jsou obecný název pro soustavu vodních částic. Déšť představuje určitý typ srážek, který je ovlivněn skupenstvím vody, a přeháňky se určují podle doby trvání srážek.

Do skupiny správných odpovědí jsem zařadila pouze odpověď, ve které respondent uvádí, že „*srážky mohou být déšť, mrholení i sníh, přeháňky jsou občasný déšť, krátké zapršení, které se opakuje několikrát, déšť je pršení delší než přeháňky, za den se neopakuje vícekrát.*“ Respondent správně vystihl podstatu srážek, pod které zařadil typy vodních částic v různých skupenstvích. U přeháňek popisuje jejich dobu trvání, která je pro ně typická. Nicméně zcela správně neurčil termín déšť, protože u něj se nejedná o intenzitu, ale o typ skupenství vodních částic.

U nepřesných odpovědí respondenti správně vysvětlili termín srážky, určovali jej jako obecný termín. Nepřesně respondenti uváděli význam přeháňek a deště, kdy oba tyto termíny určovali z hlediska intenzity dopadu vodních částic na zem. Docházelo k nepochopení termínu déšť, protože respondenti se shodně domnívali, že déšť je „*soustavný, vytrvalý, dlouhodobý*“ dopad vodních částic na zem, místo aby určili, že se jedná o kapalný typ vodních částic.

Do této skupiny můžeme zařadit odpovědi: „*srážky – odborný termín, může se měřit množství srážek na určitém území, přeháňky – občasný déšť nebo sníh s přestávkami, déšť – vytrvalý*“; „*srážky – určitá forma vody dopadající na zem, musíme dále specifikovat (sněhové x dešťové), přeháňky – déšť trvajících v určitých intervalech, déšť – voda teče z nebe*“; „*srážky – déšť nebo také sněžení, přeháňky – jen občasný déšť, déšť – vytrvalé*

srážky“; „srážky – co leží na zemi, přeháňky – poprchává, chvíli prší, chvíli ne, déšť – neustále prší“; „srážky – souhrnný název pro vodu padající z nebe, přeháňky – občasné a krátký déšť, déšť – vytrvalý“; „srážky – něco bude z oblohy padat – voda, sníh, přeháňky – nebude jasno, ale očekáváme srážky, déšť – jasně definované“; „srážky – obecný pojem pro vodu, která spadne z nebe, přeháňky – déšť krátkodobého charakteru, déšť – trvalého charakteru“; „srážky – možnost jakéhokoliv padání vody, přeháňky – jsou přerušované, déšť – je vytrvalý, dlouhodobý“; „srážky – pojem pro déšť nebo sníh v jakékoliv podobě, přeháňky – občasné, malé srážky, déšť – dlouhodobé“. Z odpovědí respondentů lze upozorovat, že termínům nerozumějí, zaměňují je a nepoužívají jejich správný význam. Dochází tak k nesprávné interpretaci termínů, což může informační hodnotu předpovědi počasí snižovat.

Do poslední kategorie jsem zařadila nesprávné odpovědi. Respondenti neurčili ani jeden z termínů správně, jejich význam popisovali neodborným způsobem. Oproti předchozí kategorii zde můžeme pozorovat, že respondenti všechny termíny nesprávně určují podle doby trvání padajících srážek, odlišnost termínů je podle nich pouze v době trvání. Tento jev můžeme pozorovat u odpovědi: *„srážky – nárazové, silné, přeháňky – mírné, osvěžující, občasné, déšť – vytrvalý, nepřijemný“; „srážky – tento termín udává, kolik srážek spadne na 1 metr čtvereční, přeháňky – chvilkový déšť, déšť – obvykle dlouhodobější“; „srážky – termín pro výpočet souhrnu napršených mm, přeháňky – přerušovaný déšť, ne na celém území, déšť – vytrvalý, dlouhodobý“; „srážky – o něco méně než déšť, přeháňky – krátkodobé, méně vody, déšť – trvalý, na větší části území“; „srážky – občas zaprší, ale delší dobu než přeháňka, přeháňky – je krásně, na chvíličku prší, zase je krásně, déšť – prší vytrvale, déle, třeba i celý den“; „srážky – naměřené množství spadané vody, přeháňky – krátký déšť, déšť – intenzivní pád vod z nebe“.*

Termíny, které otázka obsahuje, jsem zvolila záměrně, protože již v předpovědi počasí jsou používány nesprávně. Moderátorka někdy uvádí, že se vyskytne déšť, jindy mluví o srážkách, dochází tak k terminologické nekonzistentnosti. Zajímalo mě, zda respondenti přesto význam jednotlivých termínů pochopí. Z analýzy odpovědi je viditelné, že respondenti termíny zaměňují, neznají jejich významy a nedokáží je správně vysvětlit a najít mezi nimi rozdíl. Pokud jej uváděli, týkal se pouze doby trvání, což je nesprávné vysvětlení. Nejméně respondenti chybovali v určení termínu přeháňky. Největší problém jim dělал termín déšť, u kterého žádný z respondentů neurčil správně jeho význam.

8) Dokážete odhadnout, na kolika procentech plochy území se daný jev vyskytne?

Tato otázka se týká meteorologických termínů, které určují plošnou četnost výskytu meteorologických jevů. Výskyt jevů je specifikován v procentech.

Termín *na většině území* představuje výskyt daného jevu na více než 50 % plochy území. Pokud se jev vyskytuje *místy*, můžeme jej očekávat na 30 až 69 % plochy území. Setkáme-li se s jevem *ojedinele*, znamená to, že se vyskytuje na 5 až 29 % plochy území.

U této otázky jsem odpovědi respondentů řadila pouze do dvou kategorií u každého termínu, správných a nesprávných. Je to z toho důvodu, že respondenti buď určili správný procentuální výskyt, nebo nikoliv, nepřesná odpověď proto nebyla možná. Správné odpovědi se vyskytly u termínu plošné četnosti *na většině území*. U ostatních termínů uváděli respondenti pouze nesprávné procentuální hodnoty.

Termínu *na většině území* respondenti přisuzovali procentuální určení spíše podle obecného významu slov než podle jeho meteorologického významu. Většina respondentů určovala mnohem vyšší procentuální výskyt, než je u tohoto termínu považováno za správný. Dva respondenti správně určili, že se jev bude vyskytovat na více než 50 % plochy území, ostatní uváděli mnohem vyšší hodnoty: „70-90 %; více jak na $\frac{3}{4}$ republiky; 70 %; 80 % a více; 90 %; 95 %; 99 %; více než 90 %; 90 %; více než 90 %; více než 60 %; 95 %; 80-90 %“. Respondenti shodně uváděli, že význam tohoto termínu neznají a nepovažují jej za meteorologický termín.

U termínu *místy* neurčil nikdo z respondentů správné procentuální vyjádření výskytu daného jevu. Respondenti uváděli tyto údaje: „10-40 %; 10 %; 30-40 %; podle krajů; 50 %; max. 50 %; 20-55 %; 50 %; 50 %; okolo 30 %; 50 %; 40-80 %; 20-30 %; 50 %; do 30 %“. U těchto odpovědí můžeme pozorovat velký rozptyl v číselných hodnotách. Znamená to, že respondenti z obecného významu slova *místy* nedokáží přesně odhadnout jeho správnou hodnotu. I u tohoto termínu respondenti uváděli, že jej za meteorologický jev nepovažují.

U posledního termínu *ojedinele* nikdo z respondentů neurčil správně jeho procentuální výskyt. Respondenti nejčastěji uváděli tyto procentuální hodnoty: „1-10 %; 3 %; 10-20 %; sem tam v nějakém městě; 30 %; max. 20 %; do 20 %; 20 %; 25 %; méně než 10 %; 25 %; 0-40 %; do 10 %; 20 %; 20 %; do 15 %“.

Z výsledků analýzy této otázky vyplývá, že respondenti nepovažují termíny určující plošný výskyt daného jevu za meteorologické termíny. Neznají jejich význam a velmi často s nimi nepracují a v předpovědi je vynechávají. To může vést k nesprávné

nebo nepřesné interpretaci, protože tyto termíny se v předpovědi vyskytují velmi často a meteorologické jevy specifikují z hlediska jejich četnosti výskytu.

9) Vysvětlete termíny, které byly uvedeny v předpovědi počasí ze dne 29. 10. 2012, odvysílané na televizi NOVA v čase 20:10. (frontální systém, výstraha, srážky smíšené)

V předpovědi počasí se vyskytuje velké množství termínů, což se potvrdilo i v otázce číslo 2, kde je měli respondenti vypsat. Zaznamenala jsem 26 meteorologických termínů. Znalost těchto termínů a jejich významů je nezbytná pro správnou interpretaci předpovědi počasí. Vybrala jsem proto tři z nich a součástí otázky bylo, aby respondenti vysvětlili jejich význam.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Dříve než přistoupím k analýze otázky, uvádím význam každého z uvedených meteorologických termínů.

Výstraha v meteorologické terminologii popisuje „*druhý stupeň varovného signálu, který má za úkol varovat před pravděpodobným výskytem a dalším trváním nebezpečného povětrnostního jevu*“.

Srážky smíšené jsou „*soustava vodních částic vzniklých kondenzací nebo sublimací vodní páry v ovzduší ve stavu smíšeném, tzn. kapalném (děšť, mrholení) i tuhém (sníh, sněhové krupky, zmrzlý děšť, kroupy) padající nebo vznášející se v atmosféře nebo zdvižená větrem z povrchu země nebo usazená na předmětech na zemi či ve volné atmosféře při teplotách okolo 0° C*“.

Určení významu u termínu *výstraha* bylo pro respondenty snadné, domnívám se, že většina z nich popsala obecný význam tohoto slova, ne význam meteorologického termínu. Odpovědi respondentů se proto dají zařadit pouze do dvou kategorií, správné a nepřesné. Žádný z respondentů neodpověděl nesprávně.

Do kategorie správných odpovědí jsem zařadila takové vysvětlení respondentů, ve kterém bylo uvedeno, že výstraha je varování před nebezpečnými meteorologickými jevy. „*upozornění na nebezpečné meteorologické jevy*“; „*varování před přírodními vlivy stěžujícími život*“; „*upozornění na nebezpečné meteorologické jevy*“; „*varování před určitým meteorologickým jevem, který může být nebezpečný*“. V těchto odpovědích je shrnuta základní podstata termínu a je patrné, že respondenti termínu rozumí a umí jej správně použít.

V nepřesných odpovědích respondenti uváděli, že jde o upozornění, ale nevysvětlili, k čemu se upozornění vztahuje, o čem nás informuje.

„Varování“; „jev, na který je na který je nutno upozornit“; „upozornění na náledí např.“; „upozornění na nebezpečí“; „nebezpečí, to, na co si lidé mají dát pozor“; „varování před něčím“; „upozornění“; „upozornění“; „upozornění na nějakou skutečnost“; „upozornění na nebezpečí“; „upozornění“. Tyto odpovědi uváděly, že se jedná o upozornění, že si máme dát pozor, ale nevysvětlily před čím. Chyběla zde informace, že se jedná o upozornění před nebezpečným meteorologickým jevem. Pokud respondenti nevědí, čeho se upozornění v meteorologické terminologii týká, nemohou jej správně interpretovat.

U posledního termínu jsem všechny odpovědi zařadila do správné kategorie. Respondenti shodně odpovídali, že srážky smíšené představují kombinaci srážek dešťových a sněhových. Tato odpověď není terminologicky zcela správná, nicméně respondenti znají význam termínu a dokáží z něj vyvodit, co termín znamená a jak se projevuje, což je pro interpretaci předpovědi počasí nejdůležitější.

„déšť + sníh“; „dešťové i sněhové“; „srážky deště se sněhem“; „déšť a sníh“; „sníh s deštěm“; „dešťové i sněhové“; „déšť se sněhem“; „déšť nebo přeháňky se sněhem“; „déšť, sníh“; „déšť se sněhem“; „déšť, sníh“; „déšť i sníh“; „déšť se sněhem“; „voda a sníh dohromady“; „déšť + sníh dohromady“.

U této otázky respondenti vysvětlovali význam vybraných termínů. Pochopení termínů je nezbytné pro správnou interpretaci předpovědi počasí. Největší problém respondentům způsoboval první termín, *frontální systém*. Přestože většina respondentů jej v otázce číslo 2 uvedla jako meteorologický termín, téměř nikdo z nich neznal jeho správný význam, nedokázali vysvětlit, co způsobuje, jaké změny přináší. Domnívám se, že je to pro jeho vysokou míru odbornosti. Respondenti jej proto poznají, ale nedokáží uvést jeho význam. U dalšího termínu došlo k opačné situaci. Téměř nikdo z respondentů termín *výstraha* neuvedl ve druhé otázce jako meteorologický termín, nicméně všichni znají jeho význam, buď obecný, nebo meteorologický, což umožňuje jeho pochopení a porozumění termínu. Poslední termín *srážky smíšené* respondenti dokázali zařadit do meteorologické terminologie, správně s termínem pracovali a také znali jeho význam. Domnívám se, že je to z toho důvodu, že tento termín je ze všech nejvíce používaný.

10) Napište, jaké bude počasí podle předpovědi, kterou jste slyšeli ze zvukového záznamu.

Poslední otázka zvukového dotazníku je interpretační. Respondenti měli popsat, jaké bude počasí podle informací, které získali ze zvukového záznamu. Uvědomuji si, že tato otázka je nejobtížnější, protože v předpovědi počasí je velké množství meteorologických termínů a informací, které vývoj počasí popisují. Tato otázka slouží jako shrnutí celého dotazníku, ověřuji si zde, jak respondenti porozuměli termínům, jejich významům, zda s nimi umí pracovat, zapojit je do souvislostí, jestli umí určit termíny plošné četnosti a hlavně jsou-li schopni v rychlém sledu informací vybrat ty nejdůležitější, prostřednictvím kterých předpověď počasí správně interpretují.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Abych mohla správně analyzovat interpretace respondentů, musela jsem definovat základní informace, které jsou nezbytné pro správnou interpretaci počasí a také k tomu, aby její informační hodnota byla dostatečná.

Ke správné interpretaci je proto potřeba uvést výstrahu před náledím a ledovkou, což je upozornění, které by respondenti neměli přeslechnout. Dále nás předpověď informuje o vývoji počasí v noci, kdy bude přibývat více oblačnosti a sněžení. Noční a ranní teploty dosti nízké -2, -6 a při vyjasnění až -8° C. Přes den bude oblačno až zataženo, k tomu také sněžení, v nížinách srážky smíšené nebo dešťové. Nejvyšší odpolední teploty 2 až 6° C, na horách okolo -1° C.

Tyto údaje potřebuje adresát znát, aby dokázal interpretovat předpověď. Podstatná je zde výstraha, dále informace o oblačnosti, což je stupeň pokrytí oblohy oblačností, popis srážek a v neposlední řadě určení teplotních hodnot.

Do kategorie správných odpovědí jsem chtěla zařadit takové odpovědi, které obsahovaly informace o výstraze, oblačnosti, srážkách a teplotách, nicméně žádný z respondentů všechny tyto údaje neuvedl.

Za nepřesné jsem považovala takové odpovědi, kde respondent uvedl alespoň dvě základní informace o počasí. Uvědomuji si, že pokud dojde k této situaci, kdy adresát nezíská všechny informace, jeho interpretace musí být nepřesná.

Do této skupiny patří tyto odpovědi: „*bude pršet se sněhem na většině území, v noci bude i mrznout*“. V této odpovědi respondent určil časové vymezení

meteorologických jevů, ale popisuje zde pouze srážky. Vynechal údaje o výstraze, teplotách i oblačnosti. Také nesprávně používá termín plošné četnosti. Na tomto případě můžeme pozorovat, že respondent nezná termín plošné četnosti a užívá jej pouze v jeho obecném významu.

V další odpovědi respondent uvedl, že bude „*náledí a ledovka, oblačno se srážkami, vítr, nízké teploty*“. Respondent správně určil meteorologické jevy, na které se vztahuje výstraha, také uvedl oblačnost a srážky. Popis teplot je velmi obecný a nekonkrétní, proto z něj nemůžeme získat informace o teplotní situaci. Respondent také uvedl, že bude vítr, o tomto termínu se ale předpověď nezmiňuje.

„*Hodně jsem se na to zapomněla soustředit, myslím si, že bude oblačno a celkem chladno, bude pršet a možná i sněžit, nebezpečí ledovky*“. Respondentka v nepřesné odpovědi omlouvá neznalost svou nesoustředěností. Správně uvedla výstrahu před ledovkou a informace o oblačnosti a srážkách, nicméně teplotní určení, že bude chladno, je nekonkrétní a nedá se z něj určit, jaké teploty můžeme očekávat v nadcházejícím dni.

V poslední nepřesné odpovědi je uvedeno, že „*bude sněžit, pršet, hrozí náledí a ledovka, oblačnost, smíšené srážky*“. Respondent zde uvedl výstrahu před náledím a ledovkou a také oblačnost a typ srážek, který můžeme očekávat. Nezmínil však noční a denní vývoj počasí a teplotní situaci, proto je jeho interpretace nepřesná.

V nesprávných odpovědích se nejčastěji objevovaly informace, že respondenti neví, jaké bude počasí, zejména díky velkému množství informací, které nestihli v tak krátké době zpracovat. Další důvod, kterým respondenti vysvětlovali nesprávnou odpověď, je rychlá mluva moderátorky. Dále jsem se v těchto odpovědích setkala s obecným vysvětlením, ve kterém se neobjevovaly termíny ani odborné vysvětlení, ale pouze odpovědi typu „*bude zima*“. U nesprávných odpovědí nemohou respondenti získat adekvátní informace o počasí. Informace, které získají tak nebudou odpovídat počasí, které nastane.

„*Podzimní (hlasatelka to tak shrnula), přesně nevím, mluvila dost rychle – představuji si, že bude zamračeno, možná bude pršet, kolik bude stupňů si nepamatuji*“. Respondent zde uvádí, že přesně neví, jaké bude počasí. Používá neoborné vysvětlení a nepracuje s terminologií. Můžeme vidět, že z jeho odpovědi nezískáme informace potřebné k interpretaci počasí.

V další odpovědi se dozvídáme, že počasí bude „*každý den jiné, převážně oblačno, teploty nebudou příliš vysoké*“. I v této odpovědi respondent uvádí obecné, nekonkrétní informace, ze kterých nemůžeme předpověď počasí správně interpretovat.

V dalších odpovědích respondenti místo informace o počasí uvádí, že nevědí, jaká byla předpověď. „*Nevím, jaké bude počasí*“; „*nevím, nesoustředila jsem se na tolik věcí, ale zřejmě nic moc*“.

Následující odpovědi spojuje obecný popis předpovědi počasí pojmem *zima*. Respondenti tak vývoj nadcházejícího počasí shrnuli velmi neodborně a nekonkrétně. „*zima*“; „*zataženo, přeháňky, zima*“; „*zima, smíšené srážky*“.

„*Přiznám se, že si pamatuji velmi málo. Bude ale tuším kolem 8° C, zataženo a pršet. Prostě sychravý podzim*“. Autor odpovědi uvádí, že si pamatuje málo informací. Jeho tvrzení je patrné z odpovědi, kterou uvedl. Informace jsou neodborné a nesprávné.

V další odpovědi se setkáváme s informací, že bude „*oblačno, dešťové a sněhové srážky, teploty nevím*“. Respondent použil správnou terminologii, nicméně ji neuvedl do souvislostí, proto z jeho odpovědi nemůžeme interpretovat vývoj počasí pro nadcházející den.

Další a zároveň poslední nesprávnou odpovědí je „*mlha, nižší teploty*“. Respondent zde popisuje mlhu, přestože v předpovědi se tento termín nevyskytuje. Dále uvádí informace o nízkých teplotách, což je velmi obecné a nekonkrétní.

U této otázky spatřuji hlavní problém v nedostatečné interpretaci předpovědi počasí respondenty. Domnívám se, že zásadním problémem je velké množství informací a termínů, které předpověď počasí obsahuje, rychlé tempo mluvy moderátorky a nejednoznačné používání meteorologických termínů, které může adresátům znesnadnit jejich správné pochopení.

Analýzou dotazníku jsem zjistila, že respondenti získávají ze zvukové předpovědi počasí velmi malé množství informací. Problémem je to, že respondenti meteorologické termíny neznají, nedokáží k nim přiřadit význam, a proto jim neporozumí. S tím souvisí následná interpretace celé předpovědi počasí, která je touto neznalostí ovlivněná. Pokud respondent nezná jednotlivé termíny, nemůže pochopit celou předpověď počasí. Interpretaci mu stěžuje také velké množství informací, které předpověď počasí obsahuje a rychlé tempo mluvy, při kterém respondenti nestihli zachytit všechny potřebné informace.

4.2 OBRAZOVÝ DOTAZNÍK

4.2.1 PRVNÍ ČÁST OBRAZOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část dotazníku vyplňovali respondenti před spuštěním obrazového dotazníku.

1) Rozumíte všem symbolům, které jsou v předpovědi počasí použity?

Tabulka č. 8: Vyjádření počtu odpovědí respondentů

Odpověď:	ano	spíše ano	ne	spíše ne
Počet odpovědí:	1	8	0	1

U otázky č. 1 zjišťuji, zda respondenti rozumí všem symbolům, které se v předpovědi vyskytují. Tuto otázku jsem položila záměrně na začátku obrazového dotazníku, abych zjistila, jak respondenti odhadují své znalosti symbolů, ještě než dotazník vyplní.

2) Pomáhají vám symboly a grafické ztvárnění předpovědi počasí při její interpretaci? Uveďte důvod.

Tabulka č. 9: Vyjádření počtu odpovědí respondentů

Odpověď:	Ano	spíše ano	Ne	spíše ne
Počet odpovědí:	6	2	0	2

Aby mohli respondenti správně interpretovat předpověď počasí, je nezbytné, aby poznali symboly, které představují meteorologické termíny, a rozuměli jejich významu. Proto jsem respondentům položila tuto otázku, prostřednictvím které jsem se snažila zjistit, zda jim symboly, se kterými se v předpovědi počasí setkávají, usnadňují interpretaci.

Šest respondentů uvedlo, že jim symboly usnadňují interpretaci předpovědi počasí. Mezi důvody, které uváděli, patří: „*představitost, zjednodušení, není potřeba zvuk, zpřesňují pojmy, nemusí číst, názornost*“. Dva respondenti vyznačili odpověď *spíše ano*, bez uvedení důvodu. Žádný z respondentů se nepřiklonil k odpovědi *ne* a pouze dva

respondenti uvedli, že jim symboly spíše nepomáhají při interpretaci předpovědi počasí, a to zejména proto, že jsou pro ně „nepřesné, rychle mizí“.

Podle těchto dvou otázek, na které respondenti odpovídali, můžeme určit, že většina dotazovaných respondentů rozumí předpovědi počasí a symboly a grafické ztvárnění jsou pro ně zjednodušujícím prvkem předpovědi, který jim usnadňuje interpretaci.

4.2.2 DRUHÁ ČÁST OBRAZOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část obrazového dotazníku zodpovídali respondenti v průběhu spuštění obrazového záznamu.

3) Vypište všechny meteorologické termíny, které jsou v předpovědi počasí vyjádřeny symbolem nebo jsou ztvárněny graficky.

V obrazové předpovědi počasí se objevuje 11 symbolů, které představují meteorologické termíny. Tyto symboly jsou doprovázeny grafickým ztvárněním. Aby respondenti dokázali předpovědi počasí porozumět a správně ji interpretovali, musí tyto symboly poznat, uvědomit si, že představují meteorologické termíny, a přiřadit jim správný význam. Proto jsem v této otázce chtěla, aby respondenti vypsali všechny tyto termíny, které jsou symbolem ztvárněny.

Aby byla analýza otázky přehledná, popíši každý symbol zvlášť, vysvětlím jej a následně k němu uvedu počet respondentů, kteří jej zařadili do své odpovědi.

Prvním symbolem, který představuje meteorologický termín, je *teplota*. Tento symbol se vyskytuje v prvním obraze předpovědi počasí, na mapě Evropy. Teplota je „základní fyzikální veličina, která se udává ve stupních Celsia“. Tento symbol uvedlo do své odpovědi osm z deseti dotazovaných respondentů. To znamená, že teplotní symbol je pro respondenty srozumitelný a chápou jej jako meteorologický termín.

Druhým symbolem v pořadí, který se v předpovědi počasí vyskytuje, je *synoptická situace*. Tento symbol se vyskytuje v prvním a částečně i druhém obraze, doprovází jej grafické ztvárnění. Synoptická situace představuje „rozložení vzduchových hmot,

atmosférických frontálních cyklón, anticyklón aj. synoptických objektů, které určují ráz počasí nad určitou velkou geografickou oblastí“. Tento meteorologický termín, který je vyjádřen grafickým ztvárněním, neuvedl do své odpovědi žádný z respondentů. Domnívám se, že respondenti sice znají pojem synoptická situace, ale neumí jej vysvětlit. Proto termín nepoznali v obrazovém záznamu předpovědi počasí. Může to být z toho důvodu, že v předpovědi počasí není vysvětlován a široké publikum předpovědi počasí jej běžně nepoužívá.

Graficky ztvárněný termín *frontální systém* se v předpovědi počasí vyskytuje stejně jako synoptická situace v prvním a druhém obraze. Je to „*systém dvou na sebe navazujících atmosférických front, studené a teplé fronty, které souvisí s jednou cyklónou, což je tlaková níže*“. Ani tento termín neuvedl do své odpovědi žádný z respondentů. Domnívám se, že zde nastává stejný problém jako u předchozího termínu. Respondenti sice termín znají, vědí, že patří do oblasti meteorologie, ale neznají jeho význam a neumí jej vysvětlit. Z toho důvodu nepoznali ani grafické ztvárnění, které jej představuje.

Studená fronta je termín, který je ztvárněn graficky ve druhém obraze předpovědi počasí. Termín je „*součástí frontálního systému a představuje jednu z navazujících atmosférických front*“. Grafické ztvárnění termínu poznali 3 respondenti z deseti, což je poměrně nízké číslo. Znamená to, že většina respondentů si tohoto grafického ztvárnění v předpovědi nevšimla. Může to být způsobeno tím, že respondenti grafické ztvárnění příchodu studené fronty považovali např. za mlhu, oblačnost nebo jiný meteorologický jev. V tomto případě se domnívám, že respondenti by k upřesnění a pochopení významu potřebovali doprovodnou zvukovou složku předpovědi počasí.

Dalším symbolem, který představuje meteorologický termín, jsou *srážky*. Symbol se vyskytuje ve všech obrazech předpovědi počasí. Srážky jsou „*soustava vodních částic vzniklých kondenzací či sublimací vodní páry v ovzduší ve stavu kapalném (děšť, mrholení), nebo tuhém (sníh, sněhové krupky, zmrzlý déšť, kroupy)*“. Symbol uvedlo do své odpovědi sedm z deseti respondentů, což znamená, že více než polovina dotazovaných symbol zná a rozumí mu. Předpokládám, že je to způsobeno tím, že symbol srážek je pro diváka dobře pochopitelný a představuje obecně známý pojem déšť. Termín je také všeobecně známý a běžně se používá i mimo oblast meteorologie.

Další dva symboly, *noční teplota* a *denní teplota*, uvedli pouze 3 respondenti do svých odpovědí. Noční teplota uvádí průměrnou teplotu, která je naměřena v určitém časovém úseku, mezi 20-6 hodinou. Denní teplota uvádí průměrnou teplotu, která je naměřena v určitém časovém úseku, mezi 6-20 hodinou. Domnívám se, že většina

respondentů tento termín i symbol zná a rozumí mu, ale nepovažují jej za samostatný termín, řadí jej pod termín *teplota*.

Další termín, se kterým se v obrazovém záznamu můžeme setkat prostřednictvím symbolu, je *oblačnost*. S termínem se setkáváme zejména v obrazech, které uvádějí předpověď počasí v mapě České republiky pro noc, den, a v dlouhodobé předpovědi. Je to stupeň oblačnosti, který vyjadřuje stupeň pokrytí oblohy oblačností v osminách. Oblačno je vyjádřeno 5 až 6 osminami pokrytí oblohy oblačností. Tento symbol uvedli pouze dva respondenti, což je velmi malé množství. Může to být tím, že respondenti znají pouze meteorologický termín, ale ne jeho zobrazení symbolem. To, že velký počet respondentů symbol nepoznalo, může způsobit problém v interpretaci předpovědi počasí.

Další symbol, který představuje stupeň oblačnosti, je *zataženo*. S tímto termínem se v předpovědi počasí můžeme setkat stejně jako s předchozím termínem v mapě České republiky pro noc, den a dlouhodobou předpověď. Symbol znamená stupeň pokrytí oblohy oblačností z 8 osmin. To znamená, že oblohou neprosvítá sluneční svit. Meteorologický termín poznali tři respondenti. I v tomto případě to může být způsobeno tím, že respondenti znají pouze jeho označení jako termínu, ale neznají jeho symbolické ztvárnění, což znesnadňuje interpretaci a přijetí informační hodnoty předpovědi.

Předposledním symbolem je *zataženo se srážkami*. Tento symbol se vyskytuje v předpovědi počasí pro noc, den a v dlouhodobé předpovědi počasí. Představuje stupeň oblačnosti. Vyjadřuje stupeň pokrytí oblohy oblačností z 8 osmin. Součástí oblačnosti jsou také srážky, které tento jev doprovází. Symbol uvedli do odpovědi čtyři respondenti.

Posledním symbolem je *polojasno*. Je to meteorologický termín, který představuje stupeň pokrytí oblohy oblačností ve 3 až 4 osminách. Tento symbol poznalo osm respondentů.

Je zajímavé, že se v symbolickém ztvárnění vyskytují čtyři stupně oblačnosti, ale pouze symbol, který vyjadřuje *polojasno*, uvedla většina respondentů, ostatní termíny respondenti vynechávali.

Z těchto odpovědí je patrné, že respondenti znají lépe meteorologické termíny než jejich vyjádření symbolem nebo grafickým ztvárněním.

4.2.3 TŘETÍ ČÁST OBRAZOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část dotazníku vyplňovali respondenti v průběhu sledování obrazového záznamu. U každé otázky byla respondentům puštěna jen ta část předpovědi počasí, která s otázkou a její odpovědí souvisela.

4) Obraz – mapa Evropy

Jaké informace o počasí získáme díky symbolům a grafickému ztvárnění, které jsou na mapě uvedeny?

Otázka, která se zabývá vývojem počasí na mapě Evropy, je interpretační. Respondenti měli napsat, jaké informace o počasí získáme díky uvedeným symbolům a grafickému ztvárnění na mapě. Cílem této otázky je zjistit, kolik informací a jakého typu získají respondenti pouze prostřednictvím obrazového záznamu předpovědi.

Abych mohla odpovědi respondentů analyzovat, bylo potřeba si definovat informace, které jsou nezbytné pro správnou interpretaci předpovědi počasí.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

U správné odpovědi bylo potřeba, aby respondenti ze symbolů a grafického ztvárnění poznali, že na mapě Evropy je zobrazena teplotní situace v letoviscích Evropy. Důležitá je informace, že uvedené číselné hodnoty představují průměrné teploty. Teplotní proměny jsou vyznačeny barevnými odstíny. Podstatnou informací je také tabulka, ve které je uvedeno, že mapa s předpovědí se týká následujícího dne, tedy předpovědi na *ZÍTRA*.

Aby respondent údaje z mapy správně interpretoval, musel uvést všechny výše popsané informace. Žádný z respondentů, kteří dotazník vyplňovali, neuvedl všechny informace, proto do kategorie správných odpovědí nebyla zařazena žádná z nich.

Do kategorie nepřesných odpovědi jsem zařadila takové odpovědi, které obsahovaly minimálně dvě z výše uvedených informací. Přestože interpretace počasí by byla podle těchto údajů nepřesná, respondent by získal alespoň základní údaje o vývoji počasí v Evropě. Odpověď, která spadá do této kategorie, je „*sever a jih zeměkoule (graficky odlišené teplé a studené krajiny), teploty na území*“. Zde respondent popsal, že na mapě se vyskytují teploty v různých letoviscích a také zmínil grafické zpracování těchto teplotních hodnot.

„*Symboly s teplotami v určité oblasti, barevně odlišené teploty*“ v této odpovědi respondent uvedl, že se na mapě vyskytují teplotní údaje, které jsou vyjádřeny barevně. Pochopil tedy z grafického ztvárnění, že barvy zde představují vývoj teplotních situací.

V další odpovědi „*teplotní mapa Evropy – uvedené teploty ve stupních Celsia v jednotlivých částech Evropy*“ respondent sice neuvedl všechny podstatné údaje, nicméně popsal teplotní vývoj v Evropě, což je základní informace, kterou lze prostřednictvím symbolů získat.

„*Denní teploty mezi 8-17° C, západní Evropa až 17° C, severní Evropa mezi 8 a 9° C, studená fronta*“ v této odpovědi respondent správně a detailně uvedl teplotní situaci, kterou symbolicky zprostředkovává mapa Evropy. Chybně uvedl, že se na mapě vyskytuje studená fronta, kterou nejspíš zaměnil za barevně zachycené teplotní proměny. Poslední nepřesnou odpovědí je „*severní a střední Evropa – nižší teploty než na jihu, studená fronta, od 8° C do 22° C*“. V této odpovědi respondent uvedl teplotní rozdíly v jednotlivých částech Evropy, uvedl teplotní minima a maxima, která se na mapě nachází. Stejně jako předchozí respondent ale nesprávně interpretoval grafické ztvárnění teplotních proměn a určil je jako studenou frontu.

V nepřesných odpovědích se setkáváme často s uvedením teplotní situace v Evropě, nicméně nikdo z respondentů neuvedl, že se jedná o průměrné teploty a o předpověď na zítřek, což je základní časový údaj, který určuje den, k němuž se předpověď vztahuje.

Poslední kategorií jsou nesprávné odpovědi, ve kterých respondenti uváděli buď chybné informace, nebo nesprávně pochopili význam symbolů a grafického ztvárnění.

Můžeme sem zařadit odpověď typu „*teplota (dle červené barvy pravděpodobně maximální), barva států = barevně odlišená výše teploty*“. Respondenta zmátlo barevné označení teplotních hodnot. Červenou barvu interpretoval jako symbol maximálních teplot. Tato barva s teplotou ale v celé předpovědi počasí představuje denní teploty.

„*Denní maxima, srážky*“ i u této odpovědi respondenta zřejmě zmátla barva, kterou jsou teploty vyznačeny, a zaměnil denní teploty za maximální. Respondent také zaměnil grafické ztvárnění vývoje teplotní situace za příchod srážek nad Evropu.

Další odpověď je „*teploty, slunečno, přehánky, déšť, srážky*“. Podle odpovědi se respondent vůbec neorientuje v symbolech, grafickém ztvárnění ani samotné meteorologické terminologii. V odpovědi uvedl termíny, které se prostřednictvím symbolů na mapě Evropy nevyskytují.

Odpověď „*teplota v určitých částech Evropy*“ sice není nesprávná, ale je zcela obecná, nekonkrétní a nemůžeme díky ní získat bližší informace o počasí, které mapa Evropy a symboly na ní ztvárněné, přináší.

Poslední odpovědí je „*teplota vzduchu na různých územích, tlaková níže, výše, studená fronta*“. Respondent správně uvedl, že se jedná o teplotní situaci. Zaměnil ale vývoj teplotní situace za příchod studené fronty a s tím související popis tlakové níže a výše.

Hlavní problém spatřují zejména v tom, že si nikdo z respondentů nevšiml grafického ztvárnění časového určení *zítra*. Respondenti interpretovali předpověď počasí a nevěděli, ke kterému dni se vztahuje. Domnívám se, že je to způsobené tím, že se respondenti zaměřovali pouze na symboly, které představují meteorologické termíny, a časové určení předpovědi jim nepřišlo důležité.

5) Mapa střední Evropy

Jaké informace o počasí získáme díky symbolům a grafickému ztvárnění, které jsou na mapě uvedeny?

Tato otázka, která se zabývá vývojem počasí na mapě střední Evropy, je interpretační. Cílem otázky bylo, aby respondenti podle symbolů a grafického ztvárnění dokázali určit vývoj počasí a popsat jej. Tato část předpovědi počasí obsahuje oproti ostatním obrazům poměrně malé množství symbolů a grafických ztvárnění meteorologických jevů, proto by měla být pro respondenty srozumitelnější.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Stejně jako u předchozí otázky jsem u analýzy odpovědí musela definovat základní informace, bez kterých by nebylo možné předpověď správně interpretovat.

Informace, které z obrazového záznamu získáme, jsou příchod frontálního systému ze SZ Evropy, jenž přinese oblačnost a bude procházet celým územím. Můžeme očekávat, že bude oblačno, na mapě se místy vyskytují také srážky. Tyto informace jsou nezbytné proto, abychom obraz správně interpretovali. Pokud některou z informací vynecháme, získáme nepřesnou nebo nesprávnou informační hodnotu.

Kategorie správných odpovědí proto obsahuje jen ty odpovědi, které jsou terminologicky správné a obsahují všechny výše uvedené informace. Dva respondenti se svými odpověďmi zařadili do této kategorie: „*frontální systém přichází od západu*

nad Českou republiku, přináší sem počasí – ochlazení a srážky“. U této odpovědi respondent používá správnou a vhodnou terminologii, umí pracovat s termíny a vysvětluje je. Druhá odpověď je stručnější, přesto obsahuje podstatné informace „*studená fronta přichází od západu, přibývání oblačnosti*“.

Do kategorie nepřesných odpovědí jsem zařadila takové odpovědi, které obsahovaly pouze část správných informací. Pokud respondent pracuje pouze s některými z údajů, nemůže získat úplnou informační hodnotu předpovědi počasí.

„*Pohyb mraků ve střední Evropě, příchod studené fronty*“ je první nepřesná odpověď. Respondent zde nepoužívá odbornou terminologii. Pohybem mraků zřejmě označuje frontální systém, který je na mapě zobrazen. Příchod studené fronty je správná informace, nicméně respondent nezmínil jevy, jako je oblačno se srážkami, které příchod fronty doprovází.

V další odpovědi se respondent zabýval zejména barevným ztvárněním termínů, uvedl, že „*šedá barva – oblačnost, modrá – srážky*“. Grafický popis meteorologických jevů je správný, nicméně respondent neuvedl další podstatné informace, které nás informují o stavu počasí ve střední Evropě.

„*Jakým způsobem a odkud k nám směřují srážky, kde zrovna srážky probíhají, jak postupují*“ tato odpověď je neodborná a respondent nepoužívá terminologii pro popis meteorologických jevů. Zaměřil se pouze na popis srážek, což je doprovodný jev oblačnosti, která přichází na naše území ze západu Evropy.

Další dvě otázky jsou obsahově zcela totožné, proto je zmiňuji současně. Respondenti shodně uvedli, že se jedná o „*srážky a oblačnost*“. Oba dotazovaní správně uvedli, že oblačnost sebou přinese srážky, nicméně nepopsali průběh situace, která probíhá nad střední Evropou. Kvůli tomu, že neuvedli souvislosti a jevy, které srážky a oblačnost přináší nad území České republiky, považují jejich odpověď za nepřesnou.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*studená fronta, přibývání oblačnosti od západu*“. V odpovědi respondent neuvedl, co příchod studené fronty doprovází, proto informace o počasí nejsou úplné.

Nesprávná odpověď se objevila pouze jedna, v ní respondent uvádí, že se jedná o „*studenou frontu, tlakovou výši, níži, oblačnost, netuším*“. Respondentova odpověď je velmi zmatená a je patrné, že nezná symboly ani meteorologické termíny, které se v předpovědi počasí vyskytují, nemůže ji proto interpretovat správně, a dochází tak neporozumění předpovědi.

V této otázce se vyskytovalo poměrně malé množství symbolů, proto respondenti měli větší možnost se na každý symbol zaměřit a přiřadit jej k termínu, který představuje. Respondenti u této otázky odpovídali poměrně správně, orientovali se v symbolech a předpověď počasí interpretovali většinou správně nebo nepřesně.

6) **Obraz – mapa České republiky, noc**

Podle symbolů uveďte, jaké počasí můžeme očekávat na těchto místech: střední Čechy, jižní Čechy, západní Čechy.

Otázka číslo 6 se vztahuje k mapě České republiky, která udává předpověď počasí v noci. Na mapě jsou uvedeny kraje České republiky a u nich je uvedeno symbolem a grafickým ztvárněním, jakou oblačnost a teploty můžeme v daném místě očekávat. V dotazníku jsem vybrala 3 místa, Středočeský, Jihočeský a Západočeský kraj, u kterých měli respondenti určit, jaké počasí v určeném místě v noci nastane.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Do správných odpovědí jsem zařadila takové odpovědi, ve kterých respondenti správně určili stupeň oblačnosti i teplotní údaje. Nepřesné odpovědi obsahovaly správné zařazení buď stupně oblačnosti, nebo teplotních hodnot. Kategorie nesprávných odpovědí je zastoupena odpověďmi, které uváděly chybné informace o stupni oblačnosti i teplotních údajích.

Prvním místem, u kterého respondenti určovali stav počasí v noci, je Středočeský kraj. Podle symbolů a grafického ztvárnění v kraji můžeme očekávat oblačno, což je pokrytí oblohy oblačností v 5 až 6 osminách. Průměrná teplota je -2°C .

Do kategorie správných odpovědí patří „ -2°C , oblačno; oblačno, noční teploty -2°C ; -2°C , oblačno; -2°C , oblačno“. Respondenti v těchto odpovědích určili správně všechny symboly, které meteorologickou situaci v kraji znázorňovaly.

Kategorie nepřesných odpovědí obsahuje: „ -2°C , zataženo; mráz, -2°C ; -2°C zataženo“. U těchto odpovědí byl jeden z údajů nesprávný, ve všech případech respondenti udělali chybu v interpretaci symbolu, který představuje stupeň oblačnosti. Domnívám se, že symboly oblačnosti pro ně nejsou dostatečně srozumitelné a názorné.

V kategorii nesprávných odpovědí můžeme nalézt odpovědi „ -4°C , zataženo; -5 až -2°C , zataženo, mlhy“. Respondenti zřejmě nevěděli, který z krajů je Středočeský, nebo se přehlédli a opsali jiný teplotní údaj. Také určili špatně symbol stupně oblačnosti.

Druhou oblastí, u které respondenti zaznamenávali stav počasí, je Jihočeský kraj. V tomto kraji, podle předpovědi počasí, můžeme očekávat průměrnou teplotu -4°C a polojasno, což je pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin.

U tohoto kraje nikdo z respondentů nevedl správnou odpověď, tzn., že nikdo neurčil správně teplotní údaje i stupně oblačnosti.

Mezi nepřesné odpovědi můžeme zařadit „ -4°C , zataženo; -4°C , zataženo; oblačno až zataženo, noční teploty -4°C ; -4°C , oblačno; -4°C , oblačno, mlhy; -4°C , oblačno“. Všichni respondenti uvedli správně teplotní údaj a chybovali v určení stupně oblačnosti. Většina z nich zaměnila symbol polojasno za oblačno. Domnívám se proto, že pro respondenty nejsou symboly oblačnosti dostatečně srozumitelné.

Do kategorie nesprávných odpovědí řadím kromě chybných odpovědí také nevyplněné údaje. 3 respondenti u tohoto kraje informace o počasí vůbec nevedli. Pouze jeden respondent uvedl chybné údaje, a to „ -2°C , oblačno“.

Posledním krajem, u kterého respondenti určovali vývoj počasí v noci, je Západočeský kraj. Na tomto místě můžeme očekávat průměrnou teplotu -5°C a zataženo se srážkami, tedy pokrytí oblohy oblačností z 8 osmin.

Mezi správné odpovědi můžeme zařadit „ -5°C , zataženo; -5°C , zataženo se srážkami; -5°C , srážky, zataženo“. Respondenti uvedli v těchto odpovědích správné teplotní údaje v kraji i vývoj oblačnosti.

Nepřesná odpověď, v popisu počasí v tomto kraji, je pouze jedna. „ -5°C , oblačno a srážky“. Respondent zaměnil symbol, který představuje zataženo za oblačno.

Nesprávné odpovědi opět obsahují jednu odpověď a nevyplněné údaje. Respondentů, kteří kolonku se stavem počasí v kraji nevyplnili, je pět.

V odpovědi „ -4°C , oblačno“ zřejmě respondent zaměnil Západočeský kraj za Ústecký a uvedl proto chybnou teplotní hodnotu i stupeň oblačnosti.

V této otázce byla nejčastější chybou nesprávná interpretace symbolů stupně oblačnosti. Z toho vyplývá, že respondenti neznají symboly, které oblačnost představují, a proto je velmi často zaměňují. Podle analýzy odpovědí nejčastěji zaměňují symbol oblačno a zataženo a symbol polojasno za oblačno. U teplotních hodnot termín nastal pouze v případě, že si respondenti spletli kraj, u kterého měli stav počasí popisovat.

7) **Obraz – mapa České republiky, den**

Podle symbolů uveďte, jaké počasí můžeme očekávat na těchto místech: Vysočina, Jihočeský kraj, Morava.

Otázka číslo 7 se vztahuje k mapě České republiky, která udává předpověď počasí pro následující den. Na mapě jsou uvedeny kraje České republiky, u kterých je uvedeno symbolem a grafickým ztvárněním, jakou oblačnost a průměrné teploty můžeme v daném místě očekávat. V dotazníku jsem vybrala 3 místa, Vysočinu, Jihočeský kraj a Moravu, u kterých měli respondenti určit, jaké počasí v určeném místě v nadcházejícím dni nastane.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Do správných odpovědí jsem zařadila takové odpovědi, ve kterých respondenti správně určili stupeň oblačnosti i průměrnou denní teplotu. Nepřesné odpovědi obsahovaly správné zařazení buď stupně oblačnosti, nebo teplotních hodnot. Kategorie nesprávných odpovědí je zastoupena odpověďmi, které uváděly chybné informace o stupni oblačnosti i teplotních údajích.

První místo, u kterého měli respondenti uvádět stav počasí v nadcházejícím dni, je Vysočina. Záměrně jsem zvolila tento kraj, protože moderátorka po celou dobu předpovědi počasí na nadcházející den stojí uprostřed mapy České republiky a zakrývá symbol, který představuje údaje o průměrné teplotě a stupních oblačnosti. Adresát proto nemá možnost zjistit, jaké bude v tomto kraji počasí.

Všichni respondenti proto shodně do odpovědí uváděli, že nevědí, jaké bude na Vysočině počasí, protože moderátorka symbol zakrývá. Domnívám se, že to je zásadní chyba, protože pokud si pustíme pouze obrazový záznam, v této části předpovědi počasí nemůžeme získat úplnou informaci o stavu počasí v celé České republice.

Dalším místem, které je v dotazníku uvedeno, je Jihočeský kraj. V tomto kraji podle symbolů a grafického ztvárnění můžeme očekávat průměrné denní teploty 5° C a polojasno, což je pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin.

Správnou odpověď uvedli čtyři respondenti. Všichni shodně odpovídali, že bude v Jihočeském kraji „5° C a polojasno“.

Mezi nepřesné odpovědi jsem zařadila „5°, skoro jasno; slunečno, místy oblačno, nejvyšší denní teploty 5° C; polojasno“. V první odpovědi respondent zaměnil symbol polojasno za skoro jasno, který představuje pokrytí oblohy oblačností pouze z 1 až 2

osmin. V druhé odpovědi respondent chyboval v určení oblačnosti. Také špatně pochopil teplotní údaj, nejedná se o denní maxima, nýbrž o průměrné denní teploty. Je možné, že respondenta zmátlo barevné zvýraznění teploty. Poslední odpověď je neúplná.

Nesprávnou odpověď neuvedl nikdo z respondentů, pouze tři respondenti nevyplnili stav počasí u vybraného místa.

Posledním místem, kde jsem prostřednictvím dotazníku a obrazového záznamu zjišťovala stav počasí, je Morava. Tam se ve dne setkáme s průměrnými teplotami 3 až 5° C a oblačnem, což je pokrytí oblohy oblačností z 5 až 6 osmin.

Do kategorie správných odpovědí patří „*oblačno, teploty 3-5° C*“. Zde respondent správně uvedl teplotní situaci i stupeň oblačnosti.

Kategorie nepřesných odpovědí obsahuje 5 odpovědí, které uvádějí, že na Moravě bude „*3-5°C, polojasno; 5° C, skoro jasno; 3-5° C, mlhy, polojasno; 5° C, polojasno; 4° C, oblačno/ polojasno*“. Zde můžeme pozorovat, že respondenti ve většině případů uvedli správně informace o teplotách, ale zaměnili význam symbolů nebo symboly samotné, nahrazovali symbol oblačno za symbol polojasno. Tyto symboly jsou si podobné, a proto může snadno dojít k záměně, což potvrzuje analýza odpovědí.

V kategorii nesprávné můžeme nalézt odpovědi „*5° C, polojasno; polojasno*“. Další dva respondenti neuvedli žádnou odpověď.

Analýza této otázky ukázala, že dochází velmi často k záměně mezi dvěma podobnými symboly, polojasno a oblačno. Respondenti často zaměňují také jejich význam, a proto může dojít k nesprávné interpretaci stupně oblačnosti. Teplotní situaci respondenti určovali většinou správně.

8) Obraz – dlouhodobá předpověď počasí

a) Uved'te, z jakých složek se skládá dlouhodobá předpověď počasí a co jednotlivé složky znamenají.

Pokud se podíváme na dlouhodobou předpověď počasí, zjistíme, že každý den je vyjádřen ve sloupci, ve kterém jsou uvedeny základní informace. Abychom mohli dlouhodobou předpověď počasí správně interpretovat, je důležité informacím, které obsahují jednotlivé sloupce předpovědi, rozumět.

V každém sloupci jsou čtyři kolonky, které nám přinášejí základní údaje o počasí. První kolonka obsahuje stupeň oblačnosti, říká, z kolika osmin bude pokryta obloha oblačností. Další kolonka uvádí název dne, ke kterému se předpověď vztahuje. Následuje

kolonka s červenou výplní a číselnou hodnotou, což je průměrná denní teplota. Poslední je kolonka s modrou výplní a číselnou hodnotou, která představuje průměrné noční teploty. Protože tyto údaje moderátorka nevysvětluje ani nejsou popsány, rozhodla jsem se je zařadit do dotazníku, abych zjistila, zda informacím ve sloupci respondenti rozumí.

Podle analýzy odpovědí v dotazníku jsem zjistila, že respondenti se ve sloupci dobře orientují a názornost jim umožňuje lepší pochopení dlouhodobé předpovědi. Všichni respondenti správně určili stupně oblačnosti i název dne. Jediný problém nastal při určování teplotních hodnot. Mnozí z dotazovaných se domnívali, že červená výplň v kolonce s teplotou představuje denní maxima, a modrá výplň s teplotou ukazuje denní minima. Jedná se ovšem o denní a noční teploty a z toho důvodu jsou kolonky vyplněny odlišnými barvami.

b) Napište, jaké bude počasí v těchto dnech: středa, pátek, sobota.

V této otázce jsem po respondentech chtěla, aby vypsali u vybraných dní stav počasí, jaký nastane podle dlouhodobé předpovědi, která se objevuje ve sloupci. Problém zde spatřuji zejména v symbolech, jež představují stupně oblačnosti, protože jejich podobnost je vysoká a je snadné jednotlivé symboly zaměnit.

U každého vybraného dne opět rozdělují odpovědi do třech kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Do správných odpovědí jsem zařadila takové odpovědi, ve kterých respondenti správně určili stupeň oblačnosti i průměrnou denní teplotu. Nepřesné odpovědi obsahovaly správné zařazení buď stupně oblačnosti, nebo teplotních hodnot. Kategorie nesprávných odpovědí je zastoupena odpověďmi, které uváděly chybné informace o stupni oblačnosti i teplotních údajích

Prvním dnem, který jsem se rozhodla analyzovat, je středa. Ve středu má být podle symbolů a grafického ztvárnění *polojasno*, což je pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin. Průměrné denní teploty se mají pohybovat kolem 7° C, noční teploty kolem 0° C.

Mezi správné odpovědi, kde respondenti správně určili oblačnost i teplotní hodnoty, můžeme zařadit „*polojasno, 7/0; 7/0, polojasno; 7/0, polojasno; polojasno, 7, 0*“.

Do kategorie nepřesných odpovědí můžeme zařadit pouze jednu, a to „*skoro jasno, 7° C denní, noční 0° C*“. Zde respondent zaměnil symbol *polojasno* za *skoro jasno*, který se vyznačuje pokrytím oblohy oblačností z 1 až 2 osmin.

Do poslední kategorie nesprávných odpovědí jsem zařadila tři respondenty, kteří do kolonky ke dni nevyplnili žádné informace o počasí, a dále respondenty, kteří uvedli nesprávně nejen oblačnost, ale i teplotní hodnoty. Odpověď „*není vidět; stojí tam moderátorka*“ je rovněž špatná. Domnívám se, že respondenti nedávali pozor po celou dobu promítání obrazového záznamu dlouhodobé předpovědi počasí a podívali se až ve chvíli, kdy si před sloupec stoupla moderátorka. V tomto případě ale moderátorka stála vedle sloupce a nezakrývala jej. Potvrzují to i ostatní správné a nepřesné odpovědi, u kterých respondenti popisují oblačnost i denní a noční teploty.

Pátek je druhý den, u kterého respondenti uváděli stav počasí podle informací ze sloupce dlouhodobé předpovědi. Podle symbolů a grafického ztvárnění máme v pátek očekávat oblačno se srážkami, což představuje pokrytí oblohy oblačností z 5 až 6 osmin. Průměrná teplota se ve dne vyšplhá k 9° C, v noci bude kolem 4° C.

Do kategorie správných odpovědí můžeme zařadit „*oblačno s deštěm, 4-9° C*“. Pouze jeden z respondentů určil správně stupeň oblačnosti i teplotní hodnoty.

Kategorie nepřesných odpovědí obsahuje informace „*skoro jasno se srážkami, denní teploty 9° C, noční teploty 4° C; 9/4, polojasno, přeháňky; 9/4, polojasno až zataženo; polojasno, 9/4; 9/4, polojasno*“. V případě nepřesných odpovědí respondenti shodně uváděli správné teplotní hodnoty, ale nesprávně interpretovali symbol oblačnosti. Nejčastěji zaměnili oblačno s deštěm za polojasno. U těchto dvou termínů jsou symboly, které je vyjadřují poměrně odlišné, proto se domnívám, že šlo spíše o nepozornost respondentů než nesprávnou interpretaci termínu.

Kategorie nesprávných odpovědí zahrnuje odpovědi „*pršení, polojasno; 9° C, polojasno*“. Obě obsahují informace, které jsou nesprávné a nevyskytují se v předpovědi počasí. Do kategorie můžeme zařadit ještě dva respondenty, kteří nevyplnili žádné informace o stavu počasí v pátek.

Posledním dnem, u kterého respondenti určovali stav počasí, je sobota. Podle předpovědi můžeme očekávat polojasno, což je pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin. Denní teploty se budou pohybovat okolo 10° C, noční klesnou v průměru na 2° C.

„*10/2, polojasno; 10/2 ° C, polojasno*“ tyto odpovědi obsahují správné informace o stupni oblačnosti i teplotách, proto jsou zařazeny do kategorie správných odpovědí.

Nepřesné odpovědi, které uváděly správně pouze jeden z těchto údajů, jsou „*skoro jasno bez srážek, denní teploty 10° C, noční teploty 2° C; polojasno 2-7° C; 10° C – denní teploty, polojasno; polojasno, 9/2° C*“. V odpovědích jsem se často setkala s uvedením pouze denních nebo jen nočních teplot.

Do kategorie nesprávných odpovědí nepatří žádná odpověď, která by obsahovala chybnou interpretaci předpovědi na sobotu, ale pouze prázdné odpovědi, u kterých respondenti stav počasí nevyplnili (čtyři respondenti).

Analýza této otázky ukazuje, že největší problém činila respondentům interpretace symbolů, které představují stupně oblačnosti. Symboly jsou podobné a respondenti zaměňují jejich významy, čímž dochází ke snížení informační hodnoty předpovědi počasí.

9) Přiřad'te k jednotlivým symbolům meteorologický termín a vysvětlete ho.

Z analýzy otázek č. 7. a 8. vyplývá, že respondenti zaměňují významy symbolů, které popisují stupně oblačnosti. Proto jsem se rozhodla symboly, jež se v předpovědi počasí využívají, uvést do poslední otázky. Úkolem pro respondenty bylo přiřadit ke každému symbolu meteorologický termín. Na základě analýzy této otázky zjišťuji, které symboly jsou pro respondenty problematické a které zaměňují nebo nejsou schopni vysvětlit. Do dotazníku jsem použila symboly, jež používá televize NOVA v předpovědi počasí. Symboly mi poskytla meteoroložka Dagmar Honsová ze společnosti Meteopress, která připravuje podklady pro předpověď počasí.

U této otázky jsem vytvořila pouze dvě kategorie odpovědí, správné odpovědi a nesprávné odpovědi. Do kategorie správných odpovědí patří takové odpovědi, ve kterých respondenti přiřadili k symbolu adekvátní stupeň oblačnosti. Ke kategorii nesprávných odpovědí jsem přiřadila takové odpovědi, ve kterých respondenti uváděli meteorologické termíny, jež neodpovídaly symbolu uvedenému v dotazníku.

Prvním symbolem je *oblačno*. Tento symbol znamená pokrytí oblohy oblačností z 5 až 6 osmin.

Správně přiřadili meteorologický termín k symbolu tři respondenti.

Do kategorie nesprávných odpovědí patří odpovědi „*polojasno; polojasno= střední oblačnost; polojasno; polojasno; polojasno; polojasno*“. Z odpovědí je patrné, že většina dotazovaných respondentů zaměnila symbol, který představuje oblačno, za polojasno. Pokud se podíváme na oba symboly, polojasno i oblačno, všimneme si, že je mezi nimi pouze nepatrný rozdíl ve velikosti mraku, který zakrývá slunce. Pokud respondenti nemají

možnost vidět v předpovědi počasí oba symboly najednou, může dojít k nesprávnému přiřazení.

Druhým symbolem je *jasno*. Symbol představuje oblohu bez oblačnosti.

Devět respondentů z deseti přiřadilo správný meteorologický termín k uvedenému symbolu. Pouze jeden respondent použil neadekvátní označení, proto jsem jeho odpověď zařadila do kategorie nesprávných odpovědí. Uvedl, že symbol představuje „*slunečno*“. Respondent podle mého názoru očekává, že bude jasno, ale nepoužil správný termín pro označení symbolu. U tohoto symbolu můžeme pozorovat, že je pro respondenty snadný k porozumění. Předpokládám, že důvodem je i obecná znalost symbolu, který se běžně používá.

Třetím symbolem je *polojasno*. Symbol představuje meteorologický termín, který uvádí stupeň oblačnosti. V tomto případě se jedná o pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin.

Pouze dva respondenti přiřadili správný meteorologický termín k symbolu. Ostatní dotazovaní uvedli nesprávné stupně oblačnosti „*skorojasno; skorojasno; skorojasno; místy oblačno; skoro jasno; skoro jasno; spíše jasno*“. Domnívám se, že problém interpretace je zde způsoben tím, že respondenti termín *polojasno* přiřadili k prvnímu symbolu v otázce a nyní se snažili přiřadit k symbolu takový pojem, kde je slunce méně zakryto mraky než v případě prvního symbolu, proto většina respondentů uváděla termín *skoro jasno*. I zde se potvrdil problém podobnosti těchto dvou symbolů, který respondentům neumožňuje správnou interpretaci.

Symbol, který je zde uveden, představuje meteorologický termín *zataženo*, což znamená, že obloha je z osmi osmin pokryta oblačností a neprosvítá sluneční svit.

Tento termín je pro respondenty srozumitelný, můžeme tak usuzovat z toho, že osm respondentů z deseti k němu přiřadilo správný termín. Pouze dva respondenti uvedli jiné, tedy nesprávné odpovědi „*oblačno; oblačno*“. Nesprávné odpovědi mohli respondenti uvést proto, že neznají význam termínů, které popisují stupně oblačnosti. Termín *oblačno* jim proto mohl evokovat oblohu, na které se vyskytují oblaka, což může symbol také asociovat.

Poslední symbol představuje termín *zataženo se srážkami*. Stejně jako předchozí termín znamená, že obloha je pokryta z osmi osmin oblačností a neprosvítá sluneční svit. Zataženou oblohu doprovází srážky.

Pět respondentů správně určilo symbol a přiřadilo k němu odpovídající meteorologický termín. Jediným problémem je neznalost meteorologických pojmů, protože respondenti zaměňují termín srážky za déšť. I přesto, že respondenti uváděli tuto chybu, odpovědi jsem označila jako správné, protože to nijak nezmění interpretaci předpovědi počasí.

Nesprávně přiřadilo k symbolu meteorologický termín také pět respondentů, ti uvedli tyto odpovědi „*přehánky; déšť = bude pršet; oblačno a srážky; srážky; zataženo s deštěm*“. Respondenti si všímali zejména grafického vyjádření srážek, ale ve většině případu zapoměli zmínit, že bude zataženo. To je pro interpretaci důležité, protože srážky mohou doprovázet téměř všechny stupně oblačnosti, a není tedy jednoznačné, že se pojí s termínem zataženo.

U poslední otázky obrazového dotazníku považují za hlavní překážku správné interpretace záměnu dvou symbolů kvůli jejich podobnosti. Jedná se o symbol polojasno a oblačno.

Další problém spatřuji v tom, že respondenti symboly vysvětlují většinou jako obrázek, který běžně používají, ne jako meteorologický symbol, jenž vyjadřuje odborný termín. Dochází proto k nesprávnému označení symbolu (např. bude pršet, slunečno atd.).

4.3 OBRAZOVĚ-ZVUKOVÝ DOTAZNÍK

4.3.1 PRVNÍ ČÁST OBRAZOVĚ-ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část zodpovídali respondenti před spuštěním záznamu předpovědi počasí.

1) Využíváte při interpretaci předpovědi počasí obou složek (obraz i zvuk), které nesou informační hodnotu předpovědi počasí?

Tabulka č. 10: Odpovědi respondentů

Odpovědi	ano	Ne	spíše ano	spíše ne
počet odpovědí:	1	-	6	2
důvod odpovědi:			- „je to komplexnější“ - „dívám se hlavně na symboly, protože se kouknu na dny nebo oblasti, které konkrétně potřebuju“ - „obvykle vyhledávám obrazové složky předpovědi a zaměřuji se na to území, které mě momentálně zajímá“ - „myslím, že se více zaměřuji na obraz, protože rosničky hrozně drmolí“ - „obraz používám, když nestihnu, co slečna říkala a naopak“ - „ale většinou jsem na konci stejně zmatená a nevím, jaké bude počasí“	- „nedívám se na předpovědi počasí, nemohu posoudit“ - „na předpověď počasí moc nekoukám (max. 1x/měsíc)“

Tato dotazníková část předchází obrazově zvukové části dotazníku. Proto jsem se snažila zjistit, jakým způsobem respondenti tyto složky využívají, ještě než budou odpovídat na 2. část dotazníku.

Z odpovědí jsem zjistila, že pouze jeden respondent odpověděl, že využívá obou složek předpovědi počasí k její interpretaci. Zápornou odpověď, tedy *ne*, neuvedl nikdo z respondentů.

Odpověď *spíše ano* uvedlo nejvíce respondentů, celkem šest. Ve svých důvodech uváděli, že se nejčastěji řídí složkou obrazovou, protože se díky ní mohou zaměřit pouze na území a informace, které je zajímají. Dalším důvodem byla rychlá mluva moderátorek předpovědi počasí, proto respondenti uváděli, že obraz je pro ně srozumitelnější

Spíše ne uvedli dva respondenti, kteří shodně tvrdili, že předpověď počasí nesledují.

Z těchto odpovědí je patrné, že respondenti považují obrazovou složku za srozumitelnější, a proto se jí řídí.

2) Domníváte se, že obrazová a zvuková složka předpovědi počasí jsou v souladu a vzájemně se doplňují?

Tabulka č. 11: Odpovědi respondentů

odpovědi	ano	Ne	spíše ano	spíše ne
počet odpovědí:	2	-	5	2
důvod odpovědi:	- „aby nemátly diváka“ - „předpověď je rychlá, jsou potřeba obě části“		- „mělo by to tak být a myslím si, že to tak i je“ - „nezaznamenala jsem nikdy velké rozdíly“ - „asi ano, ale obojí je velmi rychlé a nestíhám to vnímat“	- „přijde mi, že rosnička chrlí tolik informací, že nestíhají obraz“

U této otázky jsem zjišťovala, zda se respondenti domnívají, že obraz a zvuk se doplňují.

Dva respondenti odpověděli, že *ano*. Důvodem odpovědi pro ně byl názor, že předpověď je rychlá a recipient proto musí využít obě dvě složky, aby nebyl zmaten.

Odpověď *ne* neuvedl žádný z respondentů.

Pět respondentů se domnívá, že obrazová a zvuková složka se navzájem spíše doplňují. Respondenti uváděli, že by to tak mělo být a že nezaznamenali mezi složkami velké rozdíly.

Poslední odpověď, *spíše ne*, použili dva respondenti.

Z těchto odpovědí vyplývá, že respondenti se ve většině přiklání k názoru, že obrazová a zvuková složka předpovědi počasí je v souladu a obě tyto složky se navzájem doplňují. Děje se tak zejména kvůli lepšímu porozumění informacím v předpovědi.

3) Rozumíte všem termínům a symbolům, které jsou v předpovědi počasí uvedeny?

Tabulka č. 12: Odpovědi respondentů

odpovědi	ano	ne	spíše ano	spíše ne
počet odpovědí	-	-	8	2

U této otázky jsem se zaměřila na to, zda se respondenti domnívají, že rozumí termínům, které jsou použity ve zvukové složce a symbolům, které jsou znázorněny ve složce obrazové.

Nejčastější odpovědí bylo *spíše ano*, kterou uvedlo 8 respondentů. Ti se domnívají, že termínům a symbolům spíše rozumí.

Pouze dva z respondentů uvedli, že termínům a symbolům spíše nerozumí.

Tato otázka je velmi důležitá, proto ji po vyplnění 2. části dotazníku budu porovnávat s informacemi, které od respondentů získám.

4.3.1 DRUHÁ ČÁST OBRAZOVĚ-ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU

Tuto část dotazníku zodpovídali respondenti při spuštění záznamu předpovědi počasí.

4) Obraz – mapa Evropy

Uved'te, jaké informace získáte z obrazové a zvukové složky a následně informace, které jste v této části předpovědi počasí získali, interpretujte.

V této otázce měli respondenti za úkol uvést, jaké informace získají z obrazové a zvukové složky předpovědi počasí.

Obrazová složka předpovědi počasí předává informaci o teplotní situaci v letoviscích Evropy, která je vyznačena na mapě Evropy, uvádí jednotlivé teploty a jejich teplotní proměny, jež jsou vyznačeny na barevné škále, a také je zde uvedena informace, že předpověď počasí je na nadcházející den (zítra).

Odpovědi respondentů jsem rozdělila podle správnosti na 3 kategorie, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Za správnou odpověď jsem považovala takovou odpověď, ve které respondent používá termíny, které se v předpovědi počasí vyskytly, používá správné pojmosloví a využívá pouze ty informace, které se v předpovědi objevily. V této kategorii respondenti získali informace: „mapa a teploty v Evropě“; „teploty v Evropě pomocí barev“; „teplotní mapa Evropy“; „teploty v jednotlivých zemích“.

Z odpovědí je patrné, že respondenti si všímali pouze nejvýraznějšího symbolu, který se na mapě vyskytuje, a tím je teplota vyznačená na mapě Evropy. Zcela opomíjeli barevné teplotní proměny a informaci, kterého dne se předpověď počasí týká.

Do kategorie nesprávná odpověď jsem zařadila takové odpovědi, ve kterých byly informace, jež se v předpovědi nevyskytovaly nebo byly nesprávně interpretované či pochopené.

V odpovědích „srážky (modrá místa), teploty (žlutá místa)“; „studená fronta (nebo nějaký tlak)“; „studená fronta“; „modré a žluté fleky“, můžeme pozorovat, že respondenti neznají symboly, které se v předpovědi počasí vyskytují, stejně tak jako grafické ztvárnění jednotlivých meteorologických jevů, a proto je špatně interpretují. Velmi často tak přiřazují meteorologické termíny k neodpovídajícím symbolům.

Do třetí kategorie jsem zařadila nepřesné odpovědi. Tak označuji odpovědi, které nejsou nesprávné, nicméně neobsahují meteorologické termíny a pojmosloví. „teploty v Evropě“; „teploty“.

Zde můžeme vidět, že respondenti si všímají pouze části předávané informace a nedokáží ji propojit s dalšími nosnými informacemi.

V této obrazové části dotazníku můžeme pozorovat, že respondenti vnímají jen velmi malou část symbolů, které interpretují, nevnímají si grafického ztvárnění a psaných informací.

Další částí je zvuková složka předpovědi, která informuje o výstraze před náledím a ledovkou a upozorňuje posluchače, aby byli opatrní nejen na silnicích, ale i na chodnících, a to až do zítřejšího poledne.

Zde jsem vytvořila 3 kategorie podle odpovědí respondentů: správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Za správnou odpověď jsem považovala takovou odpověď, ve které respondent používá termíny, které se v předpovědi počasi vyskytly, používá správné pojmosloví a využívá pouze ty informace, které se v předpovědi objevily. Patří sem odpovědi „výstraha před náledím a ledovkou, opatrnost na silnici, chodníku“; „výstraha před náledím a ledovkou“; „výstraha před náledím a ledovkou“. Zde si respondenti všimli zejména výstrahy před ledovkou a náledím, kterou moderátorka uvedla. Nikdo z respondentů ale nevedl, v jakém časovém období výstraha platí. Stejně tak se nezaměřovali na určení místa výstrahy, na chodníky a silnice.

Druhou kategorií je nesprávná odpověď obsahující informace, které se v předpovědi nevyskytovaly, nebo byly nesprávně interpretované či pochopené. „upozornění na ledovku, ale nevím, jestli Evropa nebo ČR“. Na této odpovědi je patrné, že respondent nepochopil informaci, kterou získal.

Třetí kategorií je nepřesná odpověď zahrnující odpovědi respondentů, které nebyly nesprávné, ale neobsahovaly všechny podstatné pojmy a termíny. „Náledí v ČR (silnice, chodníky)“; „výstraha před ledovkou v ČR“; „náledí, ledovka“; „ledovka v ČR, výstraha“; „ledovka, máme být opatrní“.

V této části zvukového dotazníku je evidentní, že respondenti se zaměřují na dva základní pojmy, kterými jsou náledí a ledovka, a opomíjejí časové a místní určení jejich výskytu.

Pokud porovnáme správné odpovědi obou složek, tedy obrazové a zvukové, zjistíme, že každá složka přináší recipientovi zcela odlišnou informaci. Zde dochází k zásadnímu rozdílu mezi obrazem a zvukem. Recipient musí v jednom časovém okamžiku vnímat dvě odlišné informace a současně je také interpretovat.

U nesprávných odpovědí je situace ještě složitější, protože respondent získává z obou složek odlišné informace, které interpretuje nesprávně nebo zcela chybně. V této situaci dochází k rozporu mezi obrazem, zvukem i interpretací.

Ve třetím případě, v odpovědích nepřesných, dochází k podobné situaci jako u předchozí kategorie, kdy respondent získává odlišné informace, které interpretuje nepřesně, a tudíž i zde získává nepřesné informace o předpovědi počasí.

V této dotazníkové otázce spatřuji tři základní problémy, které znesnadňují správnou interpretaci předpovědi počasí.

Prvním problémem je to, že obraz a zvuk nepřináší recipientovi stejnou informační hodnotu, a proto se informace stávají pro respondenty nepřehledné. Ve velmi krátkém čase získávají různé informace, které spolu nesouvisí a navzájem se nedoplňují.

Druhý problém nastává v případě, kdy respondent interpretuje nesprávně jednu nebo obě složky předpovědi počasí. Dochází tak ke zkreslení nebo nesprávné interpretaci předpovědi počasí.

Třetím problémem je situace, kdy si respondenti nevšímají všech termínů a symbolů, které jsou v předpovědi počasí v obou složkách uvedeny. V tomto případě může dojít k tomu, že jim chybí informace potřebné ke správné interpretaci. V této otázce to můžeme pozorovat na příkladu, kdy si respondenti všimli výstrahy před náledím, ale nepostřehli místo a čas určení daného jevu.

5) Obraz – mapa střední Evropy

Uved'te, jaké informace získáte z obrazové a zvukové složky a následně informace, které jste v této části předpovědi počasí získali, interpretujte.

V otázce se zaměřuji na druhý obraz předpovědi počasí, kterým je mapa střední Evropy. V obraze vidíme pomocí symbolů a grafického ztvárnění frontální systém, kvůli kterému k nám ze severozápadu Evropy přichází vysoká oblačnost a srážky. Můžeme tak rozpoznat, že v noci bude v České republice polojasno a s postupným příchodem oblačnosti přes celou naši zemi můžeme očekávat ojediněle srážky. Tuto informaci přináší obrazová složka a moderátorka jí upřesňuje svým komentářem, ze kterého se dozvídáme, že „v noci nás ovlivní ze severozápadu Evropy frontální systém, který přinese více oblačnosti a sněžení“.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Nejprve přistoupím k analýze odpovědi u obrazové složky.

Správná odpověď na otázku č. 5. „frontální systém ze SZ přinese srážky a větší oblačnost“. V této odpovědi respondent správně pochopil symboly a jejich význam. Používá terminologii a rozumí jí. Interpretace předpovědi počasí je proto správná.

Nesprávné odpovědi na otázku č. 5. byly „*oblačnost, přeháňky (nekonkretizované)*“. Z této odpovědi vyplývá, že respondent ze symbolů a grafického ztvárnění nedokázal rozpoznat meteorologické termíny, proto předpovědi neporozuměl. Na odpovědi je vidět, že terminologii využívá nesprávně, protože zaměnil termín srážky za přeháňky, které navíc považoval za nekonkretizované. Respondent ve své odpovědi nezmínil frontální systém, z čehož vyplývá, že nedokázal odhadnout, jak tento systém počasí ovlivní.

Další odpovědí bylo, že „*mrazy táhnou nad ČR*“. Odpověď ukazuje na neporozumění všem symbolům, které se v obrazové složce objevily. Proto je interpretace předpovědi počasí zcela mylná a je v rozporu s obrazem i zvukem. Respondent tak mohl oblačnost, kterou přinesl frontální systém považovat za mráz nebo ve své odpovědi z obrazu vůbec nevycházel.

„*Pohyb srážek (sněžení)*“ je další nesprávná odpověď. Respondent zde vycházel pouze z grafického ztvárnění frontálního systému, ale nedokázal jej správně pojmenovat a pochopit jeho význam. Proto se jeho odpověď zúžila pouze na popis srážek. Odpověď je nesprávná proto, že respondent špatně interpretoval oblačnost a zaměnil jí pouze za srážky, které ale nepokrývají celé území. Srážky totiž očekáváme pouze ojediněle, což znamená, že zasáhnou naše území jen v 5-29 %, proto je nelze vztáhnout na celou republiku.

Poslední odpovědí bylo, že bude „*mlha ze Z*“. V této odpovědi se respondent patrně domnívá, že ze západu přichází nad naše území mlha. Zde je patrné, že respondent zaměnil grafické ztvárnění oblačnosti za mlhu, a proto předpověď počasí nesprávně interpretoval.

(U nesprávných odpovědí je velmi často vidět, že respondenti neznají symboly a grafické ztvárnění předpovědi počasí, proto symboly interpretují jinak, a dochází tak ke zkreslení nebo dezinterpretaci. Můžeme to vidět například na ztvárnění oblačnosti, kterou respondenti zaměňovali za mlhu, mrazy nebo přeháňky. Stejně tak zcela opomíjeli symbol frontálního systému, který vysvětluje změnu a stav počasí.)

Mezi nepřesné odpovědi respondentů můžeme zařadit „*přechod oblačnosti od západu*“. U této odpovědi můžeme pozorovat, že respondent z obrazové složky správně

pochoopil, jaké bude počasí, nicméně nedokázal určit všechny symboly, díky kterým by získal více informací, které se týkají specifikace oblačnosti a jejího umístění. Respondent si zde nevyšiml symbolů a grafického ztvárnění, které nás informuje o příchodu frontálního systému a srážkách.

Odpověď „*model postupu frontálního systému*“ sice popisuje grafické ztvárnění frontálního systému, ale zcela opomíjí symboly, které nám dále předpověď počasí upřesňují a díky kterým ji můžeme interpretovat. Proto se z této odpovědi nedozvídáme, jaké bude počasí.

Další odpověď „*oblačnost*“ je sice správná, ale popisuje pouze nepatrnou část informací, které můžeme interpretací symbolů získat. Pokud se respondent bude řídit pouze touto informací, nemůže předpověď počasí interpretovat zcela správně.

Správné odpovědi, které vycházely ze zvukové složky předpovědi počasí, byly „*frontální systém přinese sněžení, fronta bude v noci postupovat k nám ze západu*“. U této odpovědi respondent správně určil podstatné informace, které se ze zvukové složky dozvěděl. (jsou jimi: západ, frontální systém, noc, oblačnost, sněžení).

V další odpovědi „*frontální systém ze SZ přinese ochlazení, oblačnost, srážky a sníh*“ respondent také získal správné informace, které použil v interpretaci v adekvátních termínech a díky tomu pochopil předpověď počasí.

Nesprávné odpovědi neobsahovaly informace o frontálním systému, specifikaci vyskytujících se jevů a také místní určení. To je pro interpretaci důležité a bez přijetí této informace nemůže respondent počasí interpretovat.

Jsou to odpovědi „*oblačno a sněžení*“; „*sněžení, oblačnost*“ a „*nízké teploty*“. U poslední z odpovědí navíc dochází k popisu informace, která se ve zvukové části vůbec neobjevila.

Do kategorie nepřesných odpovědí patří „*frontální systém, polojasno*“. Zde respondent neporozuměl tomu, jaké meteorologické jevy frontální systém přináší, a neurčil je tak ani časově a místně. Dále zachytil termín polojasno, který se ale s příchodem frontálního systému změní, proto tato interpretace není přesná.

„*Oblačnost, sněžení, v noci oblačno, frontální systém*“ se v interpretaci odpovědi respondent dopustil podobné chyby jako v předchozím případě. V noci totiž čekáme v České republice polojasno a až v ranních hodinách dojde k příchodu frontálního systému a dojde ke zvětšené oblačnosti. I zde tedy respondent zachytil pouze některé termíny, které ale neinterpretoval správným způsobem.

V interpretaci odpovědi „*frontální systém – více oblačnosti, sněžení, čekáme polojasno*“ je stejná chyba jako u dvou předchozích. Respondent zde spojil termín polojasno s příchodem

frontálního systému, což je chybná interpretace a proto dochází ke zkreslení předpovědi počasí.

V odpovědi „*frontální systém ze západu přinese sněžení*“ respondent zachytil pouze část předpovědi počasí, a proto zcela vynechal oblačnost. Zaměřil se pouze na sněžení, což je jev, který se ale vyskytne jen ojediněle.

Zvuková a obrazová složka předpovědi počasí by měly být nositelkami stejných informací, i když každá v jiném kódu. Navzájem by se měly doplňovat, ujasňovat informace a zpřehledňovat předpověď počasí, aby byla snadno pochopitelná pro široký okruh recipientů.

Rozhodla jsem se porovnat informace, které recipient získá ze zvukové a obrazové složky. Pro přehlednost a lepší orientaci zde přikládám tabulku odpovědí.

Tabulka č. 14: Odpovědi respondentů

Obrazová složka	Zvuková složka
„přechod oblačnosti od západu“	„oblačno, sněžení“
„oblačnost, přehánky (nekonkretizované)“	„sněžení, oblačnost“
„model postupu frontálního systému“	„frontální systém přinese sněžení, fronta bude v noci postupovat k nám ze západu“
„oblačno, srážky“	„frontální systém, polojasno“
„frontální systém ze SZ přinese srážky a větší oblačnost“	„frontální systém ze SZ přinese ochlazení, oblačnost, srážky a sníh“
„mrazy táhnou nad ČR“	„oblačnost, sněžení, v noci oblačno, frontální systém“
„pohyb srážek (sněžení)“	„frontální systém – více oblačnosti, sněžení, čekáme polojasno“
„oblačnost“	„frontální systém přinese sněžení a nízké teploty“
„mlha ze západu“	„frontální systém ze Z přinese sněžení“

Z tabulky odpovědí je patrné, že pro respondenty je v tomto případě mnohem srozumitelnější složka zvuková než obrazová, protože z ní získali více informací, ze kterých mohli předpověď počasí správně interpretovat.

U obrazové složky respondenti nepoznali ze symbolů a grafického ztvárnění meteorologické termíny, proto této složce rozuměli méně. U obrazové složky se vyskytovalo mnohem více odpovědí, které předpověď počasí interpretovali zcela chybně. Zajímavé je, že v několika případech respondent interpretoval obrazovou složku chybně, ale u zvukové složky odpověděl správně a jeho interpretace obsahovala termíny, které v předpovědi počasí zazněly. Opačná situace nenastala.

V této části předpovědi počasí můžeme pozorovat, že obrazová a zvuková složka jsou v souladu a navzájem se doplňují. Informace, které jsou nám zprostředkovány pomocí symbolů a grafického ztvárnění, moderátorka vysvětluje a doplňuje.

Podle odpovědí respondentů jsem zjistila tři zásadní problémy, které se objevují v interpretaci počasí, a znesnadňují tak její správnou interpretaci.

Prvním problémem je nepochopení meteorologických termínů (v případě obrazové složky symbolů). Respondenti v mnoha případech neznají meteorologické termíny, proto je nesprávně interpretují. Dochází tak ke zkreslení předpovědi počasí.

Druhým, zásadním problémem, je to, že respondenti využívají pouze část předpovědi počasí, kterou interpretují. Nevyužívají tak všechny informace o počasí (zejména specifikaci jevů a polohové určení jevů). V tomto případě respondenti pracují s částečnou informací a díky tomu nemohou předpověď správně interpretovat.

Třetím problémem je různá interpretace obrazové a zvukové složky předpovědi počasí. Respondenti zcela odlišně interpretují každou ze složek, a dochází tak k rozporu mezi informacemi, které z předpovědi získali.

6) Obraz – mapa České republiky, noc

Uved'te, jaké informace získáte z obrazové a zvukové složky, a následně informace, které jste v této části předpovědi počasí získali, interpretujte.

V této otázce se zaměřuji na třetí obraz předpovědi počasí, kterým je mapa České republiky a předpověď počasí na noc. Na obrazu vidíme prostřednictvím symbolů a grafického ztvárnění mapu České republiky, přes kterou díky frontálnímu systému přechází oblačnost. Na mapě jsou uvedeny průměrné teploty v jednotlivých regionech, které se pohybují v rozmezí -6 až -2 stupňů Celsia. Dále na mapě můžeme pozorovat stupně oblačnosti v jednotlivých regionech. Ty ukazují, že na různých místech našeho území bude polojasno, oblačno, zataženo a zataženo se srážkami. Tyto informace jsou

prezentovány prostřednictvím obrazové složky. Ze zvukové složky se dozvídáme, že dojde k „přibývání oblačnosti, zprvu ojedinele sněžení. Na východě našeho území bude nejprve hodně oblačnosti, občas bude sněžít, postupně budou srážky ustávat a oblačnosti bude ubývat“. Tyto informace nám přináší moderátorka, která stojí po celou dobu uprostřed mapy.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Nejprve jsem se zaměřila na analýzu obrazové složky.

Správné odpovědi na otázku č. 6. se v dotazníku nevyskytovaly. U správné odpovědi jsem vyžadovala určení frontálního systému, teplot a stupně oblačnosti.

Mezi nepřesné odpovědi na otázku můžeme zařadit „*nízké teploty, přechod oblačnosti*“. Zde respondent správně interpretuje základní informace o počasí, nicméně se v odpovědi nevyjadřuje terminologicky. Určení „*nízké teploty*“ je nejednoznačný pojem, který nevyovídá o konkrétních teplotách. Také respondent zcela vynechal popis frontálního systému a časové určení předpovědi počasí.

Další odpověď „*oblačnost, teploty*“ je interpretovaná velmi obecně a nekonkrétně. Vystihuje symboly, které se v obrazové předpovědi počasí vyskytují, nicméně je nevysvětluje a neinterpretuje. Respondent pracuje s termíny pouze v obecné rovině.

Odpověď „*teploty (noční) v jednotlivých regionech ČR s informací o tom, zda budou srážky či ne*“ ukazuje, že respondent si všiml zejména symbolů a grafických ztvárnění, které představují teploty, ale vynechal grafické ztvárnění frontálního systému, který celou předpověď počasí ovlivňuje. Také se respondent nezaměřil na symboly, které představují oblačnost. Proto zde může dojít k nepřesné interpretaci, zejména z toho důvodu, že respondent si nevšimá všech symbolů.

„*Oblačno, mráz po celém území ČR, někdy srážky*“ tato odpověď ukazuje, že respondent nerozumí symbolům, které se v předpovědi počasí vyskytují. To vyplývá z toho, že nerozeznal všechny druhy oblačnosti a ve své odpovědi popisuje jen některé typy (oblačno, srážky). Současně má problém s terminologií a nesprávně používá pojem *mráz*.

Z další odpovědi „*oblačno, místy sníh, teploty kolem -5, bude kosa a občas i zasněží*“ je patrné, že respondent nerozumí všem symbolům, které se v tomto obraze předpovědi počasí vyskytly. Z jeho popisu můžeme vidět, že neumí předpověď počasí správně interpretovat a pro popis volí neadekvátní termíny, také používá nesprávné termíny pro specifikaci jevů (místy, občas). Respondent také zapomněl zmínit, jakého dne se předpověď počasí týká.

Další odpověď „*teploty v konkrétních oblastech v ČR v noci, oblačno, srážky*“ řadím do kategorie nepřesných odpovědí proto, že respondent při interpretaci nevychází ze všech symbolů, které se v předpovědi počasí vyskytují. Opomenul časové určení předpovědi, popis jednotlivých teplot i specifikaci oblačnosti. Interpretace předpovědi je nekonkrétní a nelze se jí proto řídit.

Nesprávné odpovědi na otázku č. 6 byly „*nejnižší noční teploty, oblačno, srážky sněhové*“. Zde respondent nesprávně interpretuje teploty, které jsou na mapě ČR vyjádřeny symboly. Popisuje teploty nejnižší, což je chybná interpretace, protože pomocí symbolů jsou vyjádřeny průměrné noční teploty. Dále respondent ze symbolů a grafického ztvárnění nerozpoznal stupně oblačnosti, které se v předpovědi počasí vyskytují. Zmiňuje pouze oblačnost, ale na našem území bude podle symbolů polojasno, oblačno, zataženo a také zataženo se srážkami. Domnívám se, že respondent si neosvojil pojmový aparát předpovědi počasí, a proto ze symbolů nedokázal vyčíst všechny potřebné informace ke správné interpretaci.

Další nesprávnou odpovědí je „*nejnižší noční teploty, oblačnost, srážky*“. Tato odpověď zcela koresponduje s odpovědí předchozí. Je z ní patrná neznalost meteorologických pojmů a na základě toho nepochopení všech symbolů, které se v předpovědi vyskytly. Z toho vychází nesprávná interpretace obrazu předpovědi počasí.

„*Opět mlha, obrázky deště, ale vloček ne*“ je nesprávná odpověď, ze které je patrné, že respondent nepochopil obrazovou předpověď počasí a jeho interpretace na základě symbolů a grafického ztvárnění je zcela špatná. Můžeme zde pozorovat neznalost meteorologických pojmů i symbolů. Respondent příchod oblačnosti zaměňuje za mlhu. Také nesprávně dekódoval symboly, které zobrazují stupně oblačnosti. Nerozpoznal symbol, který představuje zataženo se srážkami, v tomto případě se srážkami sněhovými a zaměňuje je za déšť. Také zde můžeme pozorovat nesprávné použití terminologie, kdy sněhové srážky nazývá vločkami.

Zásadní chyby v interpretaci, kterých se respondenti dopouštěli, jsou níže uvedeny. Velmi často respondenti zcela opomíjeli grafické ztvárnění frontálního systému, v některých případech jej považovali za mlhu.

U teplot zmiňovali respondenti pouze některé stupně, nedokázali rozpoznat noční maximální a minimální teploty (neboli noční maxima a minima).

Zaměřovali se pouze na některé symboly stupně oblačnosti, které popisovali nesprávnými meteorologickými termíny.

Interpretace zvukové složky předpovědi počasí byla složitější, protože se počasí v průběhu noci velmi rychle měnilo. Proto je důležité, aby si respondenti všimli všech změn počasí, které mají v noci nastat. Na základě těchto změn a jejich interpretace mohou předpověď počasí správně pochopit. Pokud bude respondent vnímat jen část této předpovědi, nebude se jeho interpretace shodovat s průběhem počasí v noci.

Správné odpovědi, které ze zvukové složky předpovědi počasí vycházely, byly „*přibývání oblačnosti, oblačnost ubývá, ojedinělé sněžení, postupně srážky budou ustávat*“.

Do této odpovědi respondent zahrnul všechny důležité změny počasí, které se v noci na našem území odehrály. Používá správné meteorologické pojmy a správně je interpretuje. Také správně použil termín plošné četnosti výskytu srážek (ojediněle). Jediné, co respondent nezmínil, je místní určení meteorologických jevů v souvislosti s ustáváním oblačnosti (východ území).

Další správnou odpovědí je „*oblačnost, sněžení, na východě hodně oblačno a sněžení místy, některé pak ustane*“. V této odpovědi respondent správně použil meteorologické termíny a změny stavu počasí. Také určil místní určení, které se vztahuje na ustávání oblačnosti. Zaměnil ale plošnou četnost výskytu sněžení. Použil pro to termín *místy*, který je nesprávný a vyjadřuje výskyt jevu na 30 – 69 % plochy území. Moderátorka v souvislosti s tímto jevem použila termín *ojediněle*, který říká, že jev se vyskytne pouze na 5 – 29 % plochy našeho území. Je vidět, že respondent nezná termíny, které plošnou četnost vyjadřují. V souvislosti se záměnou termínů by mohlo dojít k dezinterpretaci, protože respondent by mohl očekávat mnohem větší výskyt daného jevu.

Mezi nepřesné odpovědi respondentů můžeme zařadit „*ustávající srážky během noci*“. V této odpovědi respondent ze zvukové předpovědi zachytil pouze jednu z jejích částí. Může proto dojít k dezinterpretaci, protože respondent se nezmínil o tom, že na začátku noci bude oblačnosti přibývat a teprve postupem noci budou nejen srážky, ale i oblačnost ubývat. Také respondent nezachytil informace o plošné četnosti výskytu daných jevů, která je pro upřesnění předpovědi důležitá.

Další nepřesná odpověď na otázku číslo 6 je „*oblačnost, sníh*“. Zde respondent zachytil jen velmi malé množství informací a meteorologických termínů. Z této odpovědi není možné správně interpretovat předpověď počasí pro nedostatek nosných informací. Respondent se zde vůbec nezabývá otázkou, jak se bude v průběhu noci oblačnost proměňovat a jak bude postupovat přes naše území. Také nespecifikoval intenzitu

a plošnou četnost sněhových srážek. Z této odpovědi proto nemůžeme správně určit předpověď počasí.

„*Nejprve hodně srážek, na východě pak budou ustávat*“ je další nepřesná odpověď. Respondent zde správně zmiňuje místní určení výskytu daného jevu. Také používá správnou terminologii, nicméně vynechal informaci o oblačnosti, která je pro interpretaci zásadní.

V odpovědi „*přibývání oblačnosti, ojediněle sněžení*“ respondent zachytil pouze první část předpovědi počasí. U této části používá správnou terminologii a také správně použil meteorologický termín plošné četnosti. Protože respondent zcela vynechal další části předpovědi, které popisují vývoj počasí v průběhu noci, nemůže předpověď správně interpretovat. Zcela také vynechal místní určení výskytu meteorologických jevů, což je pro určení počasí důležité.

V další odpovědi „*V- oblačno, sněžení, postupně bude oblačnost ubývat*“ respondent nezachytil první část předpovědi počasí na nadcházející noc. Vynechal informace o přibývání oblačnosti a ojedinělém sněžení. Zaměřil se až na druhou část, která se týká východní části našeho území. Tuto část interpretoval správně, použil vhodné meteorologické termíny, kterým podle odpovědi rozumí.

Další odpovědi na otázku číslo 6 jsou nesprávné.

Nesprávná odpověď je „*na východě více oblačnosti, přibývání sněžení*“. Tato odpověď je nesprávná, protože respondent špatně interpretoval vývoj počasí. Oblačnost na východě území má postupně ubývat a srážky mají ustávat, nikoliv přibývat, jak zde popisuje respondent. Touto dezinterpretací respondent mění vývoj počasí, a proto stav počasí a jeho interpretace jsou protichůdné.

Další nesprávná odpověď je „*samé sněžení, na východě hodně oblačnosti*“. I zde se setkáváme s dezinterpretací. Je patrné, že respondent nezná meteorologické termíny, neorientuje se v nich a neumí je používat. Ve své odpovědi popisuje, že bude tzv. *samé sněžení*, nicméně podle předpovědi můžeme očekávat pouze ojedinělé sněžení, což znamená výskyt daného jevu na 5 - 29 % plochy našeho území. Respondentova odpověď tedy nevychází z předpovědi. Také zachytil pouze nepatrnou část předpovědi, protože popisuje hodně oblačnosti, ta bude ale postupně ubývat.

U zvukové složky předpovědi počasí je velmi dobře vidět, že respondenti často nestíhají zachytit celou část předpovědi počasí. Vnímají jen některé části, a proto dochází ke zkreslení, někdy dokonce k dezinterpretaci předpovědi počasí.

Také můžeme na předchozích odpovědích rozpoznat, že respondenti se špatně orientují v meteorologických termínech plošné četnosti a i z tohoto důvodu předpověď nesprávně dekódují.

Obrazová a zvuková složka předpovědi počasí by měly být nositelkami stejných informací, i když každá v jiném kódu. Navzájem by se měly doplňovat, ujasňovat informace a zpřehledňovat předpověď počasí, aby byla snadno pochopitelná pro široký okruh recipientů.

Pokud nastane situace, kdy zvuková a obrazová složka spolu nesouvisí a každá ze složek přináší jiné informace, dochází k problému s interpretací předpovědi. Recipient získává velké množství informací, které se neshodují, nestíhá tyto informace vnímat, protože se vzájemně nedoplňují a může tak dojít ke zkreslení informací, vynechání některých částí předpovědi, nebo dokonce k dezinterpretaci předpovědi počasí.

Rozhodla jsem se proto porovnat informace, které recipient (respondent) získá ze zvukové a obrazové složky předpovědi počasí. Podle tohoto porovnání můžu zjistit, zda dochází ke správnému přenosu informací prostřednictvím komunikačního kanálu.

Tabulka č. 15: Odpovědi respondentů

Obrazová složka	Zvuková složka
„nízké teploty, přechod oblačnosti“	„ustávající srážky během noci“
„oblačnost, teploty“	„oblačnost, sníh“
„teploty (noční) v jednotlivých regionech ČR s informací o tom, zda budou srážky či ne“	„přibývání oblačnosti, oblačnost ubývá, ojedinělé sněžení, postupně srážky budou ustávat“
„nejnižší noční teploty, oblačno, srážky sněhové“	„oblačnost, sněžení, na východě hodně oblačno a sněžení místy, některé pak ustane“
„oblačno, mráz po celém území ČR, někdy srážky“	„nejprve hodně srážek, na východě pak budou ustávat“
„oblačno, místy sníh, teploty kolem -5, bude kosa a občas i zasneží“	„přibývání oblačnosti, ojediněle sněžení“
„teploty v konkrétních oblastech ČR v noci, oblačno, srážky“	„V – oblačno, sněžení, postupně bude oblačnosti ubývat“
„nejnižší noční teploty, oblačnost, srážky“	„na východě více oblačnosti, přibývání sněžení“
„opět mlha, obrázky deště, ale vločky ne“	„samé sněžení, na východě hodně oblačnosti“

V tabulce č. 15 můžeme pozorovat, že pro respondenty je mnohem přehlednější a srozumitelnější zvuková složka. Z této složky získali respondenti podstatně více informací, díky kterým mohli předpověď počasí správně interpretovat. Výsledky dotazníku to potvrzují. Přestože u zvukové složky moderátorka uvedla velké množství meteorologických termínů a informací, respondenti většinou dokázali podstatné informace vybrat a použít do odpovědí. Toto tvrzení podporuje i fakt, že odpovědi u zvukové složky jsou mnohem delší a konkrétnější než u složky obrazové. Také odpovědi respondentů byly hodně podobné a informace v nich se opakovaly.

Oproti tomu u obrazové složky respondenti odpovídali velmi obecně, někdy až nesrozumitelně. Odpovědi se obsahově lišily a někdy zcela rozcházely. Tento problém

vychází z toho, že respondenti se neorientovali v symbolech, které se v předpovědi počasí vyskytují, a také nedokázali správně interpretovat grafické ztvárnění předpovědi.

Tento závěr podporují i výsledky dotazníku, kdy u obrazové složky se nevyskytovala ani jedna správná odpověď, na rozdíl od složky zvukové, kde správné odpovědi byly dvě. Nicméně respondenti, kteří odpověděli nesprávně, tak učinili jak ve složce obrazové, tak ve složce zvukové.

Můžeme zde také pozorovat, že respondenti mnohem více používali meteorologické termíny při interpretaci zvukové složky předpovědi. U obrazové složky mnohem častěji používali své vlastní výrazy a pojmenování pro daný meteorologický jev.

V této části předpovědi můžeme pozorovat, že každá složka přináší jiné informace o počasí, a nejsou tudíž v souladu. Přesto se tyto složky doplňují a informace, které přinášejí, se vzájemně propojují.

Obrazová složka přináší zejména vizualizaci meteorologických jevů na celém území, což umožňuje větší přehlednost předpovědi v různých regionech našeho území. Obraz doplňuje zvuková složka, ve které moderátorka popisuje obecný vývoj počasí v průběhu noci na celém našem území.

Tyto dvě složky nejsou zcela v souladu a každá přináší jiné informace o počasí. Pro recipienta je přijetí tak velkého množství informací složitější a snižuje se tak kvalita získané informační hodnoty.

Podle odpovědí respondentů bych zde chtěla zmínit několik zásadních problémů, které znesnadnily interpretaci předpovědi počasí.

Prvním problémem je neznalost meteorologických termínů a symbolů. U této části předpovědi se největším problémem stala neznalost termínů plošné četnosti meteorologických jevů a stupně oblačnosti. Respondenti nedokázali rozpoznat význam těchto termínů a symbolů, a proto celou předpověď interpretovali nesprávně nebo zkresleně.

Dalším problémem je to, že v předpovědi počasí respondenti získali velké množství informací. Respondenti často postupovali tak, že si vybrali jen část z těchto informací a ty poté interpretovali. Také jsem se setkala s tím případem, že respondenti zachytili jen začátek předpovědi a díky velmi rychlému tempu projevu moderátorky již další informace přeslechli. Proto respondenti pracují pouze s částečnou informací a chybí jim upřesňující

část (velmi často je to plošná četnost jevů nebo místní či časové určení jevů). Díky tomu může dojít ke zkreslení informací, jejich nedostatečnému vysvětlení nebo k dezinterpretaci.

7) Obraz – mapa České republiky, den

Uved'te, jaké informace získáte z obrazové a zvukové složky, a následně informace, které jste v této části předpovědi počasí získali, interpretujte.

V této otázce se budu zabývat čtvrtým obrazem předpovědi počasí, kterým je mapa České republiky s předpovědí na nadcházející den.

Obraz pomocí symbolů a grafického ztvárnění zprostředkovává denní teploty v jednotlivých regionech, které se pohybují v rozmezí od 3 do 6° C. Také zde můžeme vidět stupně oblačnosti, které se liší podle území. Dle symbolů očekáváme polojasno, oblačno, zataženo a zataženo se srážkami. Obrazová předpověď je doprovázena zvukovou složkou. Od moderátorky se dozvídáme, že „noční a ranní teploty budou dosti nízké, -2 až -6, při vyjasnění dokonce až -8 stupňů Celsia. Zítra u nás bude oblačno až zataženo, k tomu také sněžení“.

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Nejprve analyzuji obrazovou složku předpovědi počasí.

Správné odpovědi na otázku č. 7. byly „*na SZ hodně oblačnosti až do stř. Čech, J. Čechy a Morava oblačno – polojasno, 3-6°C*“. V této odpovědi byl respondent velmi konkrétní a dobře popsal místní určení meteorologického jevu i stupně oblačnosti. Můžeme pozorovat, že porozuměl symbolům a správně je převedl na meteorologické termíny, kterým rozumí. Orientuje se také v teplotní škále a určil teplotní minima i maxima na našem území. Jediné, co respondent zapomněl určit, je informace, kterého dne se předpověď počasí týká.

Z této odpovědi je patrné, že respondent se orientuje v symbolech i grafickém ztvárnění předpovědi počasí a správně interpretuje všechny informace, které z obrazové složky vyčetl.

Nepřesné odpovědi na otázku číslo 7. byly „*denní teploty, všechny teploty jsou v +, často polojasno*“. Respondent zde popsal jen část jevů, které se v obrazové složce vyskytují, nemohl proto předpověď počasí správně interpretovat, protože mu chybí zásadní

informace. Respondent zřejmě neporozuměl všem symbolům a grafickému ztvárnění předpovědi. Určil sice denní teploty, které se v předpovědi vyskytují, ale nepopsal jejich maxima a minima. Určil pouze správně, že všechny teploty na našem území jsou v plusu. Dále se respondent zmínil o stupních pokrytí oblačnosti, ale popsal ve své odpovědi pouze *polojasno*. Zcela vynechal ostatní stupně – oblačno, zataženo, zataženo s přeháňkami, které jsou zastoupeny symboly na mapě. Proto z odpovědi respondenta nemůžeme vyčíst předpověď počasí na nadcházející den, je to spíše popis symbolů, které viděl v obraze předpovědi počasí.

Další nepřesná odpověď je „*denní teploty (3-6)*“. V této odpovědi byl respondent velmi stručný a nezmínil informace, které jsou pro interpretaci předpovědi počasí důležité. Určil pouze denní teploty a jejich rozmezí, nicméně zapomněl popsat další jevy, které jsou pomocí symbolů v obraze vyjádřeny (stupně oblačnosti, místní určení jevů). Proto je interpretace předpovědi nepřesná.

„*Průměrné denní teploty v jednotlivých regionech*“ je další nepřesná odpověď, která je podobně stručná jako předchozí odpověď. Respondent zmiňuje pouze teplotní rozsah, ale nevyjadřuje se k ostatním jevům, které se v předpovědi počasí vyskytly. Proto ani z této odpovědi nelze interpretovat předpověď počasí na nadcházející den.

„*Teploty 3 - 6° C, polojasno až oblačno*“ je odpověď, v níž respondent určil teplotní rozsah, ve kterém konkrétně popsal teplotní minima a maxima na našem území. Také popsal stupně oblačnosti, ale zmínil pouze polojasno a oblačno. Zataženo a zataženo s přeháňkami do své odpovědi neuvedl. Můžeme se proto domnívat, že symboly, které tyto stupně představují, přehlédl nebo jejich symboly nezná a nedokázal je terminologicky pojmenovat. Respondent vynechal i místní určení jevů, proto z této odpovědi nemůžeme rozpoznat, na jaké části našeho území se daný jev vyskytne, ale ani kdy se tento jev vyskytne (předpověď na ZÍTRA). Z této odpovědi nemůžeme správně interpretovat předpověď počasí. Z informací, které ve své odpovědi respondent zmínil, by mohlo dojít ke zkreslení nebo dezinterpretaci.

Další nepřesnou odpovědí je „*denní teploty + oblačnost, srážky*“. Zde respondent uvedl pouze obecné informace o tom, co obrazová složka obsahuje, aniž by konkrétně popsal, jaké bude počasí na nadcházející den. Z těchto informací nemůžeme určit předpověď počasí. Můžeme se tedy domnívat, že respondent nezná jednotlivé symboly a neumí je správně interpretovat.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*obraz denních teplot a počasí, ale zvuk k nočnímu počasí*“. Zde respondent na položenou otázku odpovídá jen v první části, druhá část se

vztahuje ke zvukové složce, tudíž ji nepovažuji za validní. První část odpovědi jen informuje o tom, že v obrazové složce můžeme vidět denní teploty. Tato informace je nedostatečná k tomu, abychom mohli určit předpověď počasí na nadcházející den.

U nepřesných odpovědí jsem se velmi často setkala s pouhým popisem obecných informací, které respondent pozoroval (např. teploty, oblačnost). Respondenti téměř nepopisovali konkrétně předpověď počasí, ale pouze obecné informace, jež se v obraze vyskytují. Domnívám se, že tento jev nastává proto, že respondenti neznají symboly a nedokáží je převést do meteorologických termínů a následně interpretovat. Popisují proto pouze obecně to, co vidí, ale neumí z obrazu vyčíst zásadní informace, které mají informační hodnotu.

Nesprávné odpovědi na otázku číslo 7. byly „*slunečno, oblačno, srážky dešťové, teploty 3 – 6*“. V této odpovědi respondent správně určil teploty a jejich rozmezí. U stupňů oblačnosti ale špatně pochopil jednotlivé symboly nebo je nesprávně převedl do meteorologických termínů. Symbol, který zobrazuje slunečno, se na mapě nevyskytuje, stejně tak jako symbol dešťových srážek. Ten respondent nejspíš zaměnil za zataženo se smíšenými přeháňkami, které symbolizují střídavě srážky sněhové a dešťové. Protože respondent špatně pochopil jednotlivé symboly meteorologických jevů, je i jeho interpretace předpovědi nesprávná.

Poslední odpověď „*všude samá oblačnost*“ značí, že respondent se neorientuje v symbolech, nerozumí jim a nedokáže k nim přiřadit adekvátní termín. Respondent zde popsal jen stupeň oblačnosti a nepopisuje další jevy, které se v obrazové předpovědi vyskytují.

Z této odpovědi nelze interpretovat předpověď, proto ji považuji za nesprávnou. Pokud respondent tímto způsobem interpretuje předpověď, není možné, aby byla v souladu se skutečným stavem počasí.

Zvuková složka byla v této části předpovědi počasí poměrně rozsáhlá a obsahovala velké množství informací. Proto bylo pro respondenty náročné, aby dokázali získat všechny potřebné informace, které jim umožní předpověď dekodovat.

Správné odpovědi na otázku číslo 7. byly „*oblačno, zataženo, sněžení, noční a ranní teploty až -6° C, při vyjasnění až -8° C*“. V této odpovědi respondent popsal všechny důležité jevy, které se ve zvukové složce vyskytly. Zaznamenal noční a ranní teploty a konkrétní čísla, která moderátorka zmínila. Dále zachytil stupně oblačnosti, které budou počasí ovlivňovat. Z této odpovědi je patrné, že respondent rozumí

meteorologickým jevům, chápe je a umí je interpretovat. Proto i jím popsaná odpověď je správná a shoduje se se zvukovou složkou předpovědi počasí.

Další správná odpověď „*oblačno až zataženo, sněžení, noční a ranní teploty -2 a -6*“. Zde respondent, stejně jako u předchozí odpovědi, zachytil správně všechny důležité jevy, ze kterých se skládá zvuková složka předpovědi počasí. Jeho interpretace je tedy správná.

Nepřesné odpovědi, které se u otázky číslo 7. vyskytly, jsou „*ranní a noční teploty, denní teploty, až -8° C*“. Zde můžeme pozorovat, že respondent nezachytil všechny důležité informace, ze kterých by mohl správně interpretovat předpověď počasí. Správně popsal noční a ranní teploty a jejich minima. Do odpovědi uvedl i denní teploty, o kterých se moderátorka nezmiňovala. Zcela vynechal informace o stupních oblačnosti. Z toho vyplývá, že buď poslední informace této složky nestihl zachytit, nebo tyto termíny nezná a nedokázal je správně interpretovat. Z této odpovědi proto můžeme určit pouze teplotní situaci na našem území, nikoliv stav počasí, který se projevuje stupněm pokrytí oblohy oblačností.

Další odpověď „*noční + ranní teploty, zítřejší teploty*“ ukazuje na to, že respondent zachytil pouze informace o teplotách. Ve své odpovědi popisuje noční a ranní teploty, ale nezmiňuje konkrétní údaje. Dále uvádí *zítřejší teploty*, o kterých se ale moderátorka nezmiňuje. Z toho vyplývá, že respondent zřejmě nepochopil časové určení teplot a nesprávně tuto část předpovědi dekódoval. Respondent zcela vynechal informace o oblačnosti. Zde může být příčinou totéž, co u předchozí odpovědi. Respondent buď tyto meteorologické termíny nezná, a proto je neuvedl ve své odpovědi, nebo je v rychlém sledu velkého množství informací nestihl zaznamenat. Z této odpovědi proto nelze správně popsat předpověď počasí na nadcházející den.

„*Oblačno – zataženo + místy sněžení, smíšené srážky*“ je další nepřesná odpověď. V této odpovědi respondent vynechal první část zvukové složky, ve které moderátorka popisuje teplotní situaci. Zaměřil se až na druhou část, ve které jsou popsány stupně oblačnosti. Zde respondent vhodně zvolenými meteorologickými termíny popsal, že bude oblačno až zataženo. Dále popisuje, že můžeme očekávat *místy sněžení*. Určení srážek je správné, ale respondent zmiňuje plošnou četnost výskytu srážek (*místy*), která v předpovědi nezazněla a je nesprávná. Z toho vyplývá, že respondent nejspíš určení *místy* nepovažuje za termín, ale pouze za příslovce specifikující srážky. Také do odpovědi zahrnul *srážky smíšené*, ale ani ty moderátorka ve zvukové části nezmiňuje. Lze se domnívat, že to je dedukce respondenta, která vychází z ostatních získaných informací.

Tuto předpověď proto hodnotím jako nepřesnou, protože obsahuje neúplné a v některých částech odpovědi také nesprávné informace. S předpovědí počasí by se tudíž neshodovala. Odpověď „-2° C - -6° C, po vyjasnění dokonce -8° C, =) mluví se o nočních teplotách“ patří do kategorie nepřesných odpovědí. Respondent zde správně zmiňuje teplotní situaci, o které moderátorka ve zvukové složce mluví, nicméně vynechal oblačnost a její stupně pokrytí oblohy. Dále respondent odpovídá, že se v předpovědi mluví o nočních teplotách, což ale není předmětem otázky, proto tuto informaci dále neanalyzuji.

Poslední kategorií jsou odpovědi nesprávné, mezi které můžeme zařadit „-6 - -8 (při vyjasnění), ubývání srážek – v noci“. V této odpovědi respondent neuvedl, o jakých teplotách moderátorka v předpovědi mluví (týká se to ranních a nočních teplot), ale správně určil teplotní minima a jejich specifikaci (při vyjasnění). Nesprávně dekoval přijatou informaci, protože v odpovědi uvádí, že *srážky budou v noci ubývat*, což nikde v předpovědi nezaznělo.

Poslední odpověď zní „*teploty poměrně vysoké, mluví o nočních teplotách, ale na pozadí denní teploty*“. U této odpovědi respondent nespecifikoval, co považuje za *vysoké teploty*, nicméně teploty, které jsou pod bodem mrazu, se nenazývají vysoké, proto tuto informaci považují za nesprávnou. Navíc respondent neuvedl žádné konkrétní údaje o teplotách, ze kterých by bylo patrné, zda informaci ze zvukové složky porozuměl. Dále popisuje neshodu zvukové a obrazové složky, což nebylo součástí otázky.

Z této odpovědi je patrné, že respondent zvukové složce neporozuměl, nezná meteorologické termíny, a tudíž došlo k dezinterpretaci předpovědi počasí.

U interpretace zvukové složky nejčastěji docházelo k tomu, že respondenti zachytili pouze část informací z této složky, a tudíž předpověď nedokázali správně interpretovat, protože k tomu neměli dostatek informací. Spíše než nepochopení meteorologických termínů vidím problém ve velkém množství informací, které jsou recipientovi předávány v krátkém časovém úseku. Tento jev je patrný i v odpovědích, které jsou uvedeny výše. Můžeme pozorovat, že respondenti častěji zachytí první část zvukové složky a větší problém mají se získáním informací z druhé části. Pokud druhou část pojmu, velmi často bývá neúplná, nebo dokonce nesprávná.

Každá ze složek, které v této práci popisují, přináší recipientovi jiné informace, které by se navzájem měly doplňovat a vycházet ze sebe, aby byly pro recipienta srozumitelné. Na základě správného propojení obrazové a zvukové složky může recipient správně dekodovat, interpretovat a pochopit předpověď počasí.

Proto jsem se rozhodla porovnat informace, které recipient získá ze zvukové a obrazové složky. Pro přehlednost a lepší orientaci zde příkládám tabulku odpovědí.

Tabulka č. 16: Odpovědi respondentů

Obrazová složka	Zvuková složka
„denní teploty, všechny teploty jsou v +, často polojasno“	„ranní a noční teploty, denní teploty, až -8° C“
„denní teploty (3 – 6)“	„noční + ranní teploty, zítřejší teploty“
„průměrné denní teploty v jednotlivých regionech ČR“	„oblačno, zataženo, sněžení, noční a ranní teploty až -6° C, při vyjasnění až -8° C“
„slunečno, oblačno, srážky dešťové, 3 – 6“	„oblačno až zataženo, sněžení, noční a ranní teploty -2 a -6“
„na SZ hodně oblačnosti až do středních Čech, J. Čechy a Morava oblačno – polojasno, 3 - 6° C“	„oblačno - zataženo + místy sněžení, smíšené srážky“
„teploty 3 - 6° C, polojasno až oblačno“	„-6 - -8 (při vyjasnění), ubývání srážek – v noci“
„denní teploty + oblačnost, srážky“	„-2° C - -6° C, po vyjasnění dokonce -8° C, =) mluví se o nočních teplotách“
„obraz denních teplot a počasí, ale zvuk k nočnímu počasí“	„noční a ranní teploty velmi nízké“
„všude samá oblačnost“	„teploty poměrně vysoké, mluví o nočních teplotách, ale na pozadí denní teploty“

Z tabulky číslo 16 můžeme pozorovat, že respondenti získali z každé složky jiné, téměř protichůdné informace. Proto nelze v tomto případě porovnat, která složka je pro ně přístupnější a srozumitelnější.

U obrazové složky respondenti získali informace o denních teplotách a stupních oblačnosti. Z tabulky je patrné, že respondenti pochytili spíše obecné informace a nezaměřovali se tolik na konkrétní údaje, které vedou ke správné interpretaci předpovědi počasí.

Zvuková složka, jež by měla obraz doplňovat, přináší jiné informace. Moderátorka nás informuje o nočních a ranních teplotách. Tudiž respondenti v jednom úseku předpovědi získají dva různé údaje o teplotách, které nejsou shodné. Dále zvuková složka nese informace o oblačnosti. Tyto informace jsou opět jiné než ty, které můžeme pozorovat ve složce obrazové. Zde moderátorka nezmiňuje polojasno a zataženo s deštěm, tedy údaje, které obsahuje obrazová složka. Navíc zvuková složka obsahuje velké množství informací, proto respondenti, jak z tabulky vyplývá, pochytili jen část z nich.

V této části předpovědi počasí přináší obraz jiné informace než zvuk, a respondenti se tak setkávají s různými informacemi, které se nedoplňují a neshodují. Může tak vzniknout neshoda v interpretaci, protože respondenti se zaměří buď jen na obrazovou, nebo zvukovou složku. Je to z toho důvodu, že informačně nejde obě dvě složky propojit.

Podle odpovědí respondentů jsem zjistila zásadní problém, který ovlivňuje správnou interpretaci předpovědi počasí.

Problémem je to, že obrazová a zvuková složka spolu nesouvisí. Každá ze složek nese jinou informaci. Obrazová složka zobrazuje pomocí symbolů a grafického ztvárnění předpověď na nadcházející den, včetně údajů o teplotách a stupních oblačnosti. Oproti tomu složka zvuková přináší informace o nočních a ranních teplotách a následně informace o stupních oblačnosti. Když se podíváme na popis obou složek, zjistíme, že informace a údaje se liší zásadním způsobem. Pokud budeme porovnávat teplotní údaje, zjistíme, že v jednom úseku předpovědi jsou symbolem zobrazeny teploty v jednotlivých regionech v rozmezí 3 - 6° C. Oproti tomu moderátorka přináší informace o teplotách, které budou nízké, a to -2 až -6° C, při vyjasnění dokonce -8° C. Stejně tak je tomu v případě popisu oblačnosti.

8) Obraz – dlouhodobá předpověď počasí

V této otázce se zabývám pátým obrazem předpovědi počasí, kterým je dlouhodobá předpověď počasí.

Tato část předpovědi přináší informace, které se týkají předpovědi na nadcházející dny – středa, čtvrtek, pátek, sobota a neděle. Informace jsou přenášeny pomocí dvou různých kódů, obrazu a zvuku.

V obrazové předpovědi vidíme sloupce, které představují jednotlivé dny. V každém sloupci jsou řádky, ve kterých je uveden od shora stupeň oblačnosti, neboli stupeň pokrytí

oblohy oblačností, název dne, dále pak denní teploty, které jsou vyplněny červenou barvou a noční teploty, které symbolizuje barva modrá.

Obraz přináší pomocí symbolů a grafického ztvárnění tyto informace: středa – polojasno, denní teploty 7° C, noční teploty 0° C, čtvrtek – oblačno s deštěm, denní teploty 9° C, noční teploty 2° C, pátek – oblačno s deštěm, denní teploty 9° C, noční teploty 4° C, sobota – polojasno, denní teploty 10° C, noční teploty 2° C, neděle – oblačno s deštěm, denní teploty 11° C, noční teploty 4° C.

Obrazová předpověď je doprovázena zvukovou složkou. Moderátorka stojí vedle sloupce, o kterém právě mluví a obrazovou složku doplňuje o další informace. Dozvídáme se, že „ve středu bude převážně slunečno, jen při zvětšené oblačnosti ojediněle přeháňky, místy se ale objeví mlhy nebo nízká oblačnost. Ve čtvrtek bude polojasno až oblačno, místy mlhy nebo nízká oblačnost, postupně čekáme přibývání oblačnosti a místy také déšť. A tak v pátek čekáme hodně oblačnosti, déšť, přeháňky, postupně od západu bude srážek i oblačnosti ubývat. A nejvyšší odpolední teploty opět podzimní.“

Odpovědi na tuto otázku jsem rozdělila do tří kategorií, správná odpověď, nesprávná odpověď a nepřesná odpověď.

Osmá otázka obsahuje několik obrazových složek (dní). Proto se na každý den, který je vyjádřen symboly a grafickým ztvárněním, zaměřím samostatně.

První den, který je graficky ztvárněn, je středa.

Správné odpovědi byly „*polojasno, denní teploty 7, noční teploty 0*“, „*7/0, polojasno*“. V těchto odpovědích respondenti správně interpretovali symbol, který představuje polojasno, což je pokrytí oblohy oblačností 3 až 4 osminami. Také správně definovali teploty, které se ve sloupci vyskytují. Rozpoznali, že se jedná o denní a noční teploty.

Mezi nepřesné odpovědi můžeme zařadit „*denní teploty 7, noční teploty 0*“. Zde respondent do odpovědi uvedl pouze část předpovědi, interpretoval správně denní a noční teploty, ale nezmninil stupeň oblačnosti, který se v tento den vyskytuje. Proto je odpověď zařazena do nesprávných. Respondent nezískal všechny potřebné údaje, ze kterých může předpověď počasí interpretovat.

„*7, 0, skorojasno, déšť + teploty*“ je další nepřesná odpověď. Respondent správně uvedl údaje o teplotách, ale nevysvětlil, zda se tyto údaje týkají dne a noci. Dále použil termín skorojasno, který neodpovídá symbolu, použitému v předpovědi počasí. Skorojasno je pokrytí oblohy oblačností z 1 až 2 osmin, přičemž symbol představuje termín polojasno,

který značí pokrytí oblohy oblačností až ze 3, 4 osmin. Také uvedl ve své odpovědi déšť, který ale není symbolem v obrazové předpovědi zobrazen.

Další odpověď „*průměrné denní 7°, noční 0° C*“ ukazuje, že respondent interpretoval pouze část symbolů, které se v předpovědi vyskytují. Nezmínil informace o oblačnosti.

V odpovědi „*skoro jasno, denní teploty až 7° C*“ nastává stejný problém jako v odpovědi výše uvedené, kdy respondent zaměnil symbol polojasno za symbol skorojasno, to znamená, že dochází k terminologické chybě. Respondent tak očekává jiný stav počasí, než jaký uvádí zvolený symbol. Také popisuje pouze denní teploty a neuvedl do své odpovědi teploty noční.

Nesprávné odpovědi na otázku č. 8. jsou „*slunečno, oblačno*“. U této odpovědi respondent nesprávně dekodoval symboly a nepoužil správné terminologické označení daného jevu. Slunečno se v meteorologické terminologii jako termín vůbec nepoužívá. Oblačno znamená pokrytí oblohy oblačností 5 až 6 osminami. Ani jeden z těchto pojmů ale nepopisuje symbol, který je v předpovědi uveden. Proto je interpretace počasí nesprávná.

Další, velmi stručná odpověď je „*7/4*“, kdy respondent uvedl pouze teploty. Teplotní údaje jsou uvedeny nesprávně. Není u nich uvedeno, o jaké údaje se jedná, a také respondent nenapsal informace o oblačnosti. Z této odpovědi proto nemůžeme vycházet při interpretaci předpovědi počasí. Odpověď je nesprávná, neúplná a nekonkrétní.

Poslední nesprávná odpověď je „*↑7/0↓*“. Zde se respondent, podle symbolů šipek, které používá, domnívá, že se jedná denní maxima a minima, což je nesprávná interpretace předpovědi.

Další den, který je v předpovědi počasí ztvárněn pomocí symbolů a grafického ztvárnění, je čtvrtek.

U tohoto dne žádný respondent neuvedl správnou interpretaci předpovědi počasí. Nejčastější chybou byla neznalost symbolů, které představují meteorologické termíny. Respondenti velmi často tyto termíny zaměňovali nebo vůbec nepoužili. Proto docházelo k tomu, že do odpovědi uváděli pouze nepřesné nebo nesprávné odpovědi.

Mezi nepřesné odpovědi můžeme zařadit „*9/2*“. Zde respondent uvedl pouze první část předpovědi počasí, která se týká teplotních hodnot. Neuvedl ale, o jaké teploty se jedná. Správná odpověď by byla tehdy, pokud by respondent uvedl, že se jedná o denní a noční teploty. Také zapomněl zmínit stav oblačnosti.

Další nepřesné odpovědi jsou „*9, 2, polojasno, déšť*“ a „*9, 2, polojasno*“. Zde oba respondenti shodně vypsali teplotní hodnoty, u kterých stejně jako v předchozí odpovědi

neuvedli, čeho se týkají. Dále oba zaměnili symbol oblačno s deštěm za *polojasno*. Dochází zde tedy k terminologické chybě. Termín oblačno s deštěm totiž znamená, že obloha bude pokrytá oblačností z 5 až 6 osmin. Tento jev bude doprovázen deštěm, což jsou srážky neboli soustava vodních částic vzniklých kondenzací vodní páry v ovzduší ve stavu kapalném. Oproti tomu termín *polojasno* předpovídá, že obloha bude pokryta oblačností pouze ze 3 až 4 osmin. V tomto případě došlo k tomu, že respondenti nesprávně interpretovali symbol, který se v předpovědi vyskytoval, následně k pojmenování symbolu použili nesprávnou terminologii.

V odpovědi „ $9^{\circ} C / 2^{\circ} C$, *zataženo*“ můžeme pozorovat, že respondent správně uvedl denní a noční teploty, ale nesprávně charakterizoval symbol, který popisuje oblačnost. Respondent nesprávně uvedl, že bude *zataženo*, což znamená, že obloha bude pokryta oblačností z 8 osmin. V tomto případě by oblačnost pokrývala celé území České republiky. Symbol, který je v předpovědi uveden, ale znamená, že obloha bude oblačností pokryta jen z 5 až 6 osmin. Dochází zde tedy k terminologické nesrovnalosti. Díky té může dojít k tomu, že stav počasí nebude odpovídat předpovědi, kterou respondent interpretoval.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*slunečno, oblačno*“. U této odpovědi respondent zcela vynechal interpretaci teplotní situace. Zabýval se pouze symbolem oblačnosti. Uvedl, že bude slunečno, oblačno. První pojem, slunečno, který respondent uvedl, není meteorologický termín a nevyužívá se v předpovědi počasí. Zřejmě tento pojem zaměnil za termín jasno. Druhým pojmem, oblačno, respondent správně interpretoval symbol, který je v předpovědi uveden, nicméně zapomněl zmínit, že bude oblačno s deštěm.

Následující odpovědi jsou nesprávné.

„*Polojasno*“ je nesprávná odpověď. Respondent v ní neuvedl teplotní hodnoty, které se v předpovědi vyskytují. Také zaměnil termín oblačno s deštěm za *polojasno*.

Poslední nesprávnou odpovědí je „ $\uparrow 9^{\circ} C, 2^{\circ} C \downarrow$ “. U této odpovědi se můžeme domnívat, že respondent popisuje, podle použitých symbolů, denní maxima a minima. Tato interpretace je nesprávná, protože teplotní hodnoty představují průměrné denní a noční teploty.

U odpovědí, které interpretují čtvrtek, můžeme pozorovat dvě zásadní chyby respondentů, kvůli kterým dochází k nepřesným nebo nesprávným odpovědím.

Nejčastější chybou respondentů bylo to, že neznají symboly, které se v předpovědi na čtvrtek vyskytly. Velmi často tak docházelo k tomu, že respondenti interpretovali symbol, který se v předpovědi vyskytoval. Důsledkem toho vzniká terminologická

nekonzistentnost a dochází k nesprávné interpretaci předpovědi počasí. Odpovědi, které respondenti uvedli, se neslučují s předpovědí počasí, ani se skutečným stavem počasí, který očekáváme.

Dalším problémem je to, že respondenti nekonkretizují teplotní hodnoty. Proto může dojít k záměně informací, kdy respondenti považují hodnoty za denní minima a maxima, přestože hodnoty popisují denní a noční teploty.

Další den, který se v předpovědi počasí vyskytuje, je pátek.

Správné odpovědi, které respondenti u toho dne uvedli, jsou „9/4, oblačno“. Respondent správně uvedl teplotní hodnoty, které popisují denní a noční průměrné teploty. Správně interpretoval i oblačnost podle symbolu a grafického ztvárnění. Symbol značí oblačnost s deštěm, což znamená, že obloha bude z 5 až 6 osmin pokryta oblačností a k té se přidají i srážky v kapalné podobě, tedy déšť.

Další správná odpověď je „9/4, oblačno, občas srážky“. U této otázky respondent správně interpretoval teplotní situaci daného dne i stupeň oblačnosti.

Odpovědi, které následují, jsou nepřesné. Respondenti velmi často interpretovali pouze část odpovědi nebo jako u předchozích dní používali nesprávnou terminologii.

„9/4, polojasno“ a „9/4, polojasno“ jsou stejné odpovědi dvou respondentů. Sice zde respondenti správně uvedli konkrétní teplotní hodnoty, ale neuvedli, k čemu se hodnoty vztahují. Dále shodně oba respondenti uvedli v interpretaci předpovědi termín polojasno. Tento pojem je nesprávný, protože vyjadřuje pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin. Symbol, který se v předpovědi objevuje, představuje meteorologický termín oblačno s deštěm, ze kterého můžeme vyčíst, že obloha bude pokryta oblačností z 5 až 6 osmin a oblačnost bude doprovázena kapalnými přeháňkami, deštěm. Respondenti proto očekávají jiný stav počasí, než ten, který podle předpovědi počasí nastane.

Další nepřesná odpověď je „9° C/ 4° C, zataženo“. Zde stejně, jako v předchozích odpovědích respondent správně interpretoval první část odpovědi a ve druhé, která se týká oblačnosti, zaměnil správný termín, jenž označuje symbol, za nesprávný. Ani zde se proto stav počasí nemůže shodovat s odpovědí, kterou zde respondent uvedl.

V další odpovědi respondent uvedl, že bude „slunečno, oblačno, přeháňky“, vynechal informaci o teplotách a interpretoval pouze druhou část předpovědi, která se týká oblačnosti. Respondent popsal stav počasí několika pojmy. První z nich, slunečno, je nesprávný. Tento pojem není meteorologickým termínem, nýbrž pouze informací o tom, že

bude svítit slunce, což není správná interpretace. Další dva termíny, které respondent ve své odpovědi uvedl, jsou správné.

Poslední nepřesnou odpovědí je „9/ 4, skoro jasno“. I u této odpovědi respondent zaměnil názvosloví. Termín oblačno nesprávně nahradil termínem skoro jasno. Každý z těchto termínů představuje různé stupně oblačnosti. Skoro jasno vypovídá o pokrytí oblohy oblačností z 1 až 2 osmin. V případě správného termínu se jedná o pokrytí oblohy oblačností až v 5 až 6 osminách. Již v rozdílném počtu osmin můžeme pozorovat velký rozdíl v jednotlivých termínech.

Nesprávné odpovědi, které respondenti v dotazníku uvedli, jsou např. „*polojasno*“. Tato odpověď je velmi stručná, nekonkrétní, nesprávná a pro interpretaci počasí nedostatečná. Respondent v ní uvedl pouze jeden termín, a to *polojasno*, který zaměnil za správný termín oblačno s deštěm.

Poslední nesprávná odpověď je „↑ 9° C, ↓ 4° C“. Zde respondent popisuje teplotní maxima a minima, což je nesprávná interpretace teplotních hodnot, protože v předpovědi jsou zastoupeny čísla teploty denní a noční.

U této odpovědi je patrné, že barva, která je v grafickém ztvárnění teplot použita, je nejednoznačná a matoucí pro recipienty. Noční teploty jsou znázorněny na modrém podkladě, který ale mohou respondenti chápat buď jako noční teploty, nebo jako nejnižší teploty. Stejně matoucí je barva červená, která vyplňuje pole s denními teplotami. V tomto případě se recipienti mohou rozhodovat mezi denními či nejvyššími teplotami.

Stejně jako v předchozích dnech i zde respondenti velmi často zaměňovali jednotlivé symboly a jejich názvy, které byly v předpovědi počasí uvedeny.

Další den, u kterého respondenti podle symbolů a grafického ztvárnění interpretovali předpověď počasí, je sobota. Zde získali respondenti informaci o počasí pouze z obrazové složky, protože moderátorka u tohoto dne obraz zvukovým komentářem nedoprovázela. Proto je potřeba, aby tyto symboly byly srozumitelné a jasné.

Respondenti správně na tuto otázku odpovídali v několika případech stejně „10/2, *polojasno*“, „10/2, *polojasno*“, 10/2, *polojasno*“. V tomto případě respondenti shodně uvedli správné teplotní hodnoty i stupeň oblačnosti. Pokud porovnájí svou odpověď se stavem počasí, bude se shodovat.

Další odpověď byla také správná, ale respondent v ní uvedl pouze denní teploty, noční vynechal. „*polojasno, denní teploty až 10° C.*“

U nepřesných odpovědí se setkáváme také se zcela shodnými informacemi, které respondenti interpretovali. „10/2, *skorojasno*“, „10° C/ 2° C, *skorojasno*“, „10/2,

skorojasno“. V těchto odpovědích respondenti správně určili teplotní hodnoty. Shodně také zaměnili termín *polojasno* za *skorojasno*, který je nesprávný. V prvním případě, *polojasno*, značí pokrytí oblohy oblačností ze 3 až 4 osmin. Termín, který použili respondenti, znamená, že obloha bude pokryta oblačností pouze z 1 až 2 osmin.

Nesprávná odpověď na otázku je „ $\uparrow 10^{\circ} C$, $\downarrow 2^{\circ} C$ “. Zde respondent opět zaměnil denní a noční teploty za maxima a minima.

Poslední den, který se v dlouhodobé předpovědi vyskytoval, je neděle. Ani zde nebyla obrazová složka doprovázena složkou zvukovou, proto bylo potřeba, aby symboly byly jednoznačné a pro respondenty srozumitelné.

Správná odpověď se zde vyskytla pouze jednou. „*11/4, oblačno*“. Zde respondent uvedl správné teplotní hodnoty i stupeň oblačnosti, pouze zapomněl zmínit jev, který bude oblačnost doprovázet, a tím jsou kapalné srážky neboli déšť.

Respondent uvedl správné informace, které dekodoval prostřednictvím symbolů v předpovědi.

Další odpovědi jsou nepřesné a opět se shodují.

„*11/4*“, „*11/4*“. U této odpovědi respondenti uvedli pouze první část předpovědi počasí, která se týkala teplotní situace v neděli. Zcela vynechali druhou část předpovědi neboli sloupce, ve kterém je uveden stupeň oblačnosti.

U shodných odpovědí „*11/4, polojasno, déšť*“, „*11/4, polojasno*“ respondenti správně určili teplotní hodnoty. Při interpretaci oblačnosti však neporozuměli symbolu a interpretovali jej nesprávně, oblačno s deštěm zaměnili za *polojasno*. Touto nesprávnou interpretací pozměnili výpovědní hodnotu předpovědi počasí a také změnili její význam, který se nyní neshoduje se stavem počasí podle předpovědi.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*polojasno, denní teploty až $11^{\circ} C$* “. Zde respondent, stejně jako v předchozí odpovědi, zaměnil termín oblačno s deštěm za *polojasno*. U teplot uvedl jen denní teploty, noční vynechal. Pokud bychom podle této odpovědi měli interpretovat předpověď, bude zkreslená a nepřesná, protože respondent interpretoval pouze část předpovědi, zaměnil termíny a neporozuměl symbolům, které se v předpovědi nacházejí.

Nesprávné odpovědi u této otázky byly tyto „ *$11^{\circ} C / 14^{\circ} C$, skorojasno*“. U této odpovědi respondent uvedl nesprávné teplotní hodnoty. Místo čísel 11/4 uvedl hodnoty 11/14. Tato situace může znamenat, že se respondent pouze přepsal nebo přehlédl číslovku. Dále uvedl, že bude *skorojasno*, což nekorresponduje se symbolem, který

vyjadřuje oblačno s deštěm. To značí, že respondent nerozumí symbolu, který byl v předpovědi uveden. Nicméně tento symbol je celkem dobře pochopitelný, navíc je na něm dobře vidět četnost srážek.

Poslední nesprávná odpověď, která uzavírá obrazovou složku odpovědí, je „ $\uparrow 11^{\circ} C \downarrow 4^{\circ} C$ “. Zde respondent uvedl pouze teploty, ale neuvádí denní a noční hodnoty. Jeho interpretace poukazuje na denní maxima a minima.

U obrazové složky docházelo velmi často k nepřesné nebo nesprávné interpretaci. Respondenti popisovali nekonkrétně teplotní hodnoty, zaměňovali symboly a používali nesprávnou terminologii, což jsou hlavní důvody jejich nesprávné interpretace. Z toho důvodu docházelo ke zkreslení informací, které z předpovědi počasí získali.

V tomto případě obrazová složka neplní funkci zjednodušení a ilustrace daných informací, ale naopak. Respondenti jsou symboly zmateni a potřebují složku zvukovou, která jim informace zpřesní a zjednoduší.

Ve zvukové složce moderátorka upřesňuje informace, které nám díky grafickému ztvárnění přináší obrazová složka. Symboly, které jsou v této části předpovědi počasí zobrazeny, moderátorka konkretizuje. Popisuje, díky jakým meteorologickým jevům se mění stav počasí a co jej ovlivňuje. Dále popisuje i další jevy (jako je mlha, nízká oblačnost, srážky), které nastanou pouze na některých místech našeho území.

Zvuková složka zde plní doprovodnou funkci k obrazu.

Nevýhodou zvukové složky je velké množství informací, které přináší v krátkém časovém úseku.

Protože moderátorka přináší informace o každém dni zvlášť, rozhodla jsem se analyzovat zvukovou složku po jednotlivých dnech, které jsou v dlouhodobé předpovědi uvedeny.

První den, o kterém dlouhodobá předpověď přináší informace, je středa.

Moderátorka nám předává pro tento den velké množství informací, proto jsem se rozhodla vypsát jednotlivé termíny, které se v předpovědi vyskytují.

Jsou to tyto termíny: slunečno, zvětšená oblačnost, ojediněle přeháňky, místy mlhy, nízká oblačnost.

Správnou odpověď u této otázky neuvedl ani jeden z respondentů. Aby byla odpověď správná, musel by respondent do své odpovědi uvést všechny termíny, které jsou popsány výše.

Všechny termíny požadují po respondentech proto, že popisují vývoj počasí v průběhu dne a proto je potřeba, aby jednotlivé termíny na sebe navazovaly. Pokud jsou některé z termínů vynechány, předpověď počasí není úplná a nelze ji správně interpretovat. V tom případě můžeme mluvit o nepřesné odpovědi.

Do nepřesných odpovědí zařazují takové odpovědi, ve kterých respondent používá termíny, které se v předpovědi počasí vyskytly, ale nevyjmenuje všechny z nich. Interpretace předpovědi se potom stává zkreslenou a nepřesnou.

Do kategorie nepřesných odpovědí můžeme zahrnout všechny odpovědi respondentů, protože všichni respondenti pracovali s termíny, které se v předpovědi vyskytly. Nikdo z nich nepoužil všechny termíny, ale stejně tak nepoužil nesprávné termíny nebo pojmy.

„*Převážně slunečno*“ je první nepřesná odpověď. Pojmem slunečno se zde, podle mého názoru, rozumí, že obloha nebude pokryta oblačností a proto prosvítá Slunce. Tento pojem může korespondovat s meteorologickým termínem jasno, skoro jasno.

V této odpovědi respondent použil pouze jeden pojem, který se v předpovědi vyskytuje. Pokud by chtěl pouze podle tohoto pojmu interpretovat předpověď počasí, jeho interpretace bude nepřesná, zkreslená. Protože k tomu, aby vývoj počasí mohl respondent popsat, potřebuje znát další termíny a rozumět jim.

V další odpovědi respondent uvedl, že bude „*převážně slunečno, přeháňky*“. Zde respondent uvedl pouze pojem a meteorologický termín. Pojem převážně slunečno je uveden bez specifikace. To znamená, že zde není uvedena plošná četnost výskytu daného jevu, a proto jej můžeme očekávat na více než 70 % plochy území České republiky. U termínu *přeháňky* respondent neuvedl plošnou specifikaci, přestože je v předpovědi uvedena. Moderátorka informuje, že se budou vyskytovat *ojediněle přeháňky*, což znamená, že se tento jev bude vyskytovat na 5 až 29% plochy území.

Protože respondentovi chybí v odpovědi termíny i konkretizování jevů prostřednictvím plošné četnosti, nemůže tak předpověď počasí a jeho vývoj určit správně. Jeho interpretace počasí tak bude nepřesná a nebude odpovídat vývoji počasí v průběhu dne.

Další odpověď přináší informace „*slunečno, přeháňky ojediněle*“. V této odpovědi, podobně jako v předchozí, respondent uvedl pojem slunečno a meteorologický termín přeháňky. V tomto případě ale respondent specifikoval přeháňky a uvedl jejich plošnou četnost.

Přesto je v této odpovědi velmi málo termínů a informací. Proto nelze předpověď počasí interpretovat správně, k tomu respondentovi chybí termíny, které popisují vývoj situace a počasí konkretizují. Předpověď počasí tak bude nepřesná a zkreslená.

„*Ojediněle přeháňky*“ je nepřesná odpověď, ve které respondent nezmínil stav počasí vyjádřený pojmem, ale pouze jeden jev, který je vyjádřen meteorologickým termínem. Respondent zde zapomněl zmínit výchozí stav počasí, což je slunečno. Neuvedl také, že přeháňky se budou ojediněle vyskytovat v případě, že bude zvětšená oblačnost. Zvětšená oblačnost znamená, že se budou oblaky vyskytovat v nadmořské výšce 3 až 8 kilometrů. Respondent zde zmínil pouze přeháňky a jejich plošnou četnost. Z těchto informací nelze předpověď správně interpretovat. Informace nejsou úplné a nedoplňují se, proto by i výsledná interpretace mohla být neúplná nebo nepřesná.

„*Slunečno, občas mlhy*“ je další nepřesná odpověď, respondent uvedl pouze pojem a jeden z meteorologických termínů. Správně zde popsal výchozí stav počasí, který je vyjádřen pojmem slunečno. Dále respondent uvedl, že se budou vyskytovat občas mlhy. Termín mlhy uvedl správně, ale termín plošné četnosti zaměnil. V předpovědi je uvedeno, že mlhy se budou vyskytovat místy, což znamená, že se jev vyskytne na 30 až 69% plochy území. Podle této záměny se můžeme domnívat, že respondent nezná termíny plošné četnosti, proto termín nedokázal správně použít v odpovědi a aplikovat ho.

Ani z této odpovědi nedokáže respondent správně interpretovat předpověď počasí, protože mu chybí podstatné termíny, které určují vývoj počasí v průběhu dne.

V odpovědi „*přeháňky, mlhy*“ respondent použil dva termíny, které se vyskytují v předpovědi počasí. Ani u jednoho z termínů neuvedl plošnou četnost, proto nemůže interpretovat, v jakém rozsahu zmíněný jev nastane. Stejně tak nezmínil výchozí stav počasí a popsal pouze doprovodné jevy.

V další odpovědi „*slunečno, přeháňky, mlhy*“ respondent popsal pojem, informující o výchozím stavu počasí, a dva doprovodné meteorologické jevy. U meteorologických jevů není uvedeno, v jaké míře se na našem území budou vyskytovat.

Z této odpovědi respondent nemůže určit stav počasí, protože mu chybí termíny, které popisují vývoj počasí, stejně tak se nezmínil o plošné četnosti popisovaných jevů.

Poslední nepřesná odpověď „*slunečno, ojediněle přeháňky*“ je shodná s odpovědí respondenta, jehož odpověď jsem analyzovala výše v textu, proto jí zde nebudu znovu charakterizovat.

Nesprávné odpovědi se u této otázky nevyskytovaly. Všichni respondenti pracovali s termíny, které se v předpovědi počasí objevily.

U této otázky můžeme pozorovat, že respondenti ve většině případů zachytili prostřednictvím zvukové složky pojem, který se objevil na začátku informace o počasí

(slunečno). Můžeme se tak domnívat, že rychlost projevu a množství termínů zabránilo respondentům, aby si stihli zaznamenat další termíny. Dále je z odpovědí patrné, že respondenti vnímali zejména termíny, které jsou jim známé (mlhy, přeháňky). Tyto termíny ve svých odpovědích uváděli poměrně často. Oproti tomu termíny, které se tak často nepoužívají (zvětšená oblačnost, nízká oblačnost) respondenti ve svých odpovědích neuváděli vůbec.

Další problém spatřují v tom, že respondenti neznají termíny, které vyjadřují plošnou četnost, proto ji ve svých odpovědích neuváděli. Tyto termíny nespojovali ani s jevy, kterých se týkaly. Buď respondenti informace o plošné četnosti zcela vynechali, nebo je nahradili jiným, obecným pojmem.

Další den, u kterého moderátorka prostřednictvím zvukové složky představuje předpověď počasí, je čtvrtek.

I u tohoto dne se vyskytuje velké množství termínů, proto je níže pro přehlednost vypíši. Jsou to tyto termíny: polojasno, oblačno, místy mlhy, nízká oblačnost, místy déšť.

Stejně jako u předchozího dne ani zde nikdo z respondentů neodpověděl správně. Žádný z respondentů neuvedl všechny termíny, které se v předpovědi počasí pro tento den vyskytly. Proto nikdo z nich nemohl předpověď počasí správně dekodovat a následně interpretovat.

Do nepřesných odpovědí můžeme zařadit všechny odpovědi, které se v dotazníku vyskytly, kromě jedné, u které respondent nechal nevyplněné pole odpovědi. Všichni respondenti použili správné termíny, ale pouze některé z nich.

Mezi nepřesné odpovědi patří „*mlhy*“. U odpovědi respondent neuvedl výchozí stav počasí, který je charakterizován termínem polojasno až oblačno, což znamená, že obloha bude pokryta oblačností z 3/4 osmin v případě polojasna a 5/6 osmin v případě oblačna. Z toho vychází informace, kterou respondent zmínil ve své odpovědi a to, že můžeme očekávat mlhy. Mlha se skládá z velmi malých kapiček vody, popřípadě drobných ledových krystalků rozptýlených ve vzduchu, zmenšuje viditelnost. Respondent zde neuvedl plošnou specifikaci mlhy. Mlha se podle předpovědi bude vyskytovat místy, což znamená na 30 až 69% území.

Pouze z tohoto uvedeného meteorologického termínu není možné správně a přesně interpretovat předpověď počasí, která se skládá z velkého množství termínů.

Další nepřesnou odpovědí je „*polojasno, oblačno*“. Zde respondent ve své odpovědi uvedl výchozí stav počasí, který popisuje stupeň oblačnosti na našem území. Nicméně

respondent ve své odpovědi nepopsal další jevy, které popisují vývoj počasí v průběhu dne, proto je interpretace předpovědi zkreslená, neúplná a nekonkrétní.

Další odpověď je „*místy nízká oblačnost*“. U této odpovědi respondent nepopsal výchozí stav počasí, který se následně vyvíjí podle jevů, které ho ovlivňují. Jedním z meteorologických jevů je termín, který zde respondent uvádí, a tím je místy nízká oblačnost. Respondent zde uvedl plošnou četnost výskytu daného jevu, která nám umožňuje odhadnout, na kolika procentech území se daný jev vyskytne. Nízká oblačnost představuje oblaky, které se vyskytují převážně ve výškách od povrchu země do 2 kilometrů.

Tato odpověď nám neumožňuje interpretovat předpověď počasí, protože nezískáme informace o stavu počasí, jevech, které jej ovlivňují, ani o místní specifikaci dalších termínů, které se v předpovědi vyskytují. Interpretace je proto nepřesná a neúplná. Pokud bychom ji porovnali se skutečným stavem počasí, získali bychom rozdílné informace.

„*Mlhy, místy déšť*“ je nepřesná odpověď, ve které respondent uvedl dva meteorologické termíny. Tyto termíny vychází z aktuálního stavu počasí, o kterém se ve své odpovědi respondent nezmiňuje. V odpovědi je uveden termín mlhy, u kterého respondent neuvedl plošnou četnost, proto z odpovědi nemůžeme odhadnout, na kolika procentech plochy se vyskytne. U druhého termínu, kterým je déšť, což jsou přeháňky v kapalném stavu, respondent uvedl plošnou četnost. Můžeme proto odhadovat, že se jev vyskytne na 30 až 69 % našeho území.

Ani u této odpovědi nelze vytvořit správnou interpretaci, protože nám chybí množství termínů a údajů o plošné četnosti. Respondent si může udělat pouze představu o tom, jaké jevy budou v tomto dni probíhat na našem území.

„*Mlhy, místy oblačno*“ je odpověď, která je obsahově podobná předchozí odpovědi, proto zde budu analyzovat pouze její druhou část.

U specifikace oblačnosti použil respondent termín místy, což by znamenalo, že se oblačnost vyskytne na 30 až 69% našeho území. Tato specifikace se ale v předpovědi nevyskytovala. Pokud je meteorologický jev bez specifikace, znamená to, že se vyskytne na více než 70 % plochy. Proto je termín místy použit nesprávně ve spojení s oblačností.

U této odpovědi by proto mohlo dojít nejen k nepřesné interpretaci, ale kvůli špatně zvolené specifikaci, také k interpretaci nesprávné.

Další odpověď je „*oblačno, polojasno, déšť*“. V této odpovědi respondent správně zaznamenal začátek předpovědi počasí, ve kterém je uveden stav počasí (polojasno až oblačno). Následující jevy, které vývoj počasí určují, vynechal a zaměřil se na poslední

termín, jenž se v předpovědi vyskytuje, a tím je déšť. Tento termín respondent pouze uvedl, aniž by jej konkretizoval prostřednictvím plošné četnosti daného jevu.

Mezi nepřesné odpovědi můžeme zařadit také „*polojasno až oblačno, mlhy, nízká oblačnost*“. Zde respondent správně uvedl stupně oblačnosti, které jsou výchozím stavem pro určení předpovědi počasí. Dále uvedl termín mlhy, který ale nespecifikoval. Také správně použil termín nízká oblačnost, u kterého stejně jako u předchozího termínu, neuvedl plošnou četnost. Respondent tedy nemůže odhadnout, na kolika procentech území se jím zmíněné jevy budou vyskytovat. Pouze získal informaci, že se tyto jevy ve čtvrtěk na našem území vyskytnou.

U této odpovědi jsme získali výchozí stav předpovědi počasí, který je dále určován meteorologickými jevy, které budou probíhat na našem území. Respondent zde ale nezmínil jejich specifikaci, proto nemůžeme odhadnout jejich rozsah výskytu. I zde by proto interpretace byla neúplná a nepřesná.

Poslední nepřesnou odpovědí je „*polojasno, oblačno*“, kde respondent popsal pouze stupně oblačnosti, které můžeme považovat za počáteční stav počasí, který je v předpovědi představen prostřednictvím zvukové složky. Další jevy, které budou následovat, zde respondent nespecifikoval.

Nesprávné odpovědi se u této otázky nevyskytovali. Respondenti používali pouze termíny, které se v předpovědi počasí objevily, proto nedošlo k nesprávným odpovědím.

U této otázky můžeme pozorovat, že respondenti se rozdělili na dvě základní skupiny. První z nich popisovala pouze první část předpovědi, která se týkala stupně oblačnosti. Druhá skupina se zaměřila pouze na meteorologické jevy, které ovlivňují vývoj předpovědi počasí. Nikdo z respondentů však nedokázal ve své odpovědi použít jak úvodní stav počasí, tak jevy, které jeho proměnu ovlivňují.

Dalším problémem tkví v tom, že respondenti neznají termín plošné četnosti a velmi často jej zcela vynechávají. Dochází pak k situaci, kdy respondent sice určí meteorologický jev, ale chybí u něj jeho specifikace, která nám určuje četnost jeho výskytu, a je proto nesmírně důležitá.

I u této otázky jsme si mohli všimnout tendence, kdy respondenti si všímají jen více známých termínů (mlhy, oblačno, polojasno). Skoro vůbec ve svých odpovědích neuvádějí termíny méně používané (nízká oblačnost).

Pátek je další den, o kterém prostřednictvím zvukové složky získáváme informace o počasí.

I u tohoto dne nám moderátorka předává velké množství termínů, které přicházejí v rychlém časovém sledu.

Termíny, které se v páteční předpovědi počasí vyskytují, jsou oblačnost, déšť, přeháňky. Zde bych chtěla poukázat na terminologickou nejednoznačnost. V meteorologickém výkladovém slovníku je termín déšť vysvětlen jako atmosférická srážka, což je soustava vodních částic vzniklá kondenzací vodní páry v ovzduší ve stavu kapalném. Srážky ve stavu kapalném neboli déšť dělíme podle doby trvání na trvalé, občasné a přeháňky. U přeháněk je období vypadávání srážek poměrně krátké (řádově minuty). Intenzita srážek poměrně rychle kolísá a mezi jednotlivými přeháňkami dochází nezřídka i k vyjasnění. Proto termíny déšť a přeháňky ukazují na stejný jev. Přeháňky termín déšť pouze specifikují z hlediska doby trvání.

U této otázky žádný z respondentů neodpověděl správně, to znamená, že nepoužil všechny termíny, které se v dlouhodobé předpovědi vyskytují.

Do kategorie nepřesných odpovědí můžeme zařadit téměř všechny odpovědi na tuto otázku. Respondenti ve svých odpovědích používali správné termíny. Jejich odpovědi ale neobsahovaly všechny termíny, vyskytující se v předpovědi, proto jsou nepřesné. Nicméně žádný respondent nepoužil nesprávný termín.

Pokud se podíváme na nepřesné odpovědi, zjistíme, že velká část respondentů napsala do dotazníku stejnou odpověď. Touto odpovědí je pětkrát „*hodně oblačnosti*“. Tento termín se vyskytuje na začátku předpovědi počasí na pátek. Z toho vyplývá, že v předpovědi počasí bylo velké množství termínů, které byly předávány rychle a v krátkém časovém úseku, proto respondenti nestihli zaznamenat ostatní termíny. Zaměřili se proto jen na informaci, která se objevila na začátku. Další jevy, déšť, přeháňky, které proměnu počasí vysvětlovaly, již respondenti ve svých odpovědích neuvedli. Na konci předpovědi moderátorka hovoří o změně stavu počasí a uvádí, že *od západu bude srážek i oblačnosti ubývat*. Tuto informaci nikdo z respondentů do odpovědi neuvedl, přestože je pro vývoj a změny počasí zásadní.

V odpovědi zazněl pouze termín oblačnost, který popisuje stupeň pokrytí oblohy oblačností.

Na základě této informace nelze předpověď správně interpretovat, protože nám chybí meteorologické jevy, které popisují vývoj počasí a současně informace o změně počasí. Proto je interpretace na základě těchto odpovědí nepřesná.

„*Oblačnost a srážky ubývají*“ je další nepřesná odpověď, ve které respondent uvádí pouze závěrečnou část informace o počasí, u ní ale chybí místní určení (od západu).

Respondent zde zcela vynechal úvodní informace z předpovědi, ve kterých se dozvídáme o oblačnosti a jevech, které ji budou provázet (déšť, srážky). Popisuje až změnu počasí.

Z této odpovědi nemůžeme interpretovat správnou předpověď, protože respondent vyňal ze zvukové složky pouze část informací, které jsou bez kontextu a návaznosti na předchozí znění předpovědi.

„*Hodně oblačnosti, podzimní teploty*“ je poslední nepřesná odpověď, která je podobná předchozí odpovědi respondentů, proto ji zde nebudu charakterizovat a zaměřím se pouze na druhou část uvedené informace. V té respondent zmiňuje, že nás čekají podzimní teploty, což je informace, kterou moderátorka uvádí na konci celé předpovědi. Tato informace nám nepřináší žádnou konkrétní informaci, ze které bychom mohli předpověď interpretovat.

Nesprávná odpověď byla u této otázky pouze jedna a to „*vysoká oblačnost, déšť*“. Pojem vysoká oblačnost se v předpovědi na pátek vůbec nevyskytuje. Respondent použil nesprávný termín. A termín déšť uvedl pouze jako jev bez návaznosti na předchozí stav počasí.

Z této odpovědi nemůžeme interpretovat předpověď, protože obsahuje nesprávné informace, které se od předpovědi liší.

U této otázky si můžeme povšimnout opakujícího se problému. Respondenti uvádějí do svých odpovědí pouze první informaci z předpovědi počasí a další termíny už neuvádí. Tento jev, jak jsem již výše uvedla, můžeme přičítat rychlému tempu mluvy moderátorky a velkému množství termínů, které předpověď obsahuje.

U dalšího dne, soboty, se zvuková složka neobjevuje. Moderátorka již obrazovou složku, zprostředkovanou symboly a grafickým ztvárněním, nedoplňuje a neupřesňuje dalšími informacemi, proto musí respondenti získat všechny informace pouze z obrazu.

Zde je proto zajímavé, že většina respondentů u zvukové složky informace o počasí vyplnila.

Všechny odpovědi proto považují za nesprávné, protože je moderátorka nepřináší. Odpovědi jsou „*ubývání oblačnosti*“, „*déšť, přehánky, oblačnost bude přibývat*“, „*ubývání oblačnosti i srážek*“, „*podzimní teploty*“, „*polojasno*“.

U těchto odpovědí buď respondenti vycházeli z informací, které moderátorka uváděla u předchozích dní, použili k získání informací obrazovou složku, nebo si informace

vymysleli. Žádná z uvedených informací se totiž ve zvukové složce u předpovědi na sobotu nevyskytuje.

Stejná situace nastala i u posledního dne dlouhodobé předpovědi, u neděle.

I zde respondenti uváděli u zvukové složky informace, které nezískali od moderátorky, protože ta žádné informace o počasí k tomuto dni nepředávala.

Respondenti uváděli nesprávné odpovědi „*podzimní teploty*“ (*dvakrát*), „*oblačnost, bude přibývat*“, „*polojasno*“. I u těchto odpovědí zřejmě došlo k tomu, že respondenti použili informace o počasí, které získali v předchozích dnech, z obrazové složky, nebo informace, které si vymysleli, bez podložení.

U zvukové složky měly největší zastoupení odpovědi nepřesné, které vedly k nepřesné interpretaci předpovědi počasí.

Tato tendence vychází z několika hledisek, které bych zde nyní ráda představila.

Prvním problémem je to, že zvuková složka obsahuje velké množství termínů, které jsou prezentovány rychlou mluvou moderátorky, v krátkém časovém úseku. Respondenti v krátké době nestihli zaznamenat všechny termíny a většinou se zaměřili pouze na první část informace. Dochází tak k tomu, že jejich informace o předpovědi počasí jsou neúplné a chybí v nich množství podstatných termínů, které předpověď počasí dále rozvíjejí a specifikují.

Dalším typickým rysem odpovědí respondentů je to, že upřednostňují v odpovědích více známé termíny před těmi neznámými. Na známé termíny se respondenti mnohem více zaměří, následně je umí interpretovat, rozumí jim a dokáží je ve své odpovědi použít.

Problém, který také nelze opomenout, vychází z neznalosti plošné četnosti. Respondenti neznají termíny, které specifikují meteorologické jevy, a proto je ve svých odpovědích neuvádějí, nebo tyto termíny zaměňují za jiné, obecné pojmy, které ale daný jev nespecifikují. Tento problém vychází z toho, že obecně recipienti neznají tyto termíny, nevědí, že znamenají procentuální výskyt daného jevu, a proto jim nepřikládají pozornost. Všechny tyto problémy způsobují situaci, kdy respondenti, mnohdy nevědomě, přecházejí podstatné termíny, a jejich interpretace proto nemůže korespondovat s předpovědí, ani se současným stavem počasí.

Každá ze složek, které v této práci popisují, přináší recipientovi jiné informace, které by se navzájem měly doplňovat a vycházet ze sebe, aby byly pro recipienta srozumitelné. Na základě správného propojení obrazové a zvukové složky může recipient správně dekodovat, interpretovat a porozumět předpovědi počasí.

Proto jsem se rozhodla porovnat informace, které recipient získá ze zvukové a obrazové složky. Pro přehlednost a lepší orientaci zde přikládám tabulku odpovědí.

Tabulka č. 17: *středa*

Obrazová složka	Zvuková složka
„7/0“	„převážně slunečno“
„7/0, skorojasno, déšť + teploty“	
„průměrné denní 7°, noční 0°“	„převážně slunečno, přeháňky“
„slunečno, oblačno“	„slunečno, přeháňky ojediněle“
„polojasno, d.:7, n.:0“	„ojediněle přeháňky“
„7/4“	„slunečno, občas mlhy“
„7/0, polojasno“	„přeháňky, mlhy“
„skoro jasno, denní teploty až 7° C“	„slunečno, přeháňky, mlhy“
„↑7/0↓“	„slunečno, ojediněle přeháňky“

Z tabulky číslo 17 je patrné, že každá ze složek přináší jiné informace o počasí.

Obrazová složka se zaměřuje na teplotní situaci, popisuje denní a noční teploty. Dále přináší informaci o stupních oblačnosti. Respondenti podle symbolů dobře interpretovali teploty, ale stupně oblačnosti již poznávali mnohem méně.

Oproti tomu zvuková složka přináší informace o aktuálním stavu počasí, jeho vývoji, který ovlivňují meteorologické jevy, a o jeho proměnách. V této složce je uvedeno velké množství termínů, které jsou pro interpretaci nezbytné. Respondenti zde měli problém získat z předpovědi všechny termíny, proto do své odpovědi uváděli pouze část předpovědi.

A právě tím dochází k interpretačnímu problému, který hlavním způsobem ovlivňuje porozumění předpovědi počasí.

Pokud se podíváme na tabulku, zjistíme, že obrazová a zvuková složka se neshodují. Každá z nich zprostředkovává jiné informace. Tyto informace by se ale měly navzájem doplňovat. Z obrazu získáme ilustraci teplot a oblačnosti a zvuk nám přinese informace nejen o stavu počasí, ale i jeho vývoji a změnách či doprovázejících jevech a jejich plošné četnosti.

A zde právě nastává zásadní problém. Respondenti v jednom okamžiku získávají velké množství informací, které nejsou schopni zpracovat, interpretovat a aplikovat na počasí. Proto si vybírají pouze některé informace, termíny, které jsou pro ně známé. Dochází tak k tomu, že z množství pojmů vyberou jen ty, které pro předpověď nejsou tolik zásadní. Navíc velmi často vyberou ve zvukové složce jen ty termíny, které nijak nesouvisí se složkou obrazovou a nedoplňují ji. Z těchto informací nedokáží sestavit plnohodnotnou předpověď počasí, která by odpovídala aktuálnímu stavu počasí.

Tabulka č. 18: čtvrtky

Obrazová složka	Zvuková složka
„9/2“	„mlhy“
„9, 2, polojasno, déšť“	-
„9° C/2° C, zataženo“	„polojasno, oblačno“
„slunečno, oblačno“	„místy nízká oblačnost“
-	„mlhy, místy déšť“
-	„mlhy, místy oblačno“
„9, 2, polojasno“	„oblačno, polojasno, déšť“
„polojasno“	„polojasno až oblačno, mlhy, nízká oblačnost“
„↑9° C, 2° C↓“	„polojasno, oblačno“

U tabulky č. 18 můžeme vidět, že, stejně jako v předchozí tabulce, se informace v obrazové a zvukové složce liší.

Obrazová složka se zaměřuje na teplotní hodnoty a stupeň oblačnosti. Zvuková složka popisuje stav počasí, jevy, které jej budou provázet, a také jevy, kvůli kterým se počasí bude měnit.

I zde můžeme vidět, že se informace, které nám složky předávají, liší, stejně jako odpovědi respondentů. Na vině je velké množství informací, symbolů a termínů, které respondenti nestihnou zpracovat a interpretovat. Může k tomu dojít z nedostatku času, neznalosti termínů a symbolů, nepozorností nebo kombinací všech zmíněných faktorů dohromady.

Pokud bych zde měla určit, která složka je dominantnější a pro recipienty srozumitelnější, dala bych přednost složce obrazové. Přestože vizualizace, které jsou v ní použity, nejsou

pro respondenty zcela srozumitelné a objevuje se problém s jejich interpretací, obsahuje obrazová složka mnohem méně informací, a proto je méně náročná na porozumění. Oproti tomu zvuková složka přináší velké množství informací, které znesnadňuje orientaci respondentů v předpovědi.

Tabulka č. 19: pátek

Obrazová složka	Zvuková složka
„9/4“	„hodně oblačnosti“
„9/4, polojasno“	-
„9° C/ 4° C, zataženo“	„hodně oblačnosti“
„slunečno, oblačno, přeháňky“	„vysoká oblačnost, déšť“
„9/4, oblačno“	„oblačnost a srážky ubývají“
„9/4 oblačno, občas srážky“	„hodně oblačnosti“
„9/4, skoro jasno“	„hodně oblačnosti“
„polojasno“	„hodně oblačnosti, podzimní teploty“
„↑9° C, ↓4° C“	„hodně oblačnosti“

V tabulce č. 19 můžeme pozorovat, že informace, přinášené obrazovou a zvukovou složkou se liší a velmi často jsou dokonce protichůdné.

Podle symbolu obrazové složky se dozvídáme, že bude *oblačno s deštěm*, což doplňuje zvuková složka, která nás informuje o tom, že bude *hodně oblačnosti, déšť, přeháňky...*, navíc většina respondentů symbol obrazové složky interpretovala nesprávně jako polojasno či skoro jasno. Proto v porovnání s odpověďmi u zvukové složky, kde se nejčastěji vyskytuje termín *hodně oblačnosti*, dochází k rozporu. Respondenti tak díky své nesprávné interpretaci získají špatné informace a ty se následně rozcházejí, nedoplňují se. Proto nastane situace, kdy respondenti z předpovědi získají 2 odlišné informace a rozhodují se, kterou z nich si vyberou. Podle shrnutí dotazníku (viz dotazník dále) dávají respondenti přednost složce obrazové, kterou ale interpretují nesprávně, na rozdíl od složky zvukové, ve které pochytili správné informace, které se s předpovědí shodují.

Tabulka č. 20: sobota

Obrazová složka	Zvuková složka
„10/2, polojasno“	„ubývání oblačnosti“
„10/2, skorojasno“	-
„10° C/ 2° C, skorojasno“	„déšť, přehánky, oblačnost bude přibývat“
-	„ubývání oblačnosti i srážek“
„10/2, polojasno“	-
„10/2, polojasno“	-
„10/2, skorojasno	„podzimní teploty“
„polojasno, denní teploty až 10° C“	„nic“
„↑ 10° C ↓ 2° C“	„polojasno“

V této otázce nesla informační hodnotu pouze obrazová složka. Ta přinášela informace o teplotní situaci a stupni oblačnosti.

Zvuková složka nenesla žádnou informační hodnotu. Moderátorka se k počasí v sobotu nevyjadřovala. Proto odpovědi, které jsou u zvukové složky zaznamenané, jsou nesprávné a není možné se podle nich řídit a interpretovat je.

V této otázce byla dominantní pouze obrazová složka, zvuková složka se zde nevyskytovala.

Tabulka č. 21: neděle

Obrazová složka	Zvuková složka
„11/4“	„podzimní teploty“
„11/4, polojasno, déšť“	-
„11°/14° C, skorojasno“	„oblačnost bude přibývat“
-	-
„11/4, oblačno“	-
„11/4, polojasno“	-
„11, 4“	„podzimní teploty“
„polojasno, denní teploty až 11° C“	„nic“
„↑ 11° C ↓ 4° C“	„polojasno“

U tabulky č. 21 můžeme opět vidět, že informační hodnotu nese pouze obrazová složka, která je v tomto případě dominantní. Respondenti získávají informace o počasí pouze ze symbolů a grafického ztvárnění a nemají k dispozici upřesnění prostřednictvím složky zvukové. V tomto případě nastává problém, protože respondenti nedokázali správně interpretovat symbol oblačnosti, proto získali nesprávné informace. Protože zvuková složka obraz nedoprovází, neměli ani možnost informace opravit nebo doplnit.

Proto můžeme pozorovat, že v předpovědi na neděli dochází velmi často k nesprávné interpretaci z důvodu nedostatku informací. Respondent se řídí pouze obrazovou složkou, které nerozumí a chybí mu složka zvuková.

V této části předpovědi se respondenti zabývali pátým obrazem předpovědi počasí – dlouhodobá předpověď. Respondenti zde měli získat informace o počasí na nadcházející dny, středu, čtvrtek, pátek, sobotu a neděli.

Informace získali prostřednictvím obrazové složky, která přinášela pomocí symbolů a grafického ztvárnění teplotní situaci a stupně oblačnosti. Dále ze složky zvukové, která popisovala stav počasí, jeho vývoj a změnu. Také se zaměřovala na jevy, které budou změnu a vývoj počasí doprovázet.

Podle odpovědí respondentů jsem zjistila několik problémů, které znesnadňují správnou interpretaci předpovědi počasí a brání respondentům v jejich porozumění.

1) Informace o počasí přinášejí prostřednictvím obrazové a zvukové složky velké množství informací, které se liší a mnohdy i rozcházejí.

Obrazová složka působí jako dominantní a zvuková jako doplňující, ale pokud se podíváme na množství informací, je to přesně obráceně. A v tom může nastat problém. Respondenti se více zaměřují na obrazovou složku, které podle dotazníku příliš nerozumí, a z té vycházejí při interpretaci počasí. Zvukovou složku vnímají mnohem méně a informacím, které přináší, nepřikládají takovou váhu, přestože mnohdy jsou tyto informace nosné a podstatné.

2) Dalším problémem je neznalost meteorologických symbolů a grafického ztvárnění. Respondenti velmi často nerozumí symbolům, a nesprávně je interpretují. Stejný problém nastává u meteorologických termínů a termínů, které popisují plošnou četnost. Respondenti termíny neznají, nedokáží je dekodovat a velmi často je zaměňují buď jinými, nevhodnými termíny, nebo obecnými názvy, které do meteorologické terminologie nepatří.

S tím souvisí velmi časté vynechávání termínů, jež respondenti neznají. Přestože termíny mohou být důležité a často přinášejí nosnou informaci, respondenti je z důvodu neznalosti

vynechávají. To zapříčiňuje nedostatek informací, ze kterých respondenti pak sestavují vlastní předpověď. Vzniká proto neúplná a zkreslená předpověď, která je nesprávná.

3) Posledním problémem je fakt, že obrazová a zvuková složka nepřináší stejné informace. Respondenti proto velmi často volí pouze jednu složku (většinou obrazovou) a podle té předpověď interpretují. Neuvědomují si, že k interpretaci počasí je potřeba použít obě dvě složky, protože každá nese jiné podstatné informace, které na sebe navazují a doplňují se, přestože se neshodují.

4.3.3 TŘETÍ ČÁST OBRAZOVĚ-ZVUKOVÉHO DOTAZNÍKU – SHRUTÍ

Tuto část obrazově-zvukového dotazníku zodpovídali respondenti po skončení záznamu předpovědi počasí.

1) Domníváte se, že obrazová a zvuková složka předávají stejnou informační hodnotu?

Tabulka č. 22: Odpovědi respondentů

odpověď:	Ano	ne
počet odpovědí:	0	9
důvod odpovědi:		<ul style="list-style-type: none">- „k velkému překvapení si často protičeří“- „většinou jde o chyby redakce nebo moderátorky, že něco zapomene zmínit nebo zmíní chybně“- „zvuk doplňuje symboly, ale asi není tak důležitý, když často jsou předpovědi bez komentáře“- „moderátorka někdy říká něco, co se neshoduje s obrazem (teploty), někdy doplňuje, někdy hovoří o něčem jiném (mapa Evropy x ledovka v ČR)- „zvuk není synchronizovaný s obrazem, moderátorka např. stojí před ikonou, o které mluví“- „liší se, mnohdy se píše něco jiného, než je řečeno“- „často se mluví o něčem jiném, než co ukazuje obrazová složka, někdy si informace vůbec neodpovídají“- „nekorespondují výpovědi DEN/NOC, DNY ani TEPLITY“

Tuto otázku jsem záměrně položila až na závěr dotazníkového šetření, kdy respondenti vyplnili všechny dotazníky (obrazový, zvukový, obrazově zvukový).

Mým cílem bylo zjistit, zda po i po vyplnění se respondenti domnívají, že obě dvě složky předávají stejnou informační hodnotu a vzájemně se doplňují, jak většina z nich uvedla před vyplněním dotazníku.

Z odpovědí je patrné, že se názor respondentů změnil.

Nikdo z respondentů nevedl, že obrazová a zvuková složka předávají stejnou informační hodnotu. Naopak *ne* odpověděli všichni, tedy devět respondentů.

2) Upřednostňujete některou ze složek (obrazová, zvuková) při interpretaci předpovědi počasí?

Tabulka č. 23: Odpovědi respondentů

odpověď:	ano	Ne
počet odpovědí:	9	0
důvod odpovědi:	<ul style="list-style-type: none"> - „obrazová – lépe se vnímá“ - „obrazová složka je pro mě srozumitelnější a informačně dostačující, navíc se podívám jen na to, co konkrétně potřebuji“ - „obrazovou, jen mrku (ve správný čas) a vím, jak by mělo být“ - „obrazová, počasí sleduji jen na internetu a stačí mi symboly teplot a mráčků“ - „obrazovou, často mám u TV vypnutý zvuk nebo počasí sleduji hlavně na internetu“ - „empiricky jsem si ověřila, že asi spíš zvuk, myslím, že to souvisí s celkovým nastavením osobnosti, obecně raději přijímám zvukové informace + nerozumím pořádně grafickým symbolům“ - „nestíhám sledovat obě složky, spíš sleduji obrázky, moderátorky jsou moc rychlé“ - „obrazová – mám čas si ji interpretovat, zvuková je rychlá, nesrozumitelná“ 	

U této otázky jsem se snažila zjistit, které složce dávají respondenti přednost při interpretaci předpovědi počasí. Z jejich odpovědí, osm respondentů uvedlo, že dává přednost složce obrazové, pouze jeden zvukové. Je patrné, že se zaměřují převážně

na složku obrazovou a z té získávají informace. Tato informace koresponduje s analýzou obrazově zvukového dotazníku, tabulka č. 6 – pátek. Tam uvádím problematiku toho, když respondenti dávají přednost pouze obrazové složce. Dochází k situaci, ve které respondenti velmi často správně interpretují zvukovou složku, protože vychází ze známých termínů, ale neřídí se jí. Dávají přednost složce obrazové, jejíž interpretace je nesprávná, protože respondenti velmi často nerozumí symbolům v předpovědi uvedeným. Tím pádem je jejich interpretace předpovědi nesprávná, protože se řídili pouze jednou ze složek.

3) Která ze složek (*obrazová, zvuková*) předpovědi počasí je podle vás více dominantní a proč?

Tabulka č. 24: Odpovědi respondentů

složka	obrazová	Zvuková
počet odpovědí:	5	4
důvod odpovědi:	<ul style="list-style-type: none"> - „rozumí jí více lidí (řekla bych, že i děti) + odborné terminologii moderátorů nemusí každý rozumět“ - „více dominantní je složka obrazová, zvuková jen dotváří celkový dojem, dodává informace, které se do obrazové složky nevešly“ - „obrazová, zvuková jen doplňuje, navíc je text velmi rychlý a informace nekompletní“ - „obraz, zvuk nemá šanci nikdo v té rychlosti pobrat“ - „obrazová – moderátorka nestihla říct tolik, kolik ukáže grafika nebo přehledná tabulka“ 	<ul style="list-style-type: none"> - „chtě – nechtě se na ní musí člověk soustředit, protože moderátorka obraz „přehluší“ “ - „zvuková, protože dneska mluví všichni moderátoři strašně rychle a zahltní všechny cesty pro příjem informací“ - „zvuková – snaží se všechno vypovědět, ale je to rychlé a matoucí“ - „zvuková – moderátorka mluví rychle, bez pauz, hodně informací za krátký čas“

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, kterou složku považují respondenti za dominantní.

Z opovědi mi vyšlo, že pět respondentů považuje za dominantní složku obrazovou, čtyři respondenti složku zvukovou.

Ti, kteří se domnívají, že dominantní je složka obrazová uvádějí, že je přehlednější, srozumitelnější a zvuková složka ji pouze doplňuje.

V této části se musím vyjádřit k jedné odpovědi, která je v tabulce uvedena. Je to odpověď: „rozumí jí více lidí (řekla bych, že i děti) + odborné terminologii moderátorů nemusí každý rozumět“. V této odpovědi jsou zahrnuty i důvody ostatních respondentů, proto bych se k ní chtěla vyjádřit. Domnívám se, že tento názor je chybný a je základem nesprávné interpretace a chybného porozumění předpovědi počasí! Podle této odpovědi soudím, že respondenti si neuvědomují, že symboly, které jsou součástí obrazové složky, představují graficky vyjádřené meteorologické termíny, které používá moderátorka ve složce zvukové. Proto výrok, že jí rozumí více lidí než odborné terminologii moderátorů, je zcela mylný, protože symbol i termín představují totéž, akorát je každé znázorněno v jiném komunikačním kódu. Symbol je totiž meteorologický termín ztvárněný graficky. Tento názor může představovat hlavní chybu interpretace předpovědi počasí a důvod, proč respondenti dávají obrazové složce přednost, přestože ji interpretují nesprávně. Zásadní chyba je totiž v tom, že si svou nesprávnou interpretaci a neznalost symbolů neuvědomují! Symboly považují za všeobecně známé a srozumitelné, a proto s nimi pracují podle svého uvážení. Neuvědomují si, že zastupují meteorologické termíny a jsou stejně odborné jako termíny uvedené ve složce zvukové.

Respondenti, kteří se domnívají, že dominantní je zvuková složka, ve svých odpovědích uvádějí, že to není dobře. Domnívají se, že nesrozumitelná složka zvuková zastiňuje srozumitelnou a jednoznačnou složku obrazovou, která je pro ně přehlednější a přijatelnější. Zvukovou složku respondenti považují za matoucí, složitou, velmi rychlou a nepřehlednou.

Obecně z odpovědi vychází, že obrazová složka je mnohem srozumitelnější než složka zvuková.

Zde musím zmínit důležitou informaci, která opět výrazně souvisí s problematikou nesprávné interpretace předpovědi počasí. Podle odpovědi na tuto otázku respondenti považují obrazovou složku za jasnější a srozumitelnější, také jí dávají v interpretaci přednost. Pokud se ale podíváme na obrazově zvukový dotazník a jeho analýzu (otázky 4., 5., 6., 7., 8.) zjistíme, že respondenti mnohem více nesprávných odpovědí uváděli právě u složky obrazové, zatímco u složky zvukové uvedli mnohem více odpovědí správných.

Pro ilustraci tohoto názoru zde uvádím tabulku s počtem správných a nesprávných odpovědí u jednotlivých otázek:

Tabulka č. 25: Srovnání odpovědí zvukové a obrazové složky

	obrazová složka		zvuková složka	
otázka č. 4.	správné: 1 , nesprávné: 4		správné: 3 , nesprávné: 1	
otázka č. 5.	1	4	2	3
otázka č. 6.	0	3	2	2
otázka č. 7.	2	2	2	2
otázka č. 8.	4	8	5	1

Hlavní problém zde vidím v tom, že respondenti se domnívají, že více rozumí obrazové složce, přitom v interpretaci této složky chybují podstatně více než v interpretaci složky zvukové. U zvukové složky se přitom objevilo více správných odpovědí než u složky obrazové.

Podle mého názoru to souvisí s problémem, který jsem zmiňovala už výše. Respondenti nepovažují symboly u obrazové složky za meteorologické termíny a připadá jim jejich interpretace jednodušší, oproti tomu termíny u zvukové složky vnímají jako velmi odborné a složité. Tento názor není správný, protože, jak už jsem uvedla, symbol i termín představují stejný meteorologický termín zprostředkovaný různými informačními kanály.

4) Která složka (obrazová, zvuková) je pro vás při interpretaci předpovědi počasí více srozumitelná a proč?

Tabulka č. 26: Porovnání obrazové a zvukové složky

složka	Obrazová	Zvuková
počet odpovědí:	9	0
důvod odpovědi:	<ul style="list-style-type: none"> - „je názornější“ - „protože je názornější a jednodušší“ - „protože ji vidíme, je to jasnější než hlasatelčin komentář“ - „pár symbolů, které řeknou vše“ - „protože je jasná – číslo + symbol“ - „srozumitelnější je asi obraz (pokud člověk rozumí symbolům), ale člověk musí ignorovat zvuk, který je matoucí“ - „je to grafika nebo přehledná tabulka, moderátorka ‚jede‘ moc velkou rychlostí“ - „názornější, více času na interpretaci“ - „mám čas si ji interpretovat, zvuková je rychlá, nesrozumitelná“ 	

U této otázky jsem se snažila zjistit, která složka je pro respondenty srozumitelnější při interpretaci předpovědi počasí. Z odpovědí vyšlo, že pro všechny respondenty (devět) je srozumitelnější obrazová složka.

Tento výsledek opět ukazuje na problém, který jsem popisovala v předchozí otázce. Respondenti považují obrazovou složku za jednodušší, srozumitelnější a jasnější než složku zvukovou. Přesto z jejich odpovědí, které uvedli v obrazově zvukovém dotazníku, vyplývá, že správně interpretují častěji složku zvukovou než obrazovou, aniž by si to uvědomovali. Za hlavní problém zde považuji to, že si respondenti neuvědomují, že obrazové složce, symbolům a grafickému ztvárnění nerozumí. To ilustruje i jedna z odpovědí respondentů: „pár symbolů, které řeknou vše“, „protože je jasná – číslo + symbol“. Zde je vidět, že symboly vnímají pouze jako srozumitelné „obrázky“, ale neuvědomují si, že jsou to jiným komunikačním kódem vyjádřené meteorologické termíny, tedy odborné názvy.

5) Při vyplňování dotazníků jste se setkali se 3 formami předpovědi počasí (*obrazová forma, zvuková forma, kombinace obou forem*).

Které z těchto forem jste nejlépe porozuměli a proč?

Tabulka č. 27: Porovnání forem předpovědi počasí

	obrazová forma	zvuková forma	kombinace obou forem
počet odpovědí:	4	1	4
důvod odpovědi:	<ul style="list-style-type: none"> - „je nejnázornější“ - „názornost“ - „nejvíce názorné“ - „je konkrétnější“ 	<ul style="list-style-type: none"> - „asi zvuková část, protože nerozumím obrazovým symbolům“ 	<ul style="list-style-type: none"> - „doplňují se a podávají nejobsáhlejší informaci“ - „zvuk doplnil, co jsem si myslela z obrázků“ - „protože podala nejvíce informací“ - „moderátorka vysvětlila, o čem se zrovna mluví, co běží na obrázku a ukazovala, ale víc mi dala obrazová složka“

U této odpovědi jsem vycházela z předpokladu, že respondenti již mají zkušenost s předpovědí počasí ve všech formách díky vyplňování jednotlivých dotazníků.

Proto jsem jim položila otázku, která forma pro ně byla nejpřístupnější, a nejlépe jí porozuměli. Cílem této otázky bylo zjistit, jakým způsobem si respondenti uvědomují své vlastní porozumění předpovědi počasí.

Obrazové formě nejlépe porozuměli čtyři respondenti. Pro ně byla tato forma nejvíce názorná, konkrétní a přehledná.

Zvukovou formu ve své odpovědi uvedl pouze jeden respondent. Důvodem bylo, že nerozumí symbolům, které se vyskytují v obrazové složce předpovědi.

Kombinace obou forem nejvíce vyhovovala čtyřem respondentům, pro které byla nejlepší z hlediska porozumění předpovědi počasí. Jako důvody uváděli, že v kombinaci forem se informace doplňují, propojují a mají tak možnost získat nejvíce informací.

Podle odpovědí respondenti preferují obrazovou formu a kombinaci formy obrazové a zvukové.

Tyto odpovědi opět potvrzují tvrzení, které jsem popsala u předchozích otázek. Respondenti si neuvědomují složitost obrazové složky a považují ji za jasnou a názornou.

Důležité je, že ve svých odpovědích upřednostnili také kombinaci obou forem, protože tento způsob interpretace, prostřednictvím vnímání obou forem, působí jako nejefektivnější. Respondenti získávají informace z obou složek a vždy jedna ze složek slouží jako nosná a druhá jako doplňující. Respondenti tak získají velké množství informací, se kterým mohou pracovat.

Která z těchto forem vám přinesla nejvyšší informační hodnotu a proč?

Tabulka č. 28: Porovnání forem předpovědi počasí

	obrazová forma	zvuková forma	kombinace obou forem
počet odpovědí:	4		4
důvod odpovědi:	<ul style="list-style-type: none"> - „není přehlcená termíny a je přehlednější, než rychlá mluva rosničky“ - „moderátorka nestihla zdaleka říct tolik, co ukáže grafika nebo přehledná tabulka“ - „nejvíce názorné“ - „je konkrétnější“ 		<ul style="list-style-type: none"> - „obě dohromady (doplnění informací), mám – li ale vybrat, dám přednost raději opět obrazové, protože je v ní všechno podstatné“ - „doplňují se a podávají nejobsáhlejší informaci“ - „zvuk doplnil obraz“ - „některé info byly jen v obrazové, některé jen ve zvukové“

Jiná odpověď: „myslím, že ani jedna, pamatovala bych si maximálně teploty a spíš z obrazu“

U této otázky jsem se zaměřila na informační hodnotu, kterou respondentům / recipientům předpověď počasí přináší. Chtěla jsem zde zjistit, zda porozumění, na které jsem se ptala v předchozí otázce, souvisí s přijetím nejvyšší informační hodnoty.

Respondenti u této otázky odpovídali zcela shodně jako u otázky předchozí. Z toho vyplývá, že si respondenti uvědomují, že porozumění předpovědi má vliv na přijetí co nejvyšší informační hodnoty. Proto se respondenti zamýšlí nad tím, které formě předpovědi nejvíce porozumí, protože se domnívají, že tím pak získají nejvíce informací.

A zde musím znovu upozornit na mylnou představu respondentů, kdy se většina z nich domnívá, že nejlépe rozumí obrazové složce a získává z ní nejvyšší informační hodnotu. Pokud se podíváme na ilustrační tabulku správných a nesprávných odpovědí, která je uvedena u otázky číslo 3, zjistíme, že u obrazové složky respondenti odpovídali velmi často nesprávně. To znamená, že jejich interpretace byla nesprávná, přijali tedy nízkou nebo žádnou informační hodnotu. Oproti tomu u zvukové složky, kterou v této otázce neuvedl ani jeden respondent, uvedli mnohem častěji správnou odpověď, neboli interpretaci, takže přijali vysokou informační hodnotu.

Ze shrnutí dotazníku můžeme vyzorovat dva zásadní problémy interpretace předpovědi počasí.

1) Respondenti nepovažují symboly, které se vyskytují v obrazové složce, za meteorologické termíny. Považují je za „obrázky“, které ilustrují předpověď počasí přehlednějším a srozumitelnějším způsobem. Zde nastává hlavní problém, protože symboly jsou meteorologické termíny, které jsou zprostředkované jiným komunikačním kanálem než termíny, které nám předává moderátorka ve zvukové složce.

Respondenti tak podceňují jejich informační hodnotu a interpretují je nesprávně, často velmi obecně, bez použití meteorologického pojmosloví.

2) Respondenti, kteří interpretují předpověď počasí, dávají přednost obrazové složce, protože jim přijde přehlednější, názornější a srozumitelnější než složka obrazová.

Z analýzy dotazníků ale vyplývá, že respondenti mnohem častěji chybují v interpretaci obrazové složky než složky zvukové. Proto nastává situace, kdy respondenti správně interpretují zvukovou složku, domnívají se ale, že je příliš složitá, a tak jí odsouvají a informace z ní získané nepoužijí. Místo toho zvolí složku obrazovou, kterou velmi často

interpretují nesprávně, a na základě této nesprávné interpretace potom určují předpověď počasí.

5 ZÁVĚR

V diplomové práci s názvem *Informační hodnota a akceptabilita předpovědi počasí* jsem se zabývala porozuměním předpovědi počasí a její správnou interpretací. Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda respondenti rozumí předpovědi a která ze složek předpovědi počasí přináší nejvyšší informační hodnotu a proč tomu tak je.

Ve výzkumné části práce jsem představila hypotézy a dílčí cíle, které nyní, na základě výsledků výzkumu, mohu potvrdit, nebo vyvrátit.

První hypotézou bylo, že studenti Pedagogické fakulty UK nedokáží správně dekodovat informace o počasí, protože nerozumí meteorologickým termínům ani symbolům, které je v obrazové složce zastupují. Tato hypotéza se potvrdila. Výsledky výzkumu prokázaly, že respondenti z velké části nerozumí meteorologickým termínům ani jejich symbolům a nedokáží vysvětlit jejich význam. Nejvyšší procento neznalosti doprovází zejména termíny plošné četnosti, oblačnosti a meteorologických jevů, jako je synoptická situace a frontální systém. U symbolů, které tyto termíny představují, dochází k tomu, že respondenti neznají jejich obrazové ztvárnění. Problém při interpretaci spočívá v tom, že respondenti nepovažují symboly za meteorologické termíny, ale pouze obrázky, které interpretují na základě všeobecné znalosti. Často dochází k záměně, zejména u symbolů představujících oblačnost.

Druhá hypotéza uvádí, že studenti Pedagogické fakulty UK lépe dekodují informace získané z oddělených složek předpovědi počasí než z jejich spojení. Dochází k tomu proto, že v obrazově-zvukové složce je velké množství informací, které respondenti nestíhají přijímat. Tato hypotéza se potvrdila pouze z části. Nelze tvrdit, že respondenti získali více informací z oddělených složek než z jejich kombinace. Potvrdilo se ale to, že v kombinaci obou složek dochází k předávání velkého množství informací, které spolu mnohdy nesouvisí. Z toho důvodu může dojít k dezinterpretaci, protože adresáti z předpovědi získají pouze část informací.

Ve třetí hypotéze jsem popsala, že studenti PedF UK si bez upozornění neuvědomují, že přijímají rozdílné informace, které jim přináší obrazová a zvuková složka předpovědi počasí. I tato hypotéza se potvrdila. Ve třetím dotazníku jsem studentům v úvodu položila otázku, zda se domnívají, že obě složky předpovědi jsou v souladu a doplňují se. Studenti shodně odpovídali, že tomu tak je. Po vyplnění dotazníku jsem jim znovu položila podobnou otázku, zda předávají obě složky předpovědi stejnou informační hodnotu. Studenti, po vyplnění dotazníku, odpovídali shodně a zcela jednoznačně, že tomu

tak není. Z toho vyplývá, že bez upozornění si adresáti předpovědi tento problém přijetí odlišných informací neuvědomují, což znesnadňuje interpretaci předpovědi.

Poslední hypotézou bylo, že studenti PedF UK získají nejvyšší informační hodnotu z obrazové složky předpovědi počasí, protože grafické zpracování a ztvárnění meteorologických symbolů je pro ně nejpříjemnějším zpracováním informace o počasí. Tuto hypotézu se mi nepodařilo výzkumem potvrdit. Zjistila jsem totiž, že respondenti podstatně více informací získají ze zvukové složky, přestože si to neuvědomují. V odpovědích respondenti uváděli, že nejvíce informací získají z obrazové složky, ale výzkum uvádí, že respondenti mnohem více informací získali ze složky zvukové. Meteorologické termíny interpretovali lépe než symboly, které je představují. Domnívám se, že je to tím, že respondentům přijdou symboly známé a jednoduché. Problém je v tom, že je nepovažují za meteorologické termíny, ale pouze obrázky, kterým přidělují význam podle všeobecných, ne meteorologických znalostí.

Cílem výzkumu bylo zjistit, která ze složek předpovědi počasí přináší nejvyšší informační hodnotu a proč tomu tak je.

U zvukové složky výzkum prokázal, že její informační hodnotu snižuje velké množství meteorologických termínů, jejichž význam respondenti neznají. Dalším problémem je rychlé tempo mluvy moderátorky, které respondentům brání v přijetí všech podstatných informací. Poslední překážkou je velký počet meteorologických údajů, které jsou přinášeny v krátkém časovém úseku. Výhodou zvukové složky je bezesporu možnost vysvětlení některých jevů a současně také opakování termínů.

Hlavní nevýhodou obrazové složky je podle výzkumu neznalost symbolů, které představují meteorologické termíny. Symboly oblačnosti jsou velmi podobné a respondenti je ve většině případů zaměňují. Druhý problém nastává s jejich interpretací. Výhodou je pomalejší střídání symbolů a grafického ztvárnění, snazší orientace, přehlednost a jednoznačnost.

U poslední složky obrazově-zvukové výzkum ukazuje, že přináší vysoké množství informací, které se v mnoha obrazech předpovědi nedoplňují, ale rozcházejí, což způsobuje respondentům problém s jejich interpretací. Dochází k tomu, že respondenti získávají informace pomocí obrazu i zvuku a v rychlém sledu informací je nestíhají zpracovat a vyhodnotit důležité z nich. Výhodou je provázanost obou složek, která, pokud by informace na sebe navazovaly, by měla významy termínů a symbolů navzájem doplňovat.

Respondenti získali nejvyšší informační hodnotu ze složky zvukové. Domnívám se ale, že optimální pro přijetí informací a jejich porozumění je složka obrazově-zvuková.

Pokud by došlo ke zlepšení propojení obou složek, návaznosti informací, snížení počtu termínů a symbolů a jejich provázanosti, respondenti by se nejlépe orientovali v kombinované formě předpovědi počasí.

V diplomové práci byl prostor pouze pro výzkumnou část předpovědi počasí bez návrhu na zlepšení. Domnívám se, že na základě většího množství respondentů a obsáhlejší analýzy předpovědi by bylo možné optimalizovat formu předpovědi počasí a upravit ji takovým způsobem, aby respondentům přinášela vyšší informační hodnotu. Očekávám, že tato změna by významným způsobem zvýšila porozumění předpovědi počasí a její akceptabilitu.

6 POUŽITÁ LITERATURA

6.1 MONOGRAFIE

- BARTÁK, Matěj, et al. *Nový slovník cizích slov pro 21. století*. 1. Praha: Plot, 2008.
- BEDNÁŘ, Jan, et al. *Meteorologický slovník výkladový terminologický*. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 1993. 594 s. ISBN 80-85-368-45-5.
- BĚLOHLÁVKOVÁ, Kateřina. *Předpověď počasí jako komunikát. Informační hodnota a manipulativní strategie*. Praha, 2010. Bakalářská práce. PedF UK.
- BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika*. 1. Praha: Portál, 2004. 186 s. ISBN 80-7178-871-6.
- BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. Brno: Barristel & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.
- ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.
- ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-020-3.
- ČERMÁK, František. *Základy lingvistické metodologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-551-3.
- ČERNÝ, Jiří a Jan HOLEŠ. *Sémiotika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.
- ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha: Akademie věd České republiky, 2003. ISBN 80-200-1034-3.
- DANEŠ, František, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.
- DOUBRAVOVÁ, Jarmila. *Sémiotika v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-566-0.
- ECO, Umberto. *Skeptikové a těšitelé*. 1. Praha: Argo, 2006. 367 s. ISBN 80-7203-706-4.
- ECO, Umberto. *Teorie sémiotiky*. 2. vyd. Praha: Argo, 2009. ISBN 978-80-257-0157-7.
- Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106484-X.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.
- HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a: současná situace stylistiky*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 1997. ISBN 80-85573-67-9.

- HRBÁČEK, Josef. *Nárys textové syntaxe*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 1994. ISBN 80-85573-51-2.
- JANOVEC, Ladislav. *Význam jednoduchého jazykového znaku a jeho osvojování na druhém stupni základní školy*. Praha, 2005. Dizertační práce. PedF UK.
- JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. 1. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7.
- JIRÁK, Jan a Radim WOLÁK. *Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Radioservis, 2007. ISBN 978-80-86212-58-6.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN, 1994. ISBN 80-04-26059-4.
- KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 77 s. ISBN 80-244-1135-0.
- KOŤÁTKO, Petr. *Interpretace a subjektivita*. 1. vyd. Praha: Filosofía, 2006. ISBN 80-7007-233-4.
- KOŤÁTKO, Petr. *Význam a komunikace*. 1. vyd. Praha: Filosofía, 1998. ISBN 80-7007-117-6.
- LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0720-5.
- MACHOVÁ, Svatava a Milena ŠVEHLOVÁ. *Sémantika a pragmatická lingvistika*. 1. vyd. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2001. ISBN 80-7290-061-7.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. Praha: Portál, 2007. 447 s. ISBN 978-80-7367-338-3.
- OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. 1. Praha: Libri, 1999. 256 s. ISBN 80-85983-76-1.
- OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Zpravodajství v médiích*. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.
- Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: Lidové noviny, 2003. ISBN 80-7106-134-4.
- REIFOVÁ, Irena, et al. *Slovník mediální komunikace*. 1. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
- THOMPSON, John B. *Média a modernita*. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004. 219 s. ISBN 80-246-0652-6.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.

VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. 103 s. ISBN 978-80-86723-37-2.

6.2 ČLÁNKY

Mluvená čeština v médiích. Čeština doma a ve světě. 2008, 1 a 2, s. 2-9.

6.3 ZDROJE

Meteorologická terminologie využívaná v předpovědi počasí, Meteopress

Předpověď počasí na televizi NOVA, 29. 10. 2012, 20:10

Rozhovor s Ing. Dagmar Honsovou dne 2. 9. 2009

7 RESUMÉ

Diplomová práce s názvem *Informační hodnota a akceptabilita předpovědi počasí* je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části popisuji předpověď počasí jako mediální produkt televizního zpravodajství. Zabývám se tím, jak předpověď počasí vstupuje do mediální komunikace. Zabývám se informační hodnotou, kterou předpověď počasí přináší, a představuji cestu, kterou prochází informace od podavatele k příjemci, s tím souvisí také proces zakódování a dekodování. Popisuji akceptabilitu předpovědi počasí a její složky, které s porozuměním úzce souvisejí a ovlivňují jej. S akceptabilitou je spojena také textová lingvistika, které jsem v diplomové práci vyčlenila samostatnou podkapitolu. Poslední teoretickou částí je sémiotika a sémantika. Tyto disciplíny se zabývají zejména významy a znaky, proto jsou důležité nejen v teoretické, ale zejména ve výzkumné části práce.

Součástí výzkumné části práce je sémiotická analýza dotazníků, které se zabývají jednotlivými složkami předpovědi počasí (obrazovou, zvukovou, obrazově-zvukovou). Cílem práce je zjistit pomocí analýzy, jaká ze složek předpovědi počasí přináší respondentům nejvyšší informační hodnotu, a které ze složek adresáti nejvíce rozumí.

Výsledky výzkumu ukazují, že vysokou informační hodnotu má zvuková složka předpovědi počasí, která přináší více informací než složka obrazová. Kombinace obou těchto složek je ideální forma předpovědi počasí, nicméně současná podoba předpovědi nevyužívá zcela potenciál obou z těchto složek, čímž snižuje přenos informační hodnoty k příjemcům a současně jejich porozumění předpovědi počasí.

7. SUMMARY

This diploma thesis *The information value and acceptability of forecasting* is divided into a theoretical and a practical part. In the theoretical part the forecasting is described as a product of television newscast. I deal with the fact of forecasting entering the media communication. I deal with the information value that forecasts bring and show the way a piece of information is transferred from a producer to an addressee relating to the process of coding and decoding. I describe the acceptability of forecasts and its elements influencing comprehension. In relation to acceptability, textual linguistics is discussed in a separated subchapter. The last theoretical part deals with semiotics and semantics. These

disciplines deal mainly with meaning and signs and that is the reason why they are not important only in the theoretical part but also in an analyzing part of this thesis. The analyzing part is based on semiotic survey analysis dealing with individual components of forecasts (visual, audio and audio-visual). The aim of this thesis is to find out which of components of forecasting brings the highest information value to respondents and which is best comprehensible for addressees. The survey results demonstrate that it is the audio forecasting that has a high information value and brings more pieces of information than the visual one. The combination of both components is the ideal form of forecasting, nevertheless the current form of forecasts do not use the potential of both components which lowers the information transfer towards addressees and at the same time, it hinders the comprehension of forecasting.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Akceptabilita, informační hodnota, komunikace, komunikát, kód, mediální produkt, porozumění, předpověď počasí, sémantika, sémiotika

KEY WORDS

Acceptability, information value, communication, communiqué, code, medial product, understanding, weather forecast, semantics, semiotics